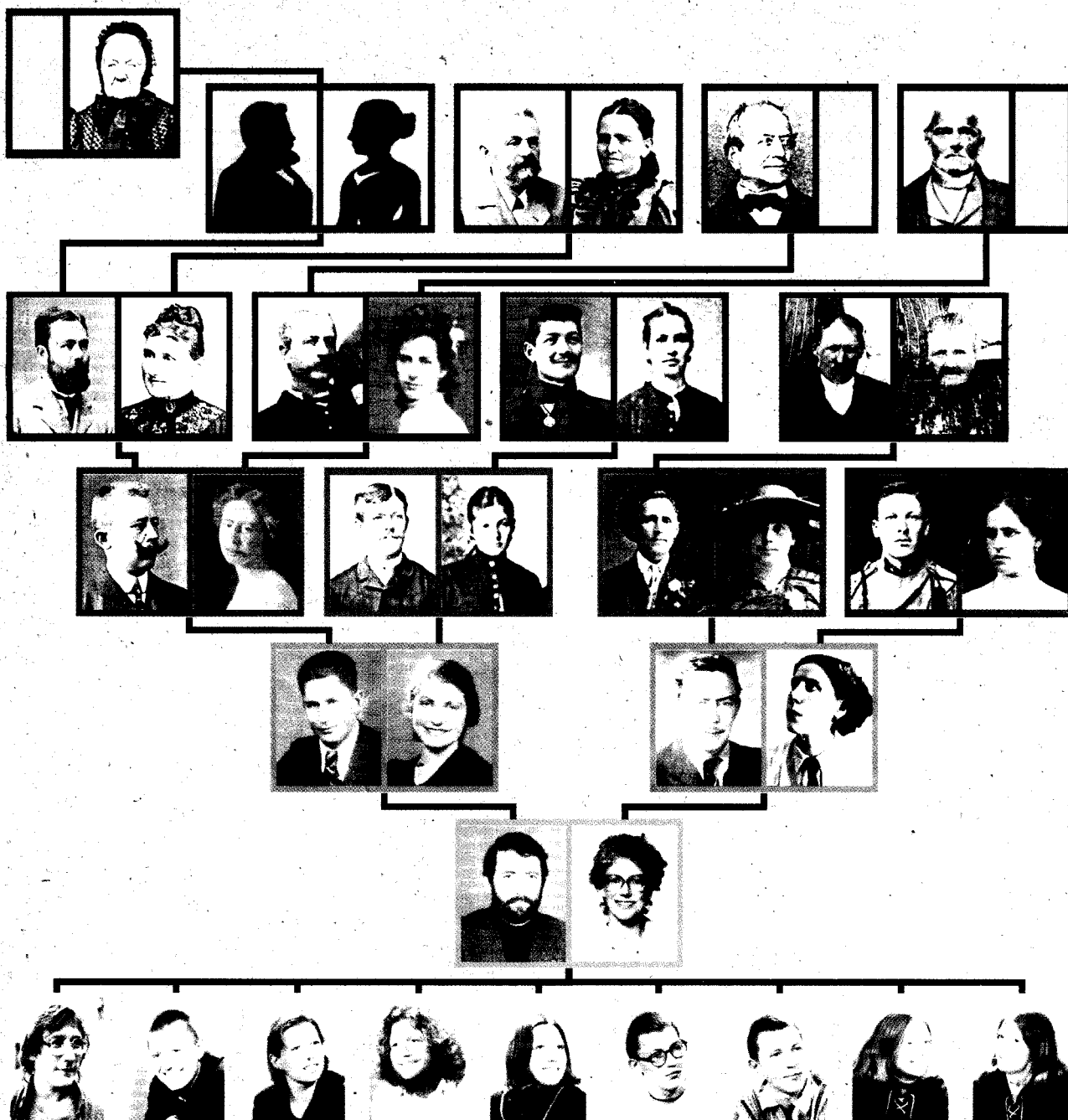
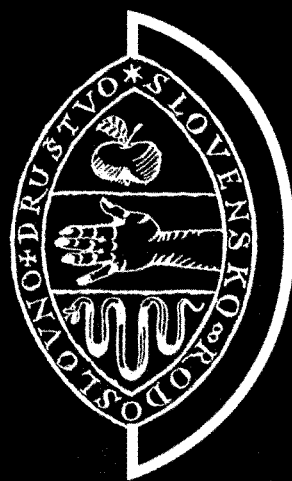

Časopis
slovenskega
rodoslovnega
društva

Letnik 9
številka 1
april 2002

REVESA

Kazalo

Uvodnik	3	Kušar	36
Iz družinskega arhiva	4	Nigrin	36
Od kod so predniki?	6	Grum	37
Družinski miti	9	Marenčič	37
Zahvale	9		
		Viri in dokumenti	38
Življenjepisi	9		
Herbert Hawlina in Ana Suhadolc	9	Rodovniški prikazi	40
Oto Hawlina	10	Za konec - in za naprej	46
Ana Pollak	13		
Anton Hawlina	14		
Franz Hawlina	14		
Karl Jurisch	14		
Karl Pollak	18		
Vincenc Pollak	18		
Življenje starih usnjarjev	20		
Jurij Tifferer	21		
Aahačič	22		
Suhadolc	23		
Marija Peruzzi	23		
Martin Peruzzi	29		
Goršič, Škulj, Hribar, Bavdek	32		
Kušar, Nigrin, Marenčič, Grum	35		

Write for the dead, for they are listening

Alice Walker

Uvodnik

Med tistimi, ki so začutili zanimanje za rodoslovne raziskave, gotovo ni nikogar, ki ne bi prej ali slej zavzdihnil: Zakaj nisem izkoristil priložnosti in od svojih sorodnikov izvedel kaj več o njih in njihovih prednikih!

Taki, ki takole obžalujemo svoje neizkoriščene priložnosti, navadno tudi vsaj malo poskrbimo, da našim zanamcem pustimo nekaj tistega, kar bi nas morda takrat, ko nas ne bo več, želeli vprašati.

V Slovenskem rodoslovnem društvu imamo tudi knjižnico. V njej se zbira vsakovrstna literatura in drugo rodoslovno gradivo. Delu tega gradiva bi lahko rekli družinske kronike. Nekatere so izšle natisnjene, druge so v rokopisni obliki.

Že v prvih letih delovanja našega društva so nekateri predlagali, da bi v Drevesih ali samostojno izdajali še družinske kronike. Predlagan je bil tudi naslov zbirke, ki bi tako nastajala - Korenine. Pobuda je bila mikavna, vendar sem se kot urednik zavedal, da mi že urejanje Dreves nalaga dovolj dela in bi moral urejanje Korenin prevzeti nekdo drug.

Pričujoča družinska kronika je leta 1955 izšla kot tematska raziskovalna naloga. Takrat je Zveza prijateljev mladine povabila dijake slovenskih osemletk, da sodelujejo pri raziskovalnem delu na temo Iz družinskega arhiva.

Večina družinskih kronik je zgrajena tako, da začne z najstarejšim znanim predstavnikom neke družine in nadaljuje z njegovimi potomci v naslednjih generacijah. Navadno so omenjene samo družine z istim priimkom. Ta je obrnjena. Od večine ostalih razlikuje v tem, da ne obravnava ene same družine. Težišče kronike je v opisu generacije prastaršev štirih avtorjev naloge in se razširi v starejše generacije pri tistih, ki so pustili sled v spominih in ohranjenih arhivih.

IZ DRUŽINSKEGA ARHIVA

Nace in Cene sva dvojčka, Iva in Eva sva dvojčici. Smo najmlajši od osmih bratov in sestra.

Za nalogo smo se odločili zato, ker je bil večji del že narejen. Večina gradiva je bila torej pri roki, ravno tako računalnik. Brez tega se dela ne bi lotili.

Naš oče že nekaj let zbira in ureja vse tisto, kar spada v družinsko zgodovino ali družinsko štorijo, kot temu reče on. Začel je z evidentiranjem živečih in pokojnih sorodnikov. Podatke je vnašal v računalniško evidenco s pomočjo za ta namen pripravljenega programa. Poleg osnovnih rodovniških podatkov so ga zanimali tudi vsi ostali podatki, ki so se nanašali na posamezne osebe, družine in čas, v katerem so živeli. Zbiral in zapisoval je ustna pričevanja, dokumente, fotografije, pisma, predmete in še marsikaj drugega. Uporabil je mnogo tistega, kar so pred njim s podobnim namenom opravili nekateri predniki ali sorodniki. Celotna zbirka je začela nastajati z zapisovanjem njemu znanih podatkov, nadaljeval je s poizvedovanjem pri živečih sorodnikih, tu in tam naletel na zapiske in slikovne rodovniške prikaze ter drugo gradivo. Nekatero podatke je preverjal in dopolnjeval v različnih arhivih. Največ je uporabljal knjige, ki hranijo vpise o rojstvih, porokah in smrtih.

Ker je torej večina v tej nalogi uporabljenega gradiva že bila zbrana, smo si zadali nalogo, da zapišemo nekaj lastnih spominov na osebe, ki smo jih poznali tudi mi, ali smo o njih povprašali še živeče sorodnike, tete in strice. Tako smo skušali opisati deda in babico po očetovi strani, ker so mamini starši umrli pred našim rojstvom. O njih in njihovih prednikih smo poizvedovali pri sorodnikih in pri tem dobili tudi nekaj arhivskega gradiva.

Arhivsko gradivo največkrat ostaja na domu. Mi štirje smo sicer rojeni v ljubljanski porodnišnici, od rojstva pa živimo v Lipici pri Škofji Loki, v stari kmečki hiši, ki sta jo leta 1971 kupila ata in mami in se kmalu nato vanjo za stalno preselila iz Ljubljane. Mi smo torej rojeni v Lipici, naš oče v Ljubljani, njegov v Trziču, njegov v južni Slovaški (Nitra, takratna Ogrska) in njegov pod Krkonoši (današnja severna Češka). Mami je bila

rojena v Ljubljani, njen oče v Ameriki, njegov pa na Dolenjskem. Očetova mama je bila rojena v Ljubljani, njena na Barju, njen oče nedaleč stran, njegov pa neznano kje, danes že pozabljeno, najverjetneje pa v današnji Italiji. Podobno bi lahko ugotavljali tudi za druge veje prednikov, razen za tiste iz Trziča, ki so več kot deset rodov ostali v istem kraju.

Pregovor pravi: Trikrat se seliti - je enkrat pogoreti. Povedali smo, da se je skoraj vsaka generacija naših prednikov vsaj enkrat preselila, nekateri celo večkrat. Družinski arhivi prejšnjih generacij so tudi zaradi teh selitev izredno skopi. Kljub temu se je vendarle ohranilo še toliko, da vsega v tej nalogi ne moremo uporabiti.

Bolj kot selitvam so bili arhivi podvrženi splošnim zakonitostim, ki skrbijo za uničenje arhivov. Med njimi je na prvem mestu neosveščenost, ki v arhivih ne najde nikakršne vrednosti, ne

informativne, še manj pa materialne.

V hiši, v katero smo se vselili pred dobrimi dvajsetimi leti, smo kljub temu, da so jo lastniki pred prodajo več dni pospravljali in menda dva dni pred hišo na vrtu kurili stare predmete in papirje, našli še precej takega, kar smo ohranili v spomin na hišo in ljudi, ki so v njej živeli pred nami.

Osnovna šola Cvetko Golar

Nace Hawlina, 8. razred
Cene Hawlina, 8. razred
Iva Hawlina, 7. razred
Eva Hawlina, 7. razred

Raziskovalna naloga na temo

IZ DRUŽINSKEGA ARHIVA

Mentor: Franc Pisanec

Marec 1995

Kopirati dovoljeno samo s privoljenjem avtorjev!

Anton Camil Hawlina

* 15.03.1848

= ~1875

+ 06.02.1906

Anna Jurisch

* 29.06.1849

+ 25.08.1895

Graz

Ludvik Pollak

* 29.09.1844

= 20.08.1877

+ 16.07.1907

Jožefina Katarina Ahačič

* 27.04.1855

+ 25.01.1888

Tržič

Matija Suhadolc

* 25.02.1810

= 06.03.1848

+ _____.1899

Ana Bergant

* 17.06.1824

+ 03.01.1897

Ljubljana

Martin Peruzzi

* 23.10.1835

= _____.1869

+ 07.07.1900

Frančiška Marout

* 22.02.1846

+ 18.03.1875

Ljubljana

Anton Goršič

* 14.12.1855

= 04.02.1884

+ 16.04.1941

Marija Škulj

* 04.09.1860

+ 01.07.1931

Janez Hribar

* 14.02.1865

= _____.1890

+ _____._____

Marija Bavdek

* 03.07.1855

+ _____._____

Viktor Kuscher

* 27.07.1862

= 05.04.1889

+ _____.1924

Ida Augusta Rozalija Nigrin

* 19.10.1858

+ _____.1908

Ljubljana

Mihael Marenčič

* 28.09.1846

= 02.05.1880

+ _____.1908

Frančiška Grum

* 02.03.1849

+ _____.1936

Otto Hawlina

* 12.11.1876

Hôrka, Nitra

= 03.02.1912

Tržič

+ 05.08.1931

Tržič

Ana Pollak

* 15.07.1886

Tržič

+ 07.02.1974

Tržič

Anton Suhadolc

* 31.05.1861

Dobrova 35

= 06.07.1891

Tmovo

+ 26.08.1923

Zelena jama, Ljubljana

Marija Frančiška Peruzzi

* 28.01.1873

Tmovo, Ljubljana

+ 08.11.1964

Ljubljana

Anton Goršič

* 04.10.1886

Šentjur

= _____.1913

East Helena, Montana, USA

+ 14.10.1955

Ljubljana

Frančiška Hribar

* 30.04.1890

Ponova vas

+ 20.12.1973

Ljubljana

Maksimiljan Kušar

* 28.03.1893

Ljubljana

= ~1912

+ 18.10.1959

Ljubljana

Lucija Marenčič

* 11.12.1893

Selo, Ljubljana

+ 02.01.1979

Ljubljana

Herbert Hawlina

* 30.05.1914

Tržič

= 26.12.1939

Ljubljana

+ 13.11.1988

Ljubljana

Ana Suhadolc

* 18.09.1916

Zelena jama, Ljubljana

+ 22.09.1986

Ljubljana

Peter Hawlina

* 09.08.1941

Ljubljana

= 30.06.1962

Ljubljana

Eva Hawlina

* 14.07.1981

Ljubljana

Ludvik Goršič

* 03.03.1914

East Helena, Montana, USA

= _____.05.1941

Ljubljana

+ 02.02.1977

Ljubljana

Irena Goršič

* 13.07.1941

Ljubljana

Valburga Kušar

* 25.10.1913

Ljubljana

+ 03.09.1972

Ljubljana

spomine, življenjepise, pisma, oporoke, prepise smo v nalogi uporabili v odlomkih, nekatere pa v celoti, ker se nam zdi, da poleg osnovnega sporočila posredujejo tudi duh časa in so zato morda zanimivi tudi za druge, za nas pa toliko bolj zaradi »osebne« povezave s časi, ljudmi in zgodovino.

Najprej smo mislili, da bomo zapisali vse tisto, kar bomo našli o kateremkoli predniku, morda celo kaj o kakem stranskem sorodniku. Kmalu smo spoznali, da bi bilo tega preveč, zato se bomo omejili skoraj izključno na prednike. Tudi tu ne bomo o vsakem uporabili vsega, na žalost pa o nekaterih, ne preveč oddaljenih, nismo uspeli dobiti še ničesar. Po drugi strani pa smo o nekaterih našli presenetljivo veliko, čeprav so od nas oddaljeni že več kot deset generacij. Zato sta tako rodovniški kot tudi opisni prikaz precej asimetrična in tisti del, ki je manj dokumentiran, kar kliče po dodatnih raziskavah.

Dejstvo, da je nekdo zapustil množico arhivskega gradiva, nas je od raziskav prej odvrčalo kot spodbujalo. Bolj nas je zanimalo tisto, česar nismo našli dobesedno v družinskem arhivu. Našli smo v družinskih arhivih sorodnikov, objavljenih delih ali pa v javnih arhivih. Nihče se še ni lotil arhiva našega deda Herberta Hawline in njegovega očeta Ota. Oba sta pisala dnevnike, oba sta veliko fotografirala, skratka kopicila arhive.

Potem ko smo gradivo zbrali, prebrali in razvrstili smo ugotovili marsikatero presenetljivo podobnost med nekaterimi

Ana Suhadolc

Eva Hawlina

predniki in potomci. Koliko tega bi še lahko odkrili, če bi o prednikih ostalo več spominov. Ugotavljali smo podobnosti, ki so včasih skoraj osupljive. Pravijo, da se zunanje ali notranje lastnosti včasih bolj pristno ponovijo po dveh ali treh generacijah. Naj bodo dobre ali slabe, kot regrat izpod asfalta predrejo na dan in ponovno zacvetijo.

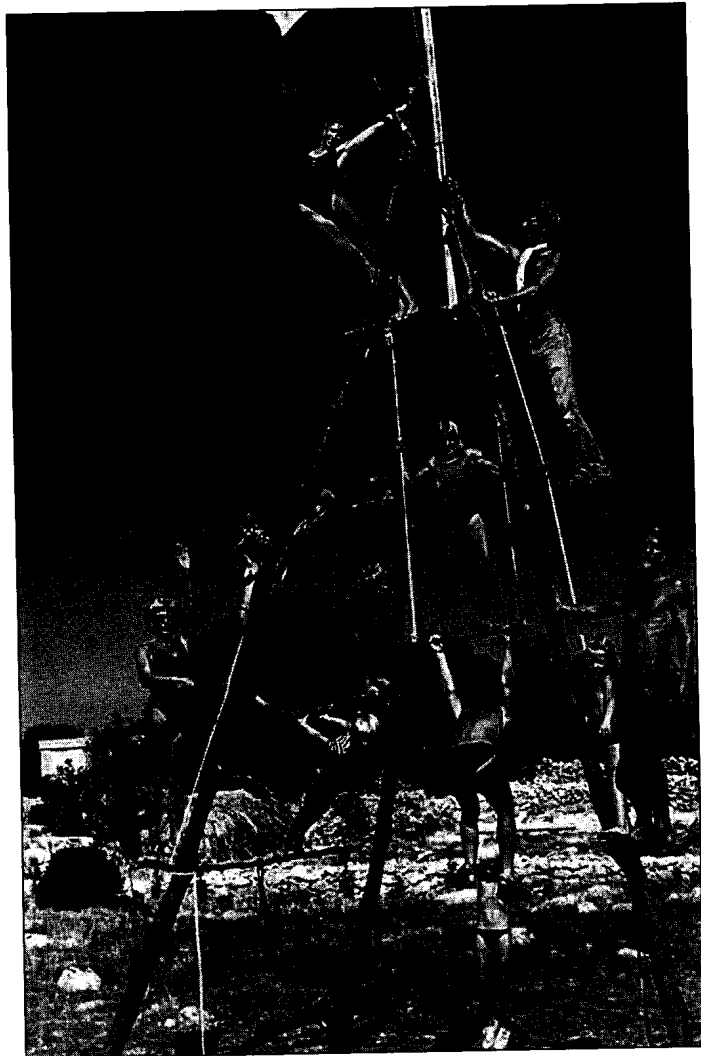
Dokaz za to trditev bi lahko podobnost Eve (ali tudi Ive) svoji babici Ani Suhadolc, ko je bila ta približno toliko stara, kot sta Eva in Iva danes.

Še eno presenetljivo podobnost vidimo v naslednjem primeru: Ko nam je oče bral Drenikove spomine na našega praprade- da Martina Peruzzija (glej v nadaljevanju), nas je opozoril na neverjetno podobno zgodbo: Oče (Peter) je tri mesece svoje vojaščine odslužil v Splitu. Tja je bil poslan na tečaj za bolničarja, ki je bil takrat v zelo zastareli trdnjavi Gripe. Tam ni bilo kopalnic, zato so se šli dvakrat tedensko stuširati v nekaj kilometrov oddaljeno sodobno mornariško vojašnico Lora. Ko so se nekoč po štirje v vrsti korakajoč vračali na Gripe, je Peter, ko so korakali ob obali pred Dioklecianovo palačo (Obala maršala Tita), iz dolgega časa na lepem začel peti eno od treh ali štirih »marševskih« pesmi. Zastavnik, ki je četo spremljal, je verjetno malo zaostal. Ko je zgrožen priteknel bliže in skušal petje preprečiti (bilo je sredi poletja leta 1966, Split poln turistov in zastavnik s svojo četo najbrž ni želel biti preveč opazen), je bilo že prepozno, vsa četa je vajeno na ves glas odpela. Zastavnik je videl, da vse skupaj ni tako slabo, kot se je bal in kar nekako zadovoljen pustil, da so odpeli še nekaj kitic in se je vojaška pesem slišala po vsej Obali.

Prepevali so tudi, ko so hodili na terenske vaje in si na standardne napeve izmišljali aktualna besedila, ki so bila nemalokrat tudi rahlo zbadljiva do vojakov in oficirjev. Ti so to dosledno preslišali.

Po treh mesecih je bil premeščen v Zadar. Kasneje je za njim prišel tja Bolgar Panta Stefanoski. Ta je očetu povedal, da je po odhodu te generacije oficir pozval vojake, naj ob korakanju zapojejo. Ti so poskusili, pa nekako ni šlo. Oficir je menda rekel, da je bolje, da ne pojejo več, ker ne znajo, tisti pred njimi, tisti so pa znali! Na dokaj podobno prigodo boste naleteli v poglavju o očetovem pradedu Martinu Peruzziju

Ko smo končali nalogo, smo ugotovili, koliko dela bi bilo še mogoče opraviti. Zvedeli smo za sorodnike, ki jih še nismo poznali in bi nam lahko dali ali povedali še marsikaj. Marsikje smo prišli do take točke, ki nakazuje dodatno raziskovanje. Že zdaj

Velik del družinskega arhiva nastaja na dopustu. Ta fotografija je bila posneta na našem vrtu na Silbi poleti 1988, ko je bil še živ naš najstarejši brat Jure.

se nam je nabralo več gradiva, kot ga potrebujemo za to nalogo. Tega bomo uredili za lastne potrebe. Ker smo se pri delu posluževali računalnika, ne bo težko tudi bližnjim ali daljnjim sorodnikom iz zbranega gradiva izbrati tisto, kar bo zanimalo njih. Obratno pričakujemo, da bodo tudi drugi raziskovalci, ki bi se našli med sorodniki, svoje ugotovitve dali na razpolago nam. Čez leto ali dve bo sodobna računalniška oprema, ki že danes omogoča delo s slikovnim gradivom, dovolj poceni, da se bomo z njo oskrbeli tudi doma. Tako bo sčasoma vse tisto, na kar danes pomislimo, kadar govorimo o družinskem arhivu, shranjeno na računalniku, od tu pa tudi prek omrežja dostopno ostalim.

Družinski miti

Družinsko izročilo je včasih dokaj zanesljivo, pogosto pa se izkaže prav nasprotno. Poglejmo nekaj primerov:

Jožef Peruzzi, r. 1785, naj bi bil po družinskem izročilu vojak v Napoleonovi vojski. Starost ustreza, tuj priimek tudi. Kljub temu se zdi, da je družinsko izročilo zmotno. Jožef Peruzzi se leta 1803 18-leten poroči. Ilirske province je Napoleon ustanovil šele 1809. leta. Ni pa izključeno, da bi bil Jožef mobiliziran v teh krajih. Prvi otrok se mu rodi šele 1809. leta (kraj rojstva ni znan), drugi šele 1817 v Tomišlju. Zelo verjetno sta imela Jožef in Neža še kakega otroka, pa zapisov teh rojstev še nismo našli. Možno je, da je bil Jožef tudi po poroki še vedno član gradbene ekipe svojega očeta in je pomagal graditi mline in žage. V Tomišlju je leta 1819 rojen tudi tretji sin, vsi ostali, vse do Martina, ki se rodi 1835, so se rodili na Brezovici, kjer je bil Jožef cerkovnik, organist in učitelj. Zgodba o njegovem prihodu na Kranjsko z Napoleonovo armado ni nič kaj verjetna.

Po družinskem izročilu naj bi bila Avgust Nigrin in Avgusta Dämm Žida. Tudi to se je izkazalo za zmotno. Raziskali smo nekaj generacij prednikov Avgusta Nigrina in vsi so bili Čehi, njihova rojstva, poroke in smrti pa vpisane v katoliških evidencah. Poleg tega sta Avgust Nigrin in njegova žena Avgusta pokopana na katoliškem pokopališču.

Za Frančiško Marolt je družinsko izročilo vedelo, da naj bi bila učiteljica, doma na Vrhniki, bolj natančno pri Stari šrangji. Zapisa o njenem rojstvu v vrhniških knjigah ni, ravno tako ga ni v arhivih okoliških župnij. Spet je mogoče, da se je sama ali s starši od nekod priselila na Vrhniko in je tam stanovala pred poroko z Martinom Peruzzijem. Vendar nje ali njenih staršev tudi v popisu vrhniških družin ni najti. V vrhniških knjigah tudi ni zapisa o njeni poroki, kar dodatno utrjuje dvom, da je bila doma na Vrhniki, saj so se poroke po pravilu vršile v nevestini župniji.

Zahvale

Večino uporabljenega gradiva je že imel zbranega naš oče, on pa je dobil od svojih prednikov in sorodnikov, nekaj pa od drugih raziskovalcev ali iz različnih publikacij. Vse vire bi bilo potrebno naštetati, še teže pa navesti vse tiste sorodnike in nesorodnike, ki so ustno ali pisno prispevali svoje deleže. Zato naj nam dovolite, ker se vsem ne moremo zahvaliti poimensko. Hvala predvsem od sorodnikov posebej teti Mariji, od nesorodnikov pa prijatelju Šmitku, ki že desetletja proučuje zgodovino železnice zlasti kroparskega.

Naše delo pri tej nalogi v glavnem končano. V nadaljevanju je še nekaj naših prispevkov, ostalo je delo drugih.

Nace, Cene, Iva, Eva

Življenjepisi

HAWLINA

Herbert Hawlina in Ana Suhadolc, poročena Hawlina.

Mama Ančka, kakor smo jo klicali vnuki, je bila leto mlajša od ata Herberta. Vse življenje je živela v Ljubljani. Za doto je od svoje matere dobila hišo v Zeleni jami. S Herbertom sta jo popravila in preuredila. Prav dosti o mami ne vem. Imela je dolge sive lase, ki si jih je spletała v kiti in jih ovila okrog glave. Bila je bolj »močne« postave. Oče je pripovedoval, da je bila velikokrat nergava in se mnogokrat ni strinjala z mnenji drugih in je trmasto »vlekla svojo«. Pripovedoval je o nekem dogodku, ko sta se z mamo skregala. To je bilo v zalivu Zaniski in ata se je odločil, da bo odplaval do Oliba. Mama mu seveda ni verjela in mu je rekla, naj kar gre, če hoče. Kmalu jo je začelo skrbeti, kajti ata je bil že zelo daleč od obale in ga ni bilo več videti. Najprej ga je klicala, ko je videla, da ni učinka, jo je »zagrabila« panika. Šla je po nekega domačina in skupaj sta šla ata iskat s čolnom.

Na Silbi sta zgradila tri hiše, čeprav bi bila ena dovolj. V marsičem sta si bila z atom Herbertom podobna. Oba sta bila zdravnika, doma pa lepo skrbela za družino. Mami pravi, da si je od mame nekoč sposodila večjo vsoto denarja in Ančka ji je rekla, naj pripravi tudi obresti, ki jih potem seveda ni vzela. Z atom Herbertom sta bila navezana drug na drugega. Vse življenje je bila čila in zdrava, dokler je ni v 70. letu starosti zadela kap. Umrla je l. 1986 po uspešno prestani operaciji, a mnogi pravijo, da je umrla zaradi malomarnosti osebja.

Nace

Ana Suhadolc in Herbert Hawlina na dan poroke

Dedu in babici smo vnuki rekli ata in mama, svojima staršema pa ati in mami. Mama Ančka je umrla leta 1986, ko sem bil star 6 let, ata pa leta 1988. Težko bi rekel, da sem ju dobro poznal. Povedal bom le nekaj dogodkov, ki so mi ostali v spominu nanju.

Med počitnicami na otoku Silbi smo bili sosedi v svojih počitniških hišah. Tam smo bili tudi največ skupaj, saj smo sicer mi živeli v Lipici pri Škofji Loki, ata in mama pa v Ljubljani.

Na Silbi mi je nekoč naročila, naj odnesem smeti iz kuhinje. Ko sem vzel vrečko s smetmi, sem rekel hvala, ker sta me prav onadva učila, da je prav, da se otroci za vsako stvar zahvaljujemo. Ob moji nerodnosti se je samo prisrčno nasmejela, sam pa sem se nekoliko neumno počutil.

Še en spomin je povezan s Silbo. Prve poletne dneve smo imeli vedno precej dela z urejanjem zaraščenega vrta. Ata je kosil, jaz pa sem mami natrgal šopek rož. Tega je bila vesela in mi je dala tablico Toblerone čokolade. Šel sem nabrat še en šopek in nato še enega in upal, da bom za vsakega dobil čokolado. Tega, da sem ji prinesel rože, se je ata spomnil še po njenem pogrebu.

Ata je bil v mojih otroških očeh še večji kot je bil zares. Ob nekem obisku v Lipici je sedel pred televizor in stol odmaknil daleč od ekrana. Rekel je, naj nikaner ne gledamo tako od blizu, saj je to za oči zelo škodljivo. Nekajkrat smo bili skupaj tudi v cerkvi. Kar nerodno mi je bilo, ker je samo on dokaj glasno pritegnil ob petju cerkvenega zbora. Tudi odgovarjal in molil je glasneje od ostalih.

Zelo mi je bila všeč njegova pisava. Tudi njegova sestra, teta Marija je imela lepo pisavo. Kot šofer pa mi je šel kar malo na živce. Zame je vozil prepočasi in nič kaj dinamično.

V zadnjih tednih svojega življenja je bil večkrat v bolnici. Nekajkrat sem ga obiskal tudi jaz. Kljub oslabeledosti je dajal veder vtis. Ko je čez nekaj dni družinski prijatelj iz Škofje Loke, ki je že imel telefon (mi ga še nismo imeli) prišel sporočiti, da je ata umrl, sem se zavedel, da ga bom tudi jaz pogrešal.

Cene

Zelo mi je žal, da je Ana tako zgodaj umrla, ker bi želela, da me nadere in mi zateži. Po njeni smrti me je bilo zelo strah stopiti v prostore, kjer je mama Ančka živela. Kadar smo prišli v Zeleno jamo sem spraševala bratrance in sestrične, če jih ni nič strah tu živeti, ko pa se tu sprehaja duh mame Ančke. Na Silbi še sedaj ne upam sama v Sanatorij, da ne bi srečala mame. Eva je neke poletne noči sanjala, da smo se lovili z mamo Ančko. Ona je tekla po zraku z naprej stegnjenimi rokami, dlani je imela zakrivljene, prste pa krempljaste. Tekla je proti Evi in se ji hudobno režala. Eva se je skrila v omaro, ki stoji v kuhinji, kamor spravljamo čistila. V tej omari je bilo ta trenutek, ko se je Eva vanjo skrila tudi sveto pismo. Eva se je skrila v knjigo z mislijo, češ da tudi če bo listala, bo listala površno in bo stran z njo zgrešila. Mama je odprla omaro in vzela sveto pismo ter listala vsak list zase. Tam je našla Evo, naprej pa se Eva ne spomni več. Moram povedati tudi to, da me je še po

Počitnice v Portorožu leta 1953: Mica, Tine, Peter, Anka, Janez, Meta, mama in Jaka. (Ata fotografira.) Mama je noseča, čez pol leta se bo rodil Andrej, ki se dve leti star smrtno ponesreči, ko pade z balkona, leta 1958 se rodi zadnji, deveti otrok, Marko.

osmih letih, v nedeljo 25. 12. 1994, na Mašinem krstu v Zeleni jami bilo strah iti na podstreho.

Iva

Herbert Hawlina se je poročil z Ano Suhadolc, potem ko sta skupaj doštudirala medicino. Imela sta devet otrok, eden se je dveleten smrtno ponesrečil pri padcu z balkona. Herbert je bil zelo dober človek. Po poklicu je bil zdravnik in tudi v tem delu je mnogim pomagal. Drugače pa mislim, da se je rad ukvarjal tudi z vrtom, celo življenje je zbiral znamke. Ženo in otroke je rad vodil na izlete, ker je s tem hotel pokazati, kako jih ima rad. Oba sta bila debela. Kadar smo na podstrehi kaj iskali, sva jaz in sestra Iva zlezli vsaka v eno hlačnico njegovih kratkih hlač. Drugače pa je vedno zahteval posluš, kadar je govoril kaj takega, kar se mu je zdelo pomembno.

Eva

Toliko smo o naših starih starših zapisali mi štirje. Sledijo zapisi ali prepisi o Hawlinah, sestavljeni iz raznih virov.

Herbert Hawlina bi se lahko predstavil tako, kot se je Telemah v bajki o Odiseju: že nekaj generacij sloni rod na eni sami mladiki. Herbert je edini sin, enako njegov oče in ded, morda tudi praded. Danes živi osem Herbertovih otrok, 25 vnukov in 9 pravnukov.

Povedali smo že, da se tam, kjer je veliko arhivskega gradiva, ni lahko odločiti, kaj bomo uporabili. Zato bomo skoraj preskočili osebe iz današnjih dni (Peter in Irena) in bližnje preteklosti (Herbert in Ana). Tudi o Ottu Hawlini je še toliko gradiva, da bomo omenili samo nekatere značilnosti iz spominov njegove hčerke Marije:

Oto Hawlina

Oto (Otto, Otokar) je kot otrok prišel s starši v Oplotnico in Sl. Konjice. Tam je hodil v šolo, kot odličnjak končal gimnazijo v Celju. Kot stranski predmet se je učil tudi francoščine. Ko je študiral

medicino, se je družina preselila v Planino pri Rakeku. Novo okolje, drugačen svet. Trst in morje niso daleč, »dišalo« je po Italiji, že zaradi »kontrabantarjev«, hitro se je naučil tudi tega jezika. Oče je gozdar kneza Windischgrätzta, zelo samostojen in čislán poklic. Je dober poznavalec narave, rastlin in živali, Oto ga z veseljem spremlja, kadar je to mogoče, in hlastno vsrkava razlage svojega očeta.

V družini Hawlinovih je bilo lepo, složno življenje. Mati je bila sicer bolehná, umrla je kmalu potem, ko je Oto maturiral. Ta problem se je rešil tako, da je oče poročil sestro svoje pokojne žene, oba nista bila več mlada, otrok iz drugega zakona ni bilo. Pač pa je bila ta mačeha pri obeh otrokih zelo priljubljena in tudi za nas, njene priženjene vnuke, vedno pojem dobrote in ljubeznivosti.

Mladi doktor je staziral v celovski bolnišnici vsega dve leti (1903-1905), tam se je še posebej izobrazil v porodniški stroki. Njegov oče je šel v pokoj, z ženo sta se preselila v Ljubljano, teta Roza se je poročila z dr. Gallatijem in se tudi preselila v Ljubljano, Oto pa je nastopil službo zdravnika v Litiji (1905-1908).

Spet nova prelomnica: v Tržiču je umrl dr. Jagodic in naneso je (verjetno zveza: predilnica Litija - predilnica Tržič), da je prišel v Tržič mladi doktor Oto Hawlina. Vsak prosti čas je smuknil v gozdove, na griče in hribe. Tam se je seznanil z ing. Suggom, doma iz Bludenza, ki je bil takrat tehnični vodja v predilnici Tržič. Najbrž je on občasno na izlet povabil tudi Polakove gospodične (Fini, Ana, Žaneta) in Parisovo jabolko se je zakotalilo do Ane. Vdova pokojnega dr. Jagodica

Oto in Ana Hawlina, tik pred odhodom na fronto

je odstopila v najem mlademu doktorju ne le ordinacijo, temveč celo hišo z vrtom vred, sama se je odselila na svoj prvotni dom v Kovor.

Dr. Hawlina hitro najde stik z ljudmi: dobro je znal slovensko, tržiške špráhe še ne povsem, nemško itak, bil je vesele narave, dober pevec, udeleževal se je lokalnih prireditev, prijeten sogovornik. Vsi so ga hitro sprejeli: cerkveni krogi, liberalci, kmetje, delavci, »purgarji«, baroni in direktorji, le pri družini Pollakovih je bil »privandrovec«. Tržiško meščanstvo so namreč obvladovale le štiri družine: Pollak, Ahačič, Mali in Peharc, te so bile tudi sorodstveno povezane, in prav v eno od teh družin je zaneslo našega očeta. Starejša sestra naše mami, teta Mici, je bila poročena z dr. Vrtačnikom, sodnikom upravnega sodišča, pa ga nihče v družini ni klical s krstnim imenom Ivan, temveč le »Vrtačnik«. Naš oče je bil tudi vedno le »Hawlina« in ne Oto, teta Anka, žena strica Korlna le »Rakovčeva«, kar je bil menda nenapisan zakon v Tržiču.

Ob poroki je mama dobila izplačano doto, in privoščila sta si poročno potovanje preko Dolomitov do francoske Riviere. Mislim, da sta vso pot potovala s kočijo, v vsakem kraju pa sta kupila razglednice in jih zlagala v album. Nakupila sta trpežno pohištvo, ki je še dolga leta služilo in še služi nam otrokom in vnukom. Dobro, da sta takrat potrošila tisti denar, v nasprotju s teto Fini in teto Žaneto, ki sta svojo doto dali za vojno posojilo v letih 1915-16 in nista imela od tega prav ničesar! Razumljivo, da sta bili nekoliko zagrenjeni in sta z nekakšno zavistjo gledali na Anino družinico.

Pa tudi tej družinici ni bilo vedno lahko. Očetova mama (mačeha), vdova, se je leta 1912 preselila k teti Rozi, tudi vdovi, brez pokojnine, z dvema otrokoma, ki se je preživljala s poučevanjem klavirja. Gotovo je tu pa tam kak novčič našel pot tja, le bolje, da se to pri tržiški žlahti ni slišalo. 30. 5. 1914 je prikobacal Herbert na svet. Naslednji dan je bila menda nedelja in oče Oto je v cerkvi, tako je vedela povedati naša mami, vsakemu, ki ga je pozdravil, in teh ni bilo malo, z vsem ponosom pripovedoval, da je dobil sina! A kaj, dobrih 8 tednov po tem, prav na mamičin god, na sv. Ane dan, 26. 7. 1914 je bil poklican k vojakom, zbirno mesto Kanal ob Soči.

Ohranjen je njegov dnevnik iz tistega in iz kasnejših časov, zato moremo še dosti natančno povzeti dogajanja te dobe. Leta 1914 so bili Italijani še zavezniki velike Avstrije, ki je obsegala tudi Trst. Za Kranjsko in Primorsko, vključno Trst, so »nabirali« vojake v Kanalu in Gorici. Tja je bil poslan naš oče kot zdravnik pri pregledu nabornikov, morda prav zato, ker je obvladal poleg nemščine tudi slovenščino in italijanščino. Ubogi »Kranjski Janezi«, tu so jih nabrali in nagnetli v vagone in vozili v daljno Galicijo, mimo Ljubljane, Celja, Ptuja, Budimpešte do Ždanova in to od 14. do 18. 8. 1914. V očetovem dnevniku je listič s slovenskimi imeni onih, ki jih je kot preslabotne, že iztrošene, s srčno napako, itd. izločil, a koliko tisoč jih je kljub temu bilo poslanih v to nesmiselno vojsko!

Avstrijci so mislili, da pridejo na ozemlje, ki je še »njihovo«, medtem pa so Rusi tam že imeli svoje postojanke, in čete enih in drugih so se nekako neorganizirano premikale sem ter tja, prišlo je tudi do spopadov, pri tem naj omenim, da je bila zdravstvena služba bolj zadaj, a vseeno nič kaj prijetna. Dnevniku je priložen zemljevid iz tistih časov, da je možno »hoditi« s temi reveži po blatnih, zasneženih, zmrznjenih cestah. Naštejem le nekaj krajev: Struy, Židacov, Bobrka, Przemislany, Novi Sandec, potem umik preko Dukle v Bartfo, Eperjes in še dosti drugih. Prvih šest tednov ni bilo nobene pošte od doma, in tudi kasneje je hodila ta pošta skoro mesec dni, da je prišla do naslovnika.

Presunljiv je opis iz kraja Zablotce pri Przemislavu v dneh od 19. 10. do 31. 10. 1914. Razpasla se je kolera in lazaret (osvojena dvorca in šupe, prej last kneginje Lubomirske, kjer je ruska armada že temeljito pobrala, kar se je pobrati dalo), kjer sta bila odgovorna zdravnika moj oče in njegov prijatelj iz Graza, dr. Negri, je bil

imenovan »infekcijska bolnica«. Z vseh strani so pripeljali te uboge reveže, v vseh jezikih je bilo slišati tarnanje, moledovanje za pomoč, zlasti za vodo, čaj, pijačo sploh, saniteta ni bila kos temu velikemu navalu. Predolga bi bila povest, vse to tu naštevati, omenim le to, da je bilo tu leglo očetove bolezni, vsled katere je ohromel v decembru 1920 in potem umrl avgusta 1931.

Po odločni intervenciji mojega očeta pri štabnem vodstvu, češ, če ne pošljejo dodatnega strežništva in zdravil, naj vsaj postavijo nekaj strojnino in vse te reveže postrelijo, da jih rešijo muk počasnega umiranja, so dobili dodatne mobilne bolnice za pomoč saniteti. Ubogi ljudje, ki so bili poslani tja. Zakaj, v čigavo korist? Vsekakor so se pri očetu, takrat 38 letnem, pojavile bolečine v nogah, pekoči izpuščaji, ki so jih zdravili z arzenom. Spet sta mladost in krepka narava trenutno premagala napade strupov, ki so se zajedli v telo, a začetkom januarja 1915 so ga le poslali v Graz v bolnico, od tam v Ljubljano v garnizijsko bolnico; z navodili domačega zdravljenja so ga sredi januarja 1915 poslali domov v Tržič.

Gotovo sta domače okolje in sinček, ki ga ni videl skoraj osem mesecev, pripomogla, da se je spet postavil na noge. Črv v telesu je le miroval, do kdaj?

Niso ga poslali nazaj v Galicijo, pač pa so v Ljubljani, v obrtni šoli na Aškerčevi cesti, uredili »rezervo vojno bolnico«, in tu je bil zadolžen za vodstvo te bolnice. Da pa ne bo spet sam, je ženo s sinčkom nastanil v bližini, v hiši ge. Vide Försterjeve, roj. Gogala, na Rimski cesti. Mladi družini je življenje teklo še nekam urejeno, rodili sva se Lote in jaz, a Soška fronta je zagorela v novem plamenu in rabili so zdravnike. Tako je bil oče tja poslan sredi novembra 1917, mami s tremi otroki pa je odšla spet nazaj v Tržič.

Udine so bile bliže kot Galicija, a speči črv se je radi groze, ki je tam ni manjkalo, spet začel javljati. Tu pa tam je bolnik »skočil« na Dunaj k prijatelju dr. Neckerju po kako injekcijo; zlasti ob kapitulaciji, koncem oktobra 1918, je šel najprej tja in šele po tem v Tržič. Kako se je tam zdravil, ni najti v zapiskih.

Vojne je bilo konec, oče je spet začel ordinirati, vladala je revščina povsod, koliko se jih ni vrnilo iz vojne ali pa so prišli domov kot invalidi! Na Golniku so v stari graščini uredili nekak dom za vojne invalide, predvsem na pljučih bolne, ki niso imeli možnosti domače oskrbe. Tja se je moj oče večkrat v tednu popoldne vozil s kolesom ali pa tudi šel peš; invalidi so mu bili pač kot stari kameradi zelo pri srcu. Čuvaj v tistem gradu je z velikim kravjim zvoncem zvonil, ko ga je videl prihajati, da so se bolniki zbrali. Včasih je oče tudi enega ali drugega od nas otrok vzel s seboj, največkrat Herberta.

Zdaj se šele pričinja tista doba, ko smo postali prava družina, ko smo dobili našega očeta, našega »papačita«, kot smo mu rekli. Bil je enkrat! Živel je med Slovenci, hodil v slovenske šole, zavedal se je svojega nemškega porekla, spoznal je važnost znanja jezikov in hotel je, da se dobro naučimo obeh jezikov, nemškega in slovenskega. Najenostavneje je bilo to v družini urediti tako, da smo z očetom govorili nemško, z mamico slovensko, in to nam ni delalo težav. Kako prav mi je to prišlo v življenju!

Pa kaj je vse znal! Iz vrbovih vej je delal piščalke, ki so tudi v resnici piskale, iz orehovih lupin so nastale jadrnice, plavale so v skledicah, zelen perešček so bila jadra in naša sapa veter, ki jih je gnal. Iz divjih kostanjev so nastale prav majhne posteljice za vile. Na vrtu so rasle modre rože, poznali smo jih pod imenom Rittersporn (ostrožnik). Kako je znal razložiti, da je to vilinski voz, kočjaž sedi spredaj in zadaj sedijo deklice. Vse rože je poznal, seveda so bili najbolj zanimivi mlečki, ki so cedili rumen in bel mleček, in vsaka rožica je imela svojo lastno povestico. Pozneje, ko je bil že hrom in se je Herbert ukvarjal s herbarijem, je zlasti Herbert nanosil znane in neznane rože in dobil »specialni« pouk o njih. Tako npr. mi je ostala v spominu povest o Aronovi palici (v botaniki poznana kot pegasti kačnik), da se ta rastlina

imenuje po Aronu, Mojzesovem bratu, pa ko so se Izraelci po izselitvi iz Egipta na poti skozi puščavo Mojzesu nekaj puntali in zahtevali drugo vodstvo, so morali prek noči poglavarji vsakega rodu postaviti v sveti šotor vsak po eno vejo, in čigar veja bo zjutraj ozelenela, bo njihov duhovni vodja. Ozelenela je Aronova palica, in postal je vodja levitov, t. j. duhovnikov. Res je ta cvet nekako podoben palici, ki na koncu cvete. Kje sem jaz takrat kaj vedela o Aronu in Mojzesu, več ali manj sem se verouka naučila doma pri očetu, zlasti neomajnega zaupanja v božjo vsemogočnost.

Ker sem ravno pri poglavju prirodopisa, kako je znal oponašati ptičke in razločevati njihove žvižge in napeve. Pripovedoval je, kako je pri pohodih v Galiciji takoj ločil med pravimi glasovi čukov od onih, s katerimi so si signalizirali izvidniki, ki so čuke le oponašali.

Spet nova prelomnica: pred Božičem leta 1920 je ohromel. Na večer so prišli z Loma z lojtrskim vozom ponj, pomagat naj bi šel porodnici. Oče je bil še v kopalnici, hitro se je oblekel in se odpeljal v mrzlo noč. Ko se je po opravljenem obisku vrnil, je mogel le še s tujo pomočjo komaj priti do postelje in od takrat ni več vstal. Hudo je bilo to zanj in za vse nas.

Skušali so ga zdraviti v ljubljanski bolnici, tudi do dr. Neckarja na Dunaj so ga pripeljali z vlakom že začetkom leta 1921. Hišni red pri nas se je spremenil, mama se je posvetila le očetu, nas tri je nadzorovala teta Matilda, mamina teta, ki je imela preužitek pravzaprav pri stricu Korlu v Pollakovi hiši, a so jo tam kar radi posodili. Kuharica Mari je bila že od nekdanj gospodar kuhinje, prišla pa je še gospodinjska pomočnica Micka Žbontarjeva iz Kamne gorice, inteligentna, na pamet je znala Gregorčičeve, Aškerčeve in Prešernove pesmi; ta je bila otrokom res prava prijateljica. Ob nedeljah (po maši) sta nam hodili pomagat teta Neta in teta Fini, bolje rečeno v kontrolo nam vsem, skrbeli sta za garderobo, zlasti za Lote in zame. Onidve sta bili povod, da sem se naučila strpnosti do ljudi, ki jih nisem marala, le radi tega, ker sta oče in mati to želela. Če se tega izmlada ne naučiš, ti bo pomanjkanje te modrosti kasneje v življenju delalo preglavice!

Oče je spal v dvoriščni sobici, nad drvarnico, ker bi ga bilo pretežko prenašati do prejšnje spalnice v prvem nadstropju. Da ponoči ni bil sam, je vedno nekdo od otrok pri njem dežural. To je bil imeniten posel; zvečer so prišli znanci in sorodniki na pogovor, in tisti, ki je ravno dežural, je lahko vse na ušesa vlekel, seveda se je bilo treba pretvarjati, da dobro spi. Naš oče je imel eden prvih radio aparat, pa so tudi zaradi tega radi prihajali znanci. Poznal je opere, in če so bile kake oddaje, jih je tudi razlagal nam otrokom.

Tudi spolno vzgojo je znal pravočasno in lepo posredovati. Hudovala sem se nad petelinom, ki »muči« kokoške (kurnik je bil v drvarnici pod oknom očetove sobe); vzel je svinčnik in začel risati, kako se oplodijo jajčka, iz katerih se potem izvalijo piščančki in da brez petelinčkov tudi piščančkov ne bi bilo.

Če sem ga kaj polomila, recimo, da nisem prišla domov ob dogovorjenem času, ali tudi, da sem se zlagala, ali se do tete Matilde predrzno vedla, mi je povedal, da je hud name in se ne bova pogovarjala, dokler tega sama ne bom želela. Kaj je bilo hujšega, kot da oče ne govori z menoj! Seveda sem se pripravila na pridigo, pravzaprav pogovor, ne bi pa prenesla med nama bojnega stanja. Kot Herbert opisuje, da ga je oče tepel, mene ni nikdar, s pametno besedo so bile vse nevsječnosti odpravljene.

Oče je torej še naprej ordiniral, mama mu je pomagala v ordinaciji, naročil si je najaktualnejšo zdravniško literaturo, hotel je najti tudi pot do svojega ozdravljenja. V medicini se je tako dodatno izobrazil, s tem je marsikomu pomagal. S tem v zvezi omenjam Zinkleim, ki ga je med prvimi uvedel pri zdravljenju nog, hoja s škornji ob bradlji na našem dvorišču pa mu ni pomagala. Kljub temu je še obiskoval bolnike, z invalidskim vozičkom se je peljal oz. so ga peljali do hiše, povečini so bili ozki hodniki, stopnice itd, tam so ga pač morali nositi, a ni se ustrašil

teh štrapacov. Za nas otroke je bil poseben čar, če so ponj prišli z vozom za kakega bolnika. Takrat je smel kdo od nas otrok prisesti. Spotoma nam je deklamiral, zlasti že v mraku, pesnitve kot npr. *Der Erlenkönig*, *Die drei Grenadiere* in še kakšno. Repertoarja mu ni zmanjkalo.

Mami se ni bilo treba »matrati«, da bi potiskala voziček z očetom po Tržiču, kar menjavali so se, ko smo šli, recimo k maši ali kam drugam. Menda so si šteli v čast, da smejo svojega doktorja peljati. Takrat ni imel nihče kaj prida denarja, pri Bolniški blagajni so bili zavarovani le tovarniški delavci in železničarji. Obrtniki, pomočniki, vajenci, kmetje, gozdarji itd. pa ne, pa pri dr. Hawlini je bil vsak dobrodošel tudi »brez listka«, in to se je vedelo.

Še nekaj, kar pravzaprav spada k prejšnjemu odstavku, ko smo se z očetom vozili do bolnikov. Kako je poznal nebo! Razlagal nam je ozvezdja, opozoril na jezdeca pri velikem vozu, pripovedoval, kako so se mornarji orientirali po zvezdah, ko še ni bilo kompasov in drugih pripomočkov. Seznanil nas je z grško mitologijo, po kateri so ozvezdja dobila imena. Pregnal nam je tudi strah. Nismo se bali teme ali pokopališča ponoči, vedno je poudarjal, da so ljudje v bistvu dobri, če jim z dobroto prideš naproti.

Poleti je prišla k nam »Grosi«, očetova mačeha, neznatna majhna ženica, mi pa smo jo imeli srčno radi. Mama je vse leto zlagala strgano perilo v poseben predal, vse to je Grosi poleti zakrpala, a našla je čas, da nas je naučila kvačkati in plesti, in kar je bilo najvažnejše, imela je veliko zalogo pravljic, ki nam jih je pripovedovala, o Repoševu in drugih tam iz Krkonošev.

Od časa do časa je moral oče spet v bolnico, včasih v Ljubljano, tudi na Dunaj sta se podala z mamo. Nekoč je prišel dr. Necker sam z Dunaja, da je prisostvoval neki operaciji v ljubljanski bolnici, kjer je bil očetov zdravnik dr. Jug. Pa za vse to ni zahteval niti groša.

Do srede leta 1930 je z očetovo boleznijo še nekako šlo, vsaj mi otroci z njo nismo bili obremenjeni. Od konca 1930 pa se je močno slabšalo in leta 1931 je bil že velik revež. Zadnja dva meseca pred smrtjo avgusta 1931 je živel več ali manj le s pomočjo močnih zdravil, zlasti morfija. Vedno nam je ponavljal, da nam ne more zapustiti nobenega premoženja, da pa nam zapušča mnogo dobrih prijateljev in spomine na lepo otroštvo. In to je bilo res.

Prijatelji: da naštejemo le nekatere: g. župnik Vovk (takrat šele 31 let star), je na smrtni postelji očetu rekel: zame so drugi skrbeli, da sem doštudiral, za Vašega fanta (Herbert je bil takrat v šesti gimnaziji) bom jaz skrbel ti dve leti do mature. Za očeta je bila to velika tolažba, ker mu je bilo veliko do tega, da se je »njegov fant« mogel izobraziti vsaj do mature. Vsa čast in slava g. škofu Vovku!

G. Schallgruber, ki je bil z njim v Galiciji, je ničlikokrat poslal mamici kako kuverto. Še leta 1946, ko je po »dobrem nasvetu« vse svoje premoženje »podaril« SFRJ in s tem dobil dovoljenje, da se je izselil s celim vagonom svojega pohištva, je meni, takrat uradnici pri odvetniku dr. Grosmanu, ki je zastopal njegove interese, za odhodnico izročil znesek v višini moje mesečne plače, razdelili sva si ga z mamico, Tone je bil takrat zaprt.

Matizovec (ali nek drug kmet) je mamici pripeljal še pet ali šest let po očetovi smrti dve vreči krompirja, češ da je bil to doktorju dolžan.

Bolj ali manj iz kratkočasia in zaradi družabnosti je »koyal verze«, nekateri so pravo ogledalo njegove globoke miselnosti in boguvdanosti, npr. tisti z naslovom *Poletje 1929*."

ni bilo potrnosti v naši hiši. Najlepše je bilo o Božiču in za Novo leto. so prinesli očeta v gornje prostore, v jedilnico s črnim pohištvom. je tudi teta Anka, stric Karel, mogoče še kdo. O Božiču smo molili, svečke ob jaslicah in na dreveščku, ter se veselili darov (niso bili a bila so presenečenja). Za Novo leto smo igrali družabne igre, ne jezi se, Michel mit dem Strichel (Lote bi še vedela, kako to gre). ni smo pošto, ki so jo pisali znanci in sorodniki. Oče je imel kar korespondence, tudi s svojimi sorodniki Jurishevimi iz Gablonza

(Jablonec). Vsako leto so nam poslali škatlico »draguljev« iz svoje delavnice brušenih poldraguljev in stekla. Po letu 1945 je za temi sorodniki izginila vsaka sled, verjetno so jih vse »pospravili«. Prek Schrautzerjevih sem se še trudila, da bi dobila kako sled za njimi, pa žal ni bilo nobenega glasu več. Tiste dragulje smo namreč dobro uporabili, ko smo šli koledvat za svete tri kralje, oče nam je iz lepenke napravil lepe krone, mamica nam je oskrbela pisana ogrinjala, ki smo jih spenjali z lepimi broškami. Herbert je bil že v šoli, za tretjega kralja je bila navadno potem Pitterlova Hilda.

Prebrali ste morda poslovilne besede, ki jih je napisal takratni ravnatelj meščanske šole g. Albin Lajovic, ali tiste, ki jih je napisal g. župnik Vovk. Bil je to krasen človek, ta vaš ded, nekaj njegovih korenin je pomagalo tudi vaši rasti.

Marija Hawlina (Röger)

Ana Pollak, poročena Hawlina.

Pri številnih prednikih, ki jih želimo predstaviti, smo v zadregi, ker kar ne vemo, kaj bi o njih povedali. To ne pomeni, da bi o njih ne bilo vredno govoriti. O nekaterih je sicer ostalo malo ali nič družinskega izročila, nekateri pa so omenjeni ob svojih življenjskih partnerjih.

Ana Pollak je tak primer. Poznal sem jo v starejših letih. Takrat je bila drobna, tiha, ljubezniva, močno sključena ženička. Živela je v Tržiču, enkrat ali dvakrat na leto pa je prišla za teden ali dva k nam v Zeleno jamo. V svoji skromnosti je bila skoraj neopazna in zdi se mi, da se je zaradi njene skromnosti takratna okolica do nje vedla nekako pokroviteljsko. Enak vtis sem imel v Tržiču, kjer sta imeli sestre glavno besedo, zlasti Fini. Ti dve sta imeli namreč trdno vsajeno podedovano zavest, da sta iz boljše družine, in sta se tako tudi znali obnašati do drugih. Čeprav je bila Ana iz iste družine, ta ni imela nič takega v sebi.

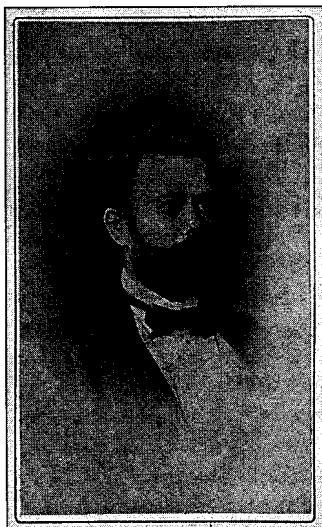
V Zeleni jami je počela isto, kar je nekoč njena tašča pri njeni družini. Zašila je vse nogavice in vse drugo, kar se je še zašiti dalo. Kar verjeti ne morem, da se je nekoč toliko šivalo. Šivati pa je znala tako natančno, da se je zašito komaj ločilo od celega blaga.

Po smrti moža je ostala brez dohodkov, sama ni bila usposobljena za kvalificirano delo, zato je šla delat v predilnico kot navadna delavka. Ne vem od kod sta dobivali sredstva njeni sestra, ki se »tako nizko« nista nikoli spustili. Vse skupaj je bilo morda še težje zato, ker so jo celo ostale delavke nekako grdo in nezaupljivo gledale, češ, kaj nam ta gospa tu hoče morda odžirati kruh.

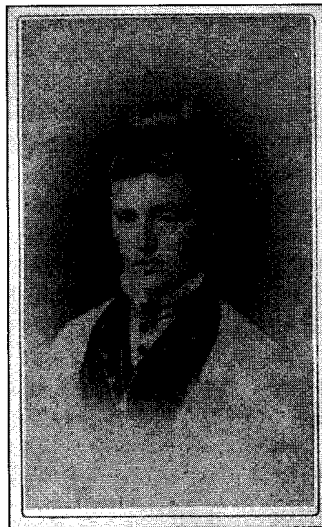
Osnovno šolo je končala v Tržiču, 12 letno so poslali za štiri leta v Gorico k Notredamkam. 15 ali 16-letna je šla v neko graško šolo. Tam pa je nekaj »ušpičila«, zato so jo izključili. Mislim, da otrokom ni nikoli povedala, kaj je bil razlog izključitve, hči Marija jo je nekoč naravnost vprašala, če je šlo za kako ljubezensko avanturo, pa je to ogorčeno zanikala. Morda jo je ta dogodek iz mladosti spremljal vse življenje. Najlepši del njenega življenja je bil zato najbrž tisti, ki ga je preživela s svojim možem, tudi tista leta, ko je bil že hrom. Po njegovi smrti je spet prišla pod komando obeh sester, zlasti Fini. Žaneta (Neta) je služila bolj kot odmev in potrditev vsega, kar je ukazala Fini. Tako smo na teti gledali tudi mi vnuki, ki smo bili nekajkrat v Tržiču za kak teden na počitnicah, zlasti zimskih.

Bil sem na njenem pogrebu. Kljub temu, da je umrla v visoki starosti, je bila cerkev polna, še vedno so mi ostale v spominu nekatere lepe misli, ki jih je izrekel škof Lenič, ki jo je s svojimi spremljevalci prišel pokopat.

Peter Hawlina

Anton Hawlina

Ana Jurič

Anton Hawlina

Tudi ta je bil že omenjen v opisu njegovega sina, dosti več o njem ne vemo. Rojen je bil leta 1848, v dobi marčne revolucije. Mati se je pokanja kanonov tako ustrašila, da ga je rodila pred rokom. Po izobrazbi je bil gozdarski strokovnjak in geometer (Förstermeister und Zivil-Geometer).

Svojo kariero gozdarskega vodje (danes bi se mu verjetno reklo direktor gozdnega gospodarstva) je začel na severu Češke na posestvih kneza Windischgrätza. Tam poroči Ano Jurič (Anna Jurisch). Lahko bi rekli, da gre za 'stanovsko' poroko. Saj sta tudi Anin oče in ded gozdarja pri takratnih

tamkajšnjih veleposestnikih. Pri Windishgrätzu ostane v službi do upokojitve. Pogovorni jezik je bil v družini Hawlina takrat nemški. Verjetno pa so vsi znali tudi deželni jezik ali celo deželne jezike, če so se večkrat selili. Eden od dokazov, da se niso imeli za izolirane Nemce, je to, da se je Anton Hawlina vsaj že leta 1900 včlanil v Mohorjevo družbo. Po zaporedju vpisov bi lahko tudi sklepali na nekakšen družbeni rang družine Hawlina v tistem času in kraju.

Planina. Podboj Iv., župnik; Zupan Lenart, kaplan; Knez Hugon Windisch-Graetz, graščak; Princ Ernest Windisch-Graetz, Princ Robert Windisch-Graetz, princezinja Aleks. Windisch-Graetz, Čitalnica, Ljudska šola; Reismüller, nadz.; Hawlina, gozdni vodja; dr. Wisinger, zdravnik; Dolenc, računovodja; Mayer, logar; Kovšca, župan; Mejak, Bole, Žihrl, gostilničarji; Chiautta, trg.; Jernejčič, Žigon, Kunc, cerk. ključ.; Kremenšek Jož., Krmavnar Fr. št. 18, Klemenc Janez, Krmavnar Fr. št. 20, Milavec Andrej iz Jak., Žigon Pavel, Martincič Fr., Rovan Št., Klemenc And., Podboj Jože, Zadnik Jan.; Sever, grajski strežaj; Železnik, grajski kočijaž; Kotar, gr. sluga; Sever, Slejko, Vodopivec, Molk, grajski lovci; Semrl, miz.; Petkovšek, Semrl, Lampé, cerkovníki; Ožbolt, obč. sl.; Kovšca And., Krajnar, Volonte, Žihrl A., Blažon, Petrič Fr., fantje. Gospé: Modrijan, Lenassi, Hanusch, Staré, Gartner, Gröbner, Kuchler, Milavec Ap., Mrhar, Kolar Franč., Podboj Mar., Rotenhäuser Iv., Petkovšek Fr.; gđc. Leskovic, Mlakar, učiteljici; gđc. Pecháček Mar., Stritof Am.,

Vir: Koledar Mohorjeve družbe za leto 2001

Franz Hawlina

Gradbeni inženir, geometer in gradbeni mojster. Projektiral je cesto na Ješted. Njegova žena Ana Arnold je bila hči milarja in župana v kraju Český Dub, njena mati pa naj bi bila Nizozemka.

Franz je zadnji Hawlina, za katerega imamo kaj več podatkov. Oče (Herbert) je pred kakimi dvajsetimi leti, ko je preko Češke potoval v Nemčijo hotel obiskati tamkajšnje arhive, pa so bile tako cerkvene kot civilne oblasti nezaupljive in morda zaradi takratnega sistema celo prestrašene. Zato ni vztrajal, morda bo kdo od naslednje generacije to ponovno poskusil v sedanjih časih, če so se kaj spremenili.

Zanimal nas je tudi izvor in pomen imena Hawlina. Teta Marija se spominja, da je njen oče (Oto) razlagal takole: na Češkem so županom rekli glavina (hlava: glava, poglavar), mogoče je izpeljanka Hawlina le popačeno glavina (kot pri nas Zupan, Zupančič in podobno). Na naše poizvedovanje smo dobili kopijo strani iz knjige Naši priimki.

Háva 1419 Gallus dictus Hawa; z OJ Havel; stč. A háva = ohava; stč. havati = plané mluvit; Háv-ač, Hav-áček, Háv-ík, Hav-ík, Hav-sa
Havel 1197 Havvel; z OJ Gallus = obyvateľ Galie; počest. v Havel podobně jako Paulus v Pavel; Havel-a, Havel-da, Havel-ec, Havel-ík, Havel-ka; Havi-ák, Havi-an, Havi-as, Havi-asa, Havi-ásek, Havi-ata, Havi-át, Havi-átko, Havi-ena, Havi-ica, Havi-ice, Havi-fček, Havi-ička, Havi-ík, Havi-ín, Havi-ina, Havi-ína, Havi-iš, Havi-išta, Havi-ú (příd. jm. přívl.), Havi-új (-j podle můj, tvůj)
Havrda viz Habrda; snad též z havrdit = štkat

Po tej razlagi naj bi ime nastalo iz Gallus, Galec. Nič kaj verjetna se nam ne zdi ta razlaga, če je res, da so priimki nastajali v petnajstem stoletju, Galcev pa že v časih Rimljanov skoraj ni bilo več, samo Asterixova vasica še kljubuje Juliju Cezarju.

Strokovnjakom ne bomo oporekali, saj se Galec ne sliši tako slabo in močno buri domišljijo. Pred tem smo verjeli, da je prej treba iskati zvezo z jezerom Havel.

JURIČ (JURIŠ)

V celoti objavljamo življenjepis Karla Jurischa, kot ga je sam pisal leta 1863, v starosti 57 let. Original hrani Peter Hawlina, pisan je lastnoročno v nemščini in gotici. Prevedla ga je Marija Röger.

Ker so moje moči vsled daljše bolezni znatno splahnele in se počutim tako oslabiljenega, da me vsak hip lahko smrt pobere, sem se namenil napisati svoj življenjepis.

Rojen sem bil 9. marca leta 1806 v občini Českí Libhavi (na Češkem), bivše področje Brandys na Orlici, kjer je moj oče služboval kot okrožni gozdar Linarskih knezov. Krščen sem bil v župni cerkvi Pesečna, škofija Hradec Králevé, sedaj okrožje Žamberk.

Vzgojen sem bil v hiši svojega očeta, ki ga je že leta 1811, v njegovem 42-tem letu, dotekla smrt. Moji materi je bilo gozdarsko okrožje mojega pok. očeta dodeljeno kot penzija, z naložbo, da poroči kakega lovca po lastni izbiri in bo le-ta skupaj z njo upravljal to knezovo gozdno gospodarstvo. Po enem letu se je mati poročila s sinom gozdarja iz občine Chronstowitz na Češkem. V tem zakonu ni bilo otrok, tako da sem bil jaz edini v družini.

Po svojem očetu sem leta 1811 podedoval nekaj tisoč banko lističev (ne vem, ali so bile to obveznice ali zadolžnice op. prev.) preračunanih

od finančnega urada na takratno valuto, in to je bilo zelo nizke vrednosti. To je bil prvi hud udarec v mojem življenju.

Knez Linar je prodal to gozdno gospodarstvo nekemu industrialcu, imenoval se je Blaschek, z zadolžitvijo, da le ta obdrži vse dotedanje knezove uslužbence. Ta novi posestnik se je smrtno ponesrečil pri padcu s konja, tako je bilo posestvo spet prenakazano dednemu kompleksu prejšnjega lastnika. Treba je pripomniti, da je bil moj očim še za časa prejšnjega lastnika nastavljen kot njihov gozdar. Pri svoji nastavitvi je moral plačati tisoč guldnov (v originalu Gulden. Mislim, da so bili to »tolari« - op. prev.) kavcije, v manjših novcih. Vsled številnih dedičev je bila celotna gozdna uprava tako na psu, da je morala biti uvedena prisilna uprava. Očimu so od vsepovsod, tudi njegovi prijatelji, grozili, da bo prišel še na zatožno klop, ker kot predstojnik svojega okrožja vse preveč črpa iz gozda. Kot ne preveč poučen, starejši gozdar, se z vso to situacijo ni spoznal, vsled preplaha je svojo službo odpovedal, pri tem je pa prvotno plačana kavcija zapadla in ni dobil nobene odpravnine oz. povračila kavcije. To je bil drugi hud udarec v mojem življenju.

V našem kraju je živel absolviran tehnik, ki je bil jetičen in radi tega nikjer ni mogel dobiti nastavitve. Le-ta me je v otroški dobi naučil brati, pisati in najosnovnejšega računstva, tako da sem bil pripravljen za sprejemni izpit v preparandiji (pripravnici - op. prev.) in sem to šolo zaključil z dobrim uspehom in najboljšimi spričevali. V naslednjih letih so me dali v novo osnovano Paono (? op. prev.) v Litomysslu, kjer sem bil med najboljšimi učenci do zaključka tečaja (? negotov prevod - op. prev.) in s tem zaključil šolanje.

Ko sem se vrnil domov, sem bil zaposlen kot praktikant pri davčni upravi Brandys na Orlici; istočasno mi je bilo zaupano knjigovodstvo neke pristave.

Približno po letu in pol sem postal praktikant v gozdarski stroki. Ker sem bil od otroških let dalje ozko povezan z gozdarstvom, sem razpolagal z dokaj predznanja in so me zelo kmalu poslali k strokovnemu izpitu; ko sem tega dobro opravil, sem bil nastavljen kot gozdarski pristav (Forstadjunkt - op. prev.) v okrožju Brandys na Orlici do 1. 1. 1825.

V letu 1824 me je nadgozdar Pelzel iz okrožja Sternberg priporočil Njegovi Svetosti (Seiner Durchlaucht - v nadaljevanju okrajšano N. S. - op. prev.) knezu Rohanu, ki je sedaj kupil dotlej cesarsko posest Česky Dub, da bi pri le-tem vstopil v službo na njegovem na novo pridobljenem posestvu kot gozdni pristav v Brandys.

1. 1. 1825 sem dobil nastavitev kot pristav v gozdnem gospodarstvu Swian. Takoj nato sem odpovedal službo v občini Brandys, da sem mogel neposredno nato vstopiti v novo službo pri N. S. princu Karlu von Rohanu. Bil sem prepoln upanja, da bom z vestnim izvrševanjem svoje službe uspešno naravnal svoje življenje. Ostal sem do 1. 7. 1825 pri tem gozdnem gospodarstvu, kjer so mi radi intenzivnih lovskih pohodov v zimskem času, vsled krmljenja divjadi v hudem zimskem času itd. zmrzile noge.

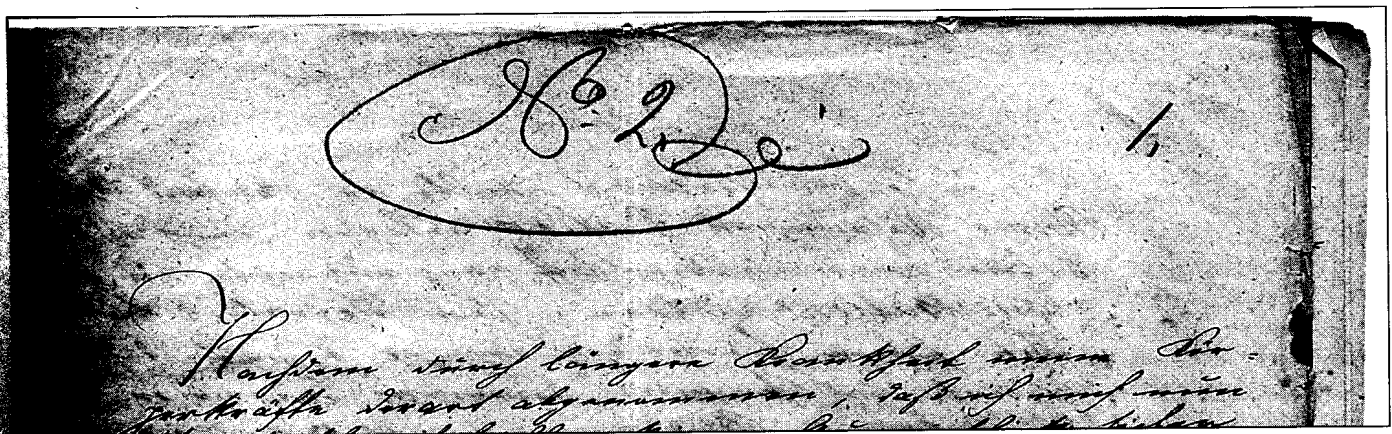
Spomladi tega leta sem bil dodeljen takratnemu tamkajšnjemu lovcu na fazane, Johannu Gschirru, ki je bil prav takrat določen za obnovo

Ne vemo zagotovo, kdo bi bila oseba na tej sliki. Zagotovo pa je prednica tistih prednikov, ki so prišli iz Češke. Ker je fotografirana v daguerotipski tehniki na srebrni ali posrebrjeni ploščici, bi morala biti posneta pred letom 1850. Če je res tako, potem je morala biti oseba na sliki rojena kakih 80 let prej in bi lahko bila tista naša prednica, ki naj bi bila po rodu Nizozemka.

fazanerije, pri čemer smo se borili z velikimi težavami. Tam sem ostal do 1. 7. 1825, ko sem bil na zahtevo lovca Raichelta prestavljen v Zehrov in od njega dobival plačo četrta leta. Ker sta bila tam že dva pristava (adjunkta - op. prev.), sem ostal do konca oktobra kot tretji pristav. Ko je odšel adjunkt Žehorž sem bil potem jaz drugi adjunkt.

Tu se začne novo razdobje, kjer sem vsled obrekovanja padel v nemilost pri N. S., in sicer vsled tega, ker je neki Karl Wondruška, kot prvi adjunkt in zato moj nadrejeni, iz nemarnosti po cele tedne izostajal iz službe in se klatil po gostilnah. Ze takoj pri vstopu v to službo kot tretji adjunkt me je Wondruška kot prvi adjunkt - poudarjam, da sem mu bil podrejen, vlačil s seboj k takim pohodom. Uvidel sem, da pod takimi

Začetek življenjepisa, ki ga je lastnoročno pisal Karl Jurič. Naslovljen je No. 2, No. 1 ni ohranjen.

pogoji ne bom dosegel zastavljenih življenskih ciljev in bi tudi sam postal nemarnež - videl sem celo, da ni znal krotiti svojih strasti in je zapadel nepoštenosti, - tako sem se mu uprl in nisem več hotel z njim hoditi. V tem času pa je bil njegov brat uslužben pri N. S. knezu Carlu v. Rohanu kot njegov osebni lovec (telesna straža - op. prev.) in ta je znal govorice o malopridnosti zvaliti name, ki sem se prav tako kot on imenoval Karel. Tako sem bil že takrat pri najvišji oblasti postavljen v slabo luč.

V drugem letu moje službe je prišel Wondruška sicer na neko drugo mesto, vendar se moj položaj nikakor ni izboljšal. Še vedno je ostala na meni senca nemarneža, lumpa, kljub temu da sem svojemu gospodarju zagotavljal, da opravljam svojo službo vestno in natančno. Tisto leto je nastopil hud mraz in dolga zima je bila. Ko so se začeli pohodi, sem moral že zarana, oprtan s puško in vrečo s krmo, lopato in metlo na poseki tja dol do Mocheno, Modrice in Jizere (reka - op. prev.), da sem že pri sončnem vzhodu odmetal sneg in očistil prostore jerebic. Da sem lahko uspešno delal, mi ni bilo mogoče natakni rokavic, vsled česar so mi roke omrznile. Po kosilu ob treh sem moral naprtiti štiri do pet svežnjev sena na rame in pričelo se je krmljenje srnjadi, pa spet do naslednjega založišča (Depot), kjer je bilo treba vzeti novo mero sena in do krmišča - to vse do sončnega zahoda; prsti, ušesa, roke in noge, vse je bilo namrznjeno.

V tej jeseni se je ustrelil neki Heinrich, ki je bil osebni lovec pri N. S. knezu Viktorju Rohanu. Mene so predlagali na to mesto k knezu Viktorju Rohanu, pa je bilo to potem spremenjeno, in je to mesto dobil nek upokojeni stražnik Blank. Nekoliko se mi je to zdelo čudno, pa sem izvedel, da je istočasno bil brat ustreljenega osebnega lovca Heinricha, skupaj z bratom prej imenovanega Karla Wondruške (torej osebnim lovcom Wondruške, uslužbenem pri knezu Carlu Rohanu), tako mi je bilo jasno, da jaz te službe nisem dobil.

Pri lovskih pohodih v jeseni, potem pomladi pri jerebicah je bil napor prehud, pač pa je bilo veselo, če so okoliščine in čas to dovolili, nekako sem bil dobre volje.

Naj omenim še to, gozdar Reichel se je mislil poročiti s hčerko gozdarja Keila to jesen. Zvedelo pa se je, da je imel neko poznanstvo na Moravskem še v času, ko je tam služil kot adjunkt. Pri gozdarju Keilu je zato padel v nemilost, posledica so bile sekature v Žehrovskem gozdnem gospodarstvu. Reichel je padel v nemilost in s tem sem izgubil dobrega prijatelja in sodelavca. To vse je skuhal neki Schmiedt, dvorni upravnik (Hofmeister - op. prev.) pri N. S. knezu Karlu v. Rohanu.

S takratnim visokim princem sem moral sodelovati na večjih in manjših lovskih pohodih na jerebice in zajce na knežjem gospodarstvu Český Dub, često pri zelo slabih vremenskih prilikah. Ob tem me je vladajoči knez spoznal. V jeseni 1828, ko sem uvidel, da tukaj nimam nikakršne bodočnosti, sem svojim predpostavljenim odpovedal službo in sem si hotel poiskati boljše mesto. Prav v tem času je prihajal sedanji knez često na kak izlet ali na srnjaka v Zehrov; vprašal je moje predpostavljene, radi česa sem tako očrjen v knežjem dvorcu. Moj predstavnik je povedal resnico o mojem zadržanju, da ne ve o nobenem mojem zlem dejanju in da njega samega čudi to, da me tako očrnjujejo in obrekujejo. Rekel je oskrbniku, da bi jaz še nekoliko potrpel in počakal, da bo poskušal vzeti me v knežjo hišo.

Nato sem bil 24. 12. 1828 pozvan, da naj se takoj zglašim v Pragi pri N. S. princu Benjaminu, kjer bom dobil zaposlitev.

11. 2. 1829 je bilo izpraznjeno mesto drugega osebnega lovca pri N. S. Carlu v. Rohanu in sem moral kar takoj to mesto nastopiti, tam, kjer je bil dvorni upravnik Schmied prvi osebni lovec. Nastali so za mene mirnejši časi, ker so me moji predstojniki vzljubili.

Kmalu nato je bil sedanji dvorni upravnik Schmiedt poklican h knezu Carlu kot komorni strežaj (Kammerdiener - op. prev.), jaz pa

sem bil imenovan za prvega osebnega lovca N. S. Služil sem svojim predpostavljenim s požrtvovalnostjo in zvestobo do smrti N. S. Karla v. Rohana, ne le njemu, temveč vsej njegovi družini. Bila pa mi je vsled tega zagotovljena dosmrtna pomoč s pokojnino in sem bil dodeljen kneginji Berti, da tam služim in sem tako dosmrtno preskrbljen.

Po smrti kneza Carla sem bil torej pri N. S. kneginji Berti v. Rohan v Sichrowu. Vsled njene dobrote nisem imel pravzaprav nobenih opravil, le tu pa tam pri lovskih pohodih, če so prišli tuja gospoda v goste in sem bil pritegnjen pri lovu v pomoč ostalim lovcom. Postal sem pravcava lenoba in če bi se to moje stanje nadaljevalo, bi verjetno podlegel vodenici.

Ko sem izvedel, da je spet razpisano neko mesto okrajnega gozdarja oz. je postalo prosto - doslej se nisem nikdar javil, če sem zvedel za kako prosto mesto in je bilo že dosti mlajših vrstnikov pred menoj nastavljenih - sem se le opogumil in sem N. S. z vsem spoštovanjem priznal, da bi se rad za izpraznjeno mesto ponudil in da bi se po tolikih letih žele osamosvojiti. N. S. kneginja se je zelo začudila, češ, če sem s svojo sedanjo službo nezadovoljen, pa če je tako, zakaj se nisem že preje javil za kako izpraznjeno mesto. Menila je, da mi prija mirno življenje pri njej. Odgovoril sem ji, da sem uvidel, da tudi brezdelje v sedanji službi škoduje mojemu zdravju.

N. S. mi je v svoji milosti določil okrožje Stari Dub in posestvo Stari Dub, kjer sem že pred oktobrom posejal ozimino. V tem času je prišel oskrbnik gozdov Reichel iz okrožja Camil na veliko konferenco v Rychnow. Vprašal me je, če bi bil pripravljen iti tudi na službeno mesto v hribovje. Jaz sploh nisem bil navdušen za nižinsko gospodarstvo in bi bil mnogo raje prestopil v hribovite predele. Potem mi je zagotovil, da bo s knezom govoril. Ker je v tem času bilo izpraznjeno tudi staro mesto v Semilovem gospodarstvu, bi bila sedaj tam možnost zame. Prosil sem ga, naj me pri knezu priporoči. Knez je soglašal, vendar ga je skrbelo za moje zdravje v tem težavnem revirju - tako mi je rekel Reichelt.

Tudi N. S. kneginja se je zanimala za moje novo mesto. Reichelt ji je rekel, da je to mesto pač nekaj težavnejše, temu je N. S. odvrnila, da to nikakor ni po njenem konceptu, da bi mi želela, da mi podelijo lahek in udoben revir. Oskrbnik gozdov Reichelt je omenil, da je revir v Buchbergu lažnejši, s tem je bila N. S. zadovoljna in je odredila, da naj se me s 1. oktobrom 1838 tam nastavi, toda s pripombo, da se stara gozdarska hiša na Buchbergu poruši in se v Polaunu (Polubny - op. prev.) sezida nova gozdarska hiša. Sedaj namreč je vse daleč (V Buchbergu), cerkev, zdravniška pomoč, itd., če bi zbolel, bi bil revež.

Na moji plačilni listi sem bil vnešen kot drugi okrajni gozdar, pa so takoj odredili, da dobim plačo kot samostojni okrajni gozdar.

Ta novi revir mi še ni poznan, pač pa sem bil zelo vesel, da bom prišel v hribovje, saj sem bil hribov vaje od svoje rane mladosti. Takoj je bilo začeto delo s postavljanjem nove lovske hiše v Polubnyju in že v zimi sem se tja preselil. Zidava pa se je zavlekla do septembra 1839, ko sem se mogel vseliti v prazno hišo.

V decembru 1838, t. j. 26. 12. 1838 sem se peljal v Sichrow k N. S. kneginji, da bi jo prosil, če bi imela milost dovoliti mi, da se poročim s Frančiško Gärtner iz Polubnyja, ki ima zemljo in posest. N. S. je takoj milostno dala dovoljenje in s svojim podpisom potrdila svoje privoljenje v poroko. Dne 4. 2. 1839 sem se potem poročil. Do tega časa sem ostal na stanovanju pri okrožnem gozdarju Joh. Pschirru v Polubnyju, potem sem se preselil v gospodinjstvo svoje žene in sem ostal tam do vselitve v novo gozdarjevo hišo.

Kmalu za tem, leta 1841 je umrla kneginja. Po njeni smrti je bilo vsem uslužbencem od takratnega župnika v Rischkow-u s prižnice pred vsem občinstvom javno povedano: »... za vas je preskrbljeno, stari uslužbenci, dokler boste živeli, vi in vaše družine ... ».

Po tem je nastopil vodstvo N. S. princ Camil knez v. Rohan. Ostal sem v enakem službenem položaju in to do leta 1863, 1. maja, ko sem stopil v pokoj.

Do tu torej - kasneje sledi nadaljevanje.

Napovedanega nadaljevanja Karl Jurisch najbrž nikoli ni napisal ali pa se ni ohranilo. Pustili smo ves tekst, čeprav je morda ponekod manj zanimiv. Iz njega pa diha duh dobe. Ko smo ga brali smo, kar nekako nestrpno in obenem strahoma pričakovali, da bomo brali tudi kaj v tem smislu: Tistega jutra mi je N. S. kneginja ukazala, naj odpeljem pastorko v gozd, jo tam zakoljem in ji pri nesem njeno srce.

Iz iste zapuščine pa je tudi dokument, ki nosi naslov Razmerje glede preužitka iz leta 1859 in je verjetno služil v pravdni zadevi pri uveljavljanju pravice preužitka.

Preužitek uveljavlja tašča Karla Jurischa, Ana Marija Stollovsky, rojena Zeh, poročena Gärtner, tretjič poročena Neumann.

Iz navedb v tem dokumentu, v katerem poskušata svoje pravice dokazovati in uveljavljati Ana Stollovsky in njena hči Frančiška Gärtner, poročena Jurisch, je moč siceršnje praznote v poznavanju teh oseb vsaj malo zapolniti:

Ana Marija Stollovsky se je leta 1818 poročila z mlinarjem in posestnikom Antonom Gärtnerjem. Mlin je imel v Žemberku (Seifenbach), ravno tako dve gospodarstvi na št. 23 in 24. 12. 2. 1818 sta celo sklenila ženitno pogodbo, v kateri je določeno, da bo Ana v primeru moževe smrti od svojcev umrlega deležna preužitka, ki vsebuje stanovanjsko pravico z ogrevanjem in razsvetljavo, 1 mernik pšenice, 3 mernike rži v dobrih zrnih in 20 funtov masla.

Ta pogodba je bila 5. 2. 1828 predložena in vknjižena na posestnih listih C 23 in C 24 Starkenbacherjevega krajevnega sodišča. Zanimivo in morda nenavadno je, da se je že vnaprej vedelo, da bo dedič nekdo drug, vdovi se zagotovi zgolj preužitek.

Anton Gärtner je nato še v oporoki z dne 22. 9. 1828 ponovno določil, da imata soproga Ana z nedoletno hčerko Francisko do ponovne ženitve ali do smrti enak preužitek.

Po moževi smrti je vdova s hčerko ta užitek dve leti pravilno davala, potem pa se je poročila z Jožefom Neumannom iz ... Monja. Monika Preissler, nova lastnica mlina, je po poroki Ani ... omenjeni preužitek odrekla.

Ana Neumann (Gärtner, Stollowsky, Zeh) pa se preužitku ni ... odreči in si ga skuša z omenjenim dokumentom ... viti še vnaprej. Kot priče so omenjeni Anton in Johann ... (brata?), Josef Petrizek in Johann Čen (morda tudi ... priimek se je zapisoval zelo različno).

... ano, ali so prizadevanja za uživanje preužitka uspela ali ... heroma nepomemben dokument pa nam povsem neznane ... naj malo osvetli. Poleg tega zvemo za ženitno pogodbo, ... preužitka, načine pravedanja in še kaj.

Karl Jurisch in Frančiška Gärtner

POLLAK

Polake (in Mallyje) najdemo že v najstarejših tržiških matičnih knjigah, ki sežejo v konec XVI. stoletja. Ker je Pollak tudi znan židovski priimek, se je večkrat domnevalo, da so bili tudi ti Pollaki Židje. Morda so bili kako generacijo pred prvimi vpisi v cerkvene matične knjige. Če bi res bili Židje, bi se na Kranjsko najbrž priselili ali pribežali iz Poljske, tja pa iz Španije, potem ko so od tam Španci izgnali Žide. V Trziču so se ukvarjali z usnjarstvom.

Valvasor v Slavi piše o imenitnem usnju, ki mu rečejo »kordovansko« po kraju Cordoba v Španiji. To je bila vrsta »safianovega« usnja in je bilo znana posebnost tržiških usnjarjev.

Četudi bi držalo, da so bili Pollaki po poreklu Židje, so bili ob priselitvi že katoliki in so to ves čas ostali. Strokovna razlaga, ki jo najdemo v knjigi Zürcher Familiennamen, razlaga priimek Bollag ali Pollag kot Poljak, po izvoru iz Poljske, kjer je v času kralja Kazimirja III, Velikega (1310-1370) živelo mnogo Židov. Iz Poljske pa so bili delno pregnani ob uporu Chmielnicki. 'Naši' Pollaki so bili v Trziču že vsaj petdeset let pred izgonom Židov iz Poljske, zato so domneve o židovskem poreklu tržiških Pollakov na dokaj trhljih nogah.

Usnjarska obrt se je ves čas prenašala iz roda v rod vse do Karla Pollaka, ki je bil brat naše prababice Ane Pollak. Ta je moral z obrtjo prenehati predvsem zaradi razmer, ki jih je prinesla II. svetovna vojna. O tistih časih je ohranjen dnevnik njegove sestre, ki omenja velike nemške zaplembe in preganjanje.

Z usnjarstvom se niso ukvarjali le direktni dediči, v več generacijah so potomci začenjali svoje lastne usnjarske in sorodne obrate. Tako so imeli po štirje ali več bratov (tudi Mallyji) istočasno usnjarske delavnice. Ravno Pollaki so nove obrate začenjali tudi v Kranju, Kamniku, Beljaku, Ljubljani in Vrhniki. Lotevali so se tudi trgovine in drugih, zlasti z usnjarstvom povezanih dejavnosti.

Glavno tržiško vejo usnjarjev Pollakov predstavljajo naslednji predstavniki enajstih generacij:

- Lukas Pollak (1575), žena Luzia
- Georg Pollak (1603), žena Maria
- Johannes Pollak (1630), žena Maria Tiffer
- Caspar Pollak (1653), žena Margaretha
- Georg Pollak (1685), žena Ursula Schiller
- Franc Pavl Pollak (1711), žena Margaretha Primožič
- Johann Nepomuk Pollak (1747), žena Eva Polc
- Karl Pollak (1772), žena Margaret Wuck
- Vincenc Pollak (1801), žena Maria Globočnik
- Ludvik Pollak (1844), žena Josefina Ahačič
- Karel Pollak (1884), žena Anka Rakovec

O vseh naštetih generacijah Pollakov niso ohranjeni podrobnejši podatki. Zato bomo kot posebneža omenili le Karla »Korlača« Pollaka in njegovega sina Vincenca. Precej podatkov je ohranjenih tudi o Vincencovih potomcih, pa so za naš namen manj zanimivi.

Karl Pollak

Viktor Kragl poroča: »Karl Pollak, usnjar in barvar, je avgusta 1793 poročil komaj 13-letno Magdaleno Wuk (ena od Kraglovih zmot, ime ji je bilo Margareta), hčer nogavičarja Franca in Terezije roj. Resman. Njun zakon je Bog blagoslovil s 25 otroci, izmed njih so dorasli ti-le: ...«

In jih potem našteje 12. Nekaj se jih je razkropilo po svetu in zanje ni popolnih podatkov. Iz evidence je razvidno, da sta imela Karl in Margareta vsaj 51 vnukov. Družinsko izročilo iz tistih časov se ni ohranilo, kar je pravzaprav čudno, ker sta Karl in Margareta skoraj kandidata za knjigo rekordov. Če pa si poglobljeva ogledamo dejstva, ki jih sporočajo datumi, bomo ugotovili, da je bil Karl ob poroki star 20 let in pol, Margareta pa komaj trinajst let in en dan. Rojena je bila namreč 7. 7. 1780, poročila pa se je 8. 7. 1793. Če bi si še bolj od blizu ogledali takraten potek dogodkov, ki je razviden iz datumov, bi zvedeli, da je morala biti mlada nevesta že kake tri mesece noseča, torej je zanosila v dvanajstem letu, saj se jima je po manj kot šestih mesecih 2. 1. 1794 rodila hči Neža, ki je isti dan umrla. Še istega leta se je 14. 10. 1794 rodila druga hči Terezija. Ostale podrobnosti so manj neobičajne ali pa niso znane. Slišati je bilo, da ni bilo porodov dvojčkov ali celo trojčkov. Pri vsem skupaj se je treba zavedati še dejstva, da sta bila oba iz premožne hiše, zlasti Karl, in bi navedena dejstva težko pripisovali zaostalosti in nemoči. Po njuni smrti so jima preživeli otroci na zid tržiške cerkve vzdali spominsko ploščo in nanjo vklesali naslednji zapis: *Našima nepozabnima staršema Karlu Pollaku in Margareti Wuck. Dvanajst hvaležnih otrok.* Plošča je še vedno na svojem mestu. Prepričani smo, da bi kdo od danes živečih potomcev še utegnil o njiju vedeti kaj več.

Zanimalo nas je tudi, od kod poreklo družine Wuck (Wugg, Wuk, Wolcikh, Wolfl, Wolf, Volf, Volk, Vuk in v Italiji Lupo). Prof. Stanislav Južnič nam je ponudil razlago, da bi bili lahko potomci trgovcev, ki so s soljo, žitom, platnom in železom tvorili med Dalmacijo in severnimi kraji preko Like in Kočevskega. Izvirali pa naj bi iz okolice Benkovca.

(Zapisal Peter Hawlina, februarja 1995)

Vincenc Pollak

(Prepis iz knjige Ivan Mohorič: Zgodovina obrti in industrije v Trziču.)

Najmarkantnejša pojava med številnimi Polaki usnjarji je nedvomno Vincenc, ki je bil rojen 4. aprila 1801.

Ker je bil pod francosko upravo od leta 1809 do 1813 nemški pouk na šolah v Iliriji ukinjen in vpeljan slovenski pouk, so starši poslali Vincenca v Celovec, ki je bil pod avstrijsko upravo, da bi se temeljito naučil nemškega jezika. Oče ga je bil sicer določil, da postane trgovec, toda Vincencu se delo v prodajalni ni dopadlo. Želel je v svet, da spozna tuje ljudi in kraje. Končno je oče v to privolil. S 15. letom je vstopil kot vajenec pri svojem očetu Karlu Pollaku ter je bil nato 26. februarja 1819 oproščen. Dobil je učno pismo od ljubljanskega ceha usnjarjev, ki glasi v slovenskem prevodu:

Mi višji in nižji predstojniki in vse častito obrtništvo meščanskih usnjarjev deželno knežjega mesta Ljubljane v Vojvodini Kranjski dajemo na znanje posebno rokodelskim sotovarišem, da se nam je javil donosilec tega pošteni Vincenc Pollak, rojen v Trziču na Kranjskem z namenom, da se pri svojem učnem mojstru Karlu Pollaku izuči rokodelstva; da je bil nato tri leta sprejet in po dovršenih treh letih zopet pred častnim cehom in odprto skrinjo v prisotnosti dveh pomočnikov, ki sta bila po stari navadi poklicana kot priče, oproščen. Zato mu nismo mogli odreči prošnje in zahteve, temveč mu hočemo po najmilostnejših ces. kraljevih in po veljavnih državnih svoboščinah podeliti v potrditev resnice to učno pismo. Obračamo se na vse in vsakogar, katerega koli dostojanstva, stanu ali položaja bi bil, s prijazno prošnjo, da ga zaradi njegovega obnašanja priporočamo in bomo po stanovski spodobnosti v podobnih primerih in drugih okoliščinah vedno skušali posebno našim rokodelskim tovarišem to povrniti.

V resnično potrdilo tega smo podpisali in potrdili zgoraj imenovanemu Vincencu Pollaku to učno pismo z našim rokodelskim pečatom.

Dano v deželno knežjem glavnem mestu Ljubljani
26. februarja 1819.

PEČAT

Rokus Pauer
višji predstojnik

Avguštin Killer
podpredstojnik

Kakor hitro je bil oproščen, se je 18 let star podal na potovanje. V tujini je ostal celih 10 let. O njegovem »vandranju« so v družinskem arhivu ohranjene listine, iz katerih se vidi, da je obšel vse važnejše gospodarske centre v Porurju, na Westfalskem, v Švici, na Wirtemberskem, Saksonskem in v baltiškimi državah. Potoval je peš od kraja do kraja, ker v njegovem času še ni bilo železnic. Bila so to najtežja leta po končanih napoleonskih vojnah, ko je ljudstvo trpelo povsod hudo pomanjkanje. Najprej je delal v Augsburgu od 15. julija do 23. avgusta. Od tod naprej je odšel 26. avgusta v Lindau, St. Gallen, Schaffhausen, v Basel, Rheinfelden ter prispel v Strassbourg 6. septembra. Kmalu je nadaljeval pot v Porenje, Heidelberg 11. septembra, Cassel 16. septembra, Gottingen 21. septembra, Zelle in prišel končno v Berlin 27. septembra 1819. Tu je delal tri tedne v Potsdamu. Nato je odšel v Frankenstein, Zwittau, Dresden, kjer je bil 23. marca 1820. V Altenburgu je delal v tovarni usnja od 6. aprila do 20. maja. Naprej je potoval v Braunschweig, 21.

Vincenc Pollak

maja, v Bremen 26. junija 1820, Wittingen 28. junija, Lüneburg, Lübeck 6. julija 1820, 11. julija Stettin, 17. julija je prispel v Danzig in končno 9. avgusta v Varšavo.

V Varšavi mu je bila izdana 6. novembra 1820 od Urzadu Starszych na poljskem jeziku rokodelska knjižica 124 »Książka Rzemieslnicza Vincetego Pollak, czeladnika Kunsztu garbarskiego«. V tej knjižici je Pollak vpisan, da je rodom iz Lübecka in da je delal pri Tormeru v ljubinskem okraju. Te navedbe so bile napravljene v dogovoru z njegovim mojstrom in gospodarjem, da je lahko dobil potna dovoljenja za baltiške države in Rusijo. S to knjižico je prepotoval vse važnejše kraje srednje in vzhodne Nemčije, Cheb, Bayreut, Nürnberg, Bamberg, Ansbach, Würzburg, Schweinfurt, Meiningen, Weimar, Geldberg (Friedland), Oppeln (Poznanjsko) in Bromberg, kjer je delal 14 dni. V Memelu je 12. maja dobil izstopni vizum za Rusijo. V Vilni se mu je nudila prva priložnost, da bi poročil hčerko usnjarske vdove in priženil lepo posestvo. Toda Vincenca je vleklo naprej. Zato je odklonil ponudbo ter čez Minsk odpotoval v Moskvo.

V Rusiji je ostal tri leta. Svojim vnukom je rad pripovedoval o znamenitih ruskih zimah in zasledovanju volkov. V Moskvi je bil pri carja Aleksandra I. in velikega kneza Konstantina, katerega je bil vše balo. Mnogokrat se je pohvalil, da je imel v Rusiji izredno veliko zaslužek. Toda ob nedeljah in praznikih so pomočniki dobili ves zaslužek do zadnje kopejke, tako da v ponedeljek dobili le petdeset pomočnikov tovarne, v kateri je delal, niso skupno dobili niti ene kopejke. Potem so začeli na novo varčevati. Iz Moskve je potoval peš v Peterburg. Po viharni vožnji po morju je prišel v Švedsko in od tod na Dansko ter v Prusijo, kjer se je seznanil s protestantizmom.

Po povratku iz Rusije si je Vincenc Pollak v Trziču uredil svoj dom na Glavnem trgu št. 21, po domače pri »Cenu«, današnja št. 33. Leta 1835 je pozidal hišo tam, kjer sta bili prej dve hiši. Istega leta se je poročil z Marijo Globočnik, ki je umrla že leta 1850. Iz tega zakona je bilo šest otrok: Viktor je umrl kot trgovec v Šošanju, Vincencij je bil prvotno usnjarski mojster v Borovljah, potem se je preselil v Celovec. Tretji sin Karel, ki si je poiskal nevesto v Trziču pri Klandru, je bil usnjarski mojster in posestnik v Borovljah. Sin Ludvik je gospodaril na očetovem domu, drugi sin Jožef pa je leta 1928 umrl v Berlinu, kjer je imel trgovino z usnjem in je bil obenem tudi učitelj godbe ter član gledališkega orkestra. Hči Marija se je poročila z Vincencom Mallyjem, usnjarskim mojstrom v Kranju.

Leta 1841 je prejel iz Ljubljane od usnjarskega ceha mojstrsko spričevalo, ki je po svojem besedilu in sestavi zelo značilno za cehovske razmere v tedanji dobi njihovega obstoja in ga zaradi tega navajamo v slovenskem prevodu. Mojstrsko pismo se glasi:

Mi NN cehovski mojster in celotno pošteno obrtništvo meščanskih usnarjev in deželno knežnega glavnega mesta Ljubljane priznavamo s tem, da se je imetnik tega pošteni in skromni Vincenc Pollak, zakonski sin, ne samo pošteno izučil usnjarske obrti, kakor se spodobi, temveč je dokazal svojo spretnost skozi več let na dolgih potovanjih v tujini. On nam je dal razumeti, da namerava izpremeniti svoj stan in se na podlagi izpričevala ter dovoljenja zemljiške gosposke nastaniti v Trziču. Zato se je hotel včlaniti v naš državni ceh, v našo skrinjo kot podeželski mojster. Mi nismo mogli biti proti njegovi prošnji, da njega, Vincenca Pollaka, po opravljeni dobi potovanja sprejmemo in včlanimo, kot podeželskega mojstra proti plačilu rokodelske pristojbine in mu na ta način omogočimo, da postane deležen naših c. k. avstrijskih in državnih svoboščin in privilegijev.

Nasprotno pa mora Vincenc Pollak pod izgubo svoje mojstrske pravice plačevati vsako leto določeno doklado in se vzdržati vsakega šušmarjenja ter biti obrtništvu v vseh zadevah pokoren in miroljubno, kakor se poštenemu usnjarsku spodobi, se kot mojster obnašati in tako v miru uživati svojo mojstrsko pravico. Naslavljamo našo dolžno in ponižno prošnjo na vse in vsakogar, kateregakoli stanu, časti in dostojanstva bi bili, da bi bil imenovani naš novo nastali mojster Vincenc Pollak, zaradi svojega poštenega značaja, kakor tudi glede na naše c. k. avstrijske in državne svoboščine najbolje priporočen, kar bomo skušali po svojih močeh povrniti.

V resnično potrdilo tega smo izstavili zgoraj imenovanemu Vincencu Pollaku to mojstrsko izpričevalo in ga potrdili z našim rokodelskim pečatom. Dano v deželno glavnem mestu Ljubljani, 4. julija 1841.

Na svojih potovanjih se je mnogo naučil in spoznal posebne načine dela v severnih deželah. Ker je bilo Avstrijecem potovanje na Nizozemsko prepovedano, si je v dogovoru s svojim mojstrom preskrbel popotno knjižico pod imenom Vinzenti Gotta iz Lübecka, s katero je potem potoval čez Hamburg, Bremen in Osnabrück na Holandsko. V Amsterdamu ga je močno mikalo, da bi izkoristil priložnost, ki se mu je ponudila in se podal čez ocean v Ameriko. Nato je potoval skozi Porenje in Luksemburg v Švico in na Bavar-

sko ter je pri Linzu zopet prestopil državno mejo in se vrnil dobro opremljen, s polno denarnico in dragocenimi recepti za barvanje in izdelavo usnja v Tržiču.

Dvakratni požar in več poplav mu je povzročilo veliko škode, vendar si je vselej naglo opomogel. Pollak je v prvem zakonu nakupil nepremičnine Stranje, Podplaz in Stope na spodnji poti. Ker ga je kmetijstvo veselilo, je dokupil Ibelc in Zali rovt. Izguba prve žene je bila za družino težak udarec. Popsod je začelo gospodarstvo nazadovati. Zato se je oktobra leta 1857 poročil drugič s Korošico Marijo Janc. Od štirih otrok iz drugega zakona sta ostala samo Konrad in Ignac. Podjetje je začelo zopet uspevati in Vincenc je poplačal dolgove, kupil usnjarno »Paradiž«, njive in travnike na Pesku, ob spodnji poti in na Pristavi, tako da je postal največji posestnik v Tržiču. Njegovo usnje, posebno telečje, je bilo znano daleč po svetu.

Življenje starih usnarjev

Nečak Vincenca Pollaka je opisal v svojih družinskih spominih življenje usnarjev v Cenovi hiši takole:

Delo se je začelo zjutraj, ko je stara ura v skrinjastem okviru odbila 5. V hlevih so krmili in čistili konje ter oskrbovali živino. V delavnicah pa so delali pomočniki pri medlem svitu lojevih sveč. Ob 7. uri je gospodar nabrusil nož in razrezal dva velika hlebca doma pečenega kruha ter ga sam razdelil delavcem h kavi za zajtrk. Pri težkem delu so delavci dobili za malico dopoldne tudi nekaj vina ter kruh z maslom ali sirom. Gospodar je dvakrat dnevno obšel vse obrate in prostore, dajal navodila in pregledal potek dela na posameznih oddelkih. Sam je osebno delal v izdelovalnici ali pa v skladišču pri odpremi usnja.

Za kosilo je bila izdatna juha in goveje meso s prikuhami. Neporočeni pomočniki in Polakova družina so sedli okrog skupne mize ter skupno obedovali. Obroki so bili izdatni in je vedno ostal še kos mesa, da se je lahko dalo potujočemu pomočniku, če se je javil. S potujočimi rokodelci se je Vincenc rad spuščal v pogovore, ker je sam mnogo doživel v tujini. Ob eni uri se je zopet začelo delo. Voda iz Mošenika je v treh strugah pognala mline, fužine, stope in valjarne, ki so bile ob njej nanizane. V poletnem času je gospodar stopil na polje, da razgleda, kako gredo poljska dela, nato pa je že ob treh zopet razrezal hlebce za malico pomočnikom. Ob štirih se je obnovilo delo in ob sedmih se je končal enajsturni delovni čas.

Pri večerji se je zopet zbrala okrog mize vsa družina s pomočniki. Pred in po jedi so molili. Za večerjo je bila dobra juha in okusna pečenka na žaru s prikuho. Šele dolga leta pozneje so komaj vzdali štedilnik, ki je imel sicer za kuho mnogo prednosti, toda prave pečenke na žaru se na njem ni dalo speči. Dekle, vajenci, hlapci in dninarji so jedli v kuhinji. Postnih dni so se strogo držali. Vino je prišlo na mizo le ob velikih praznikih, godovih, na debeli četrtek in na Sv. Mihaela. Po večerji so se zbrali v veliki sobi in molili rožni venec, nato pa polagoma drug za drugim odšli počivat. Ko je opravil poslovno pisarijo, je gospodar zaprl hišna vrata. Na slabo razsvetljenih tržiških cestah je zavladala tišina, ki jo je prekinilo le enolično petje nočnega čuvaja, ki je napovedoval v verzih nočni čas.

Ob nedeljah so prišli tudi oženjeni pomočniki k lastniku podjetja, kjer so jih pogostili z izdatnim zajtrkom. Najstarejši pomočnik Franc je pri tej priložnosti rad pripovedoval o

dogodkih leta 1848. Pomočniki in delavci so držali s podjetjem in bili gospodarju zelo vdani. To se je posebno pokazalo pri povodnjih in drugih nesrečah, ko so skrajno požrtvovalno branili podjetje pred uničenjem. Ob ponedeljkih mnogo pomočnikov ni prišlo na delo, toda gospodar je to namenoma spregledal in se najraje takrat odpeljal na tedenski sejenj v Kranj. (Do tu je prepisano iz knjige Ivan Mohorič: Zgodovina obrti in industrije v Tržiču.)

Za dodatno osvetlitev Vincenca Pollaka, dobe, razmer in zato, ker je to najstarejše pismo, ki je po naključju ostalo, dodajamo še prevod njegovega pisma svojemu sinu:

Moj ljubi sin!

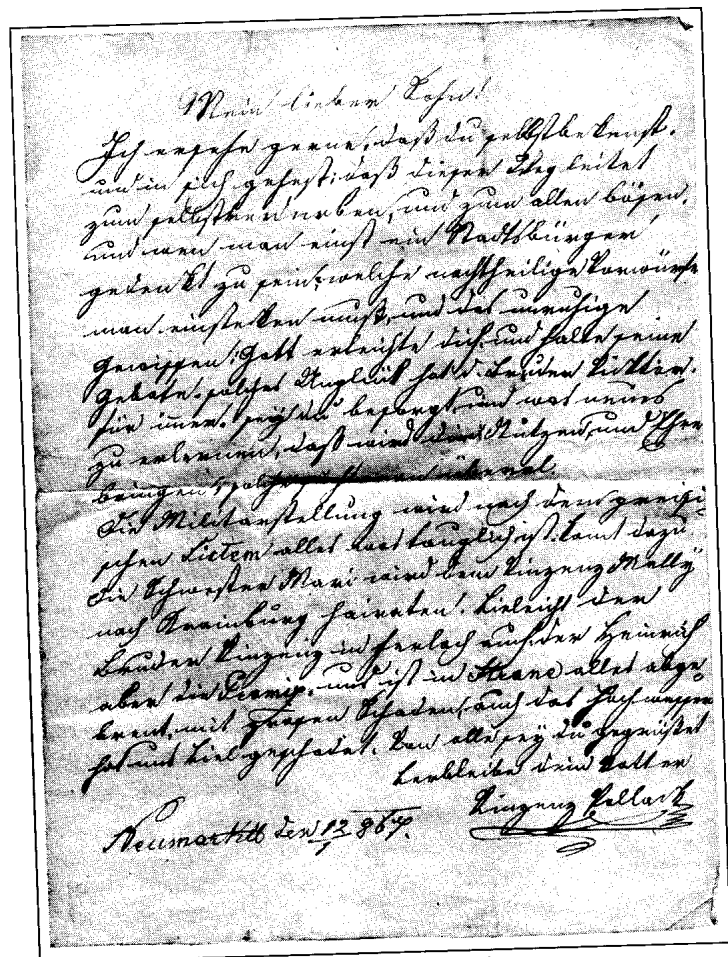
Veseli me, da sam spoznaš svojo krivdo in da greš vase. Taka pot vodi le do pokončanja samega sebe in do vsega hudega. In če misliš postati nekoč državljan, kakšne očitke boš moral vzeti nase, pa še ta nemirna vest! Bog naj te razsvetli; drži se njegovih zapovedi. Takšno nesrečo ima tvoj brat Viktor za vse življenje. Poskrbi, da se boš česa naučil, to ti bo prineslo korist in čast, take ljudi povsod iščejo.

Vojaški nabor bo po pruskem načinu, vzamejo vse, ki so »tauglich«. Sestra Mari bo poročila Vincenca Mallya v Kranju. Mogoče se bo poročil tudi brat Vincenc v Borovljah, Heinrich pa bo imel novo mašo.

Nam je v Stranjah vse pogorelo, veliko škodo imamo s tem. Tudi povodenj nam je mnogo prizadela.

Od vseh si lepo pozdravljen
ostajam tvoj oče
Tržič, 12. 1. 1867

Vincenc Pollak

Pismo Vincenca Pollaka

Jurij Tifferer

Njega med Pollaki omenjamo zato, ker se je Maria Tiffer poročila s Pollakom.

Jurij Tifferer (Tyffer, Tyffrer) je omenjen v dokumentih, ki so bili objavljeni v Drugem Trubarjevem zborniku.

Stran 164: Dne 18 sep. 1570 je bila pred mestnim sodiščem ediktalna zapuščinska razprava po umrlem meščanu Juriju Tiffererju. Pod točko 18 upniških prijav beremo naslednji vpis: Adam Klemen prijavi kot pooblaščenec Primoža Trubarja terjatev za stroške pri profesorju, ki je imel Tiffererjevega sina v oskrbi; za te stroške je bil Trubar porok.

Druga zapuščinska razprava po umrlem Tiffererju je bila 6. avg. 1571. Na tej razpravi je zapuščinski skrbnik Stolzinger ugovarjal zahtevi Trubarjevega pooblaščenca po izplačilu, češ če bo premoženje pokojnega Tiffererja izkazalo primanjkljaj, naj plača stroške za sinovo oskrbo vdova pokojnega Tiffererja. Kaj je sodišče na ta ugovor odločilo in ali je Trubar prišel do izplačila svoje terjatve, pa iz zapisnikov ni znano.

Stran 167: Adam Bohorič je tudi prijavil terjatev na ediktalni zapuščinski razpravi po pokojnem Juriju Tiffererju dne 6. avg. 1571, kjer je vpisano naslednje: »Adam Woharitsch, ainer Ersamen Landschaft praeparator, meldt Inhalt Meldbriefs 33 fr. 10 kr.«

Omenjeni Jurij Tifferer bi lahko bil ded tistega Jurija Tiffererja, ki je bil rojen leta 1585, torej 24 let po smrti zgoraj omenjenega. Nam znani Jurij bi torej lahko bil sin tistega, ki ga listine omenjajo kot Trubarjevega znanca.

Raziskave v tej smeri bi najbrž bile možne. Največ upanja vliva dolgotrajno raziskovalno delo dr. Erwina Fritscha in Otmarja Malleja. Nam znani Jurij Tifferer je bil fužinar, mestni svetnik, mestni sodnik in župan v Beljaku. V 16. stoletju so v Ljubljani sledi Tiffererjev, ki so svetniki, eden je župan!

Primož Trubar je živel od 1508. do 1586. leta. Verjetno je poznal pokojnika, po katerem je bila leta 1561 zapuščinska razprava. Najbrž bi ne bilo težko ugotoviti, ali je bil župan pokojnik ali njegov sin, za katerega je bil Trubar garant ali pač nekdo drug.

Za družinskega raziskovalca pa je vsekakor nemajhen izziv raziskati možno povezavo med Trubarjevim varovancem in našim prednikom Jurijem Tiffererjem.

Iz tistih časov, ali celo nekaj prej so ohranjeni tudi dokumenti o kroparski rodbini Mazoll. Najbolje, da se poslužimo raziskav ing. Jožeta Gašperšiča, ki jih je nov. 1945 objavil v kroparskem glasilu Zadrugar.

»Najimennitnejša kroparska fužinarska družina v 17. stoletju in mogoče v vsej plavžarski dobi Kropo od 16. do 19. stoletja so bili Mazolli: Štefan st., Matija in Štefan ml., ki so živeli nekako med l. 1550 in 1683.

Odkod so bili Mazolli? Po imenu sodeč, ki ga listine pišejo včasih po krajevni izgovorjavi tudi Mazau, Mazou, Miziu, večinoma pa Mazoll (redko z enim l), so bili italijanskega ali furlanskega izvora kot njihovi sodobniki Gasperini, Kapusi, Responde. Ime Mazoll bi moglo izvirati iz ital. mazza, mazzo, mazzuolo, kar pomeni šiba, palica, klepec, kladivo.

Kot je bilo znano, so bili začetniki sistematičnega fužinarstva v Železnikih Italijani ali Furlani Giacomo, Muron, Monfiodin, Per ali Perin. Podobno smemo sklepati tudi za Kropo. Vendar pa je od l. 1348, ko prvič izvemo za omenjene fužinarje, pa do leta 1569, ko prvič beremo ime Štefana Mazolla st., preteklo nad 200 let in ne moremo reči, da se je obdržala nepretrgana vrsta furlanskih fužinarjev skozi vso to dobo. ...

... Štefana Mazolla st. navajajo akti prvokrat l. 1569, potem najdemo njegovo ime l. 1577 v reformnem urbarju v Radovljici. Leta 1573, na dan 13. oktobra sta Štefan Mazoll in Filip Saun (Žan?) iz Kropo (aus dem Groppa) skupaj s Klemenom Bobkom, rudarskim sodnikom in drugimi gorenjskimi fužinarji volila v Kranju prvega višjega rudarskega sodnika za Kranjsko. Po l. 1588 Štefana Mazolla st. ne najdemo več v aktih. To leto je prosilo 40 kranjskih fužinarjev cesarja, naj podeli višje rudarsko sodniško mesto Pavlu Junauerju iz Škofje Loke. Štefan Mazoll se imenuje fužinar Spodnje fužine. ...

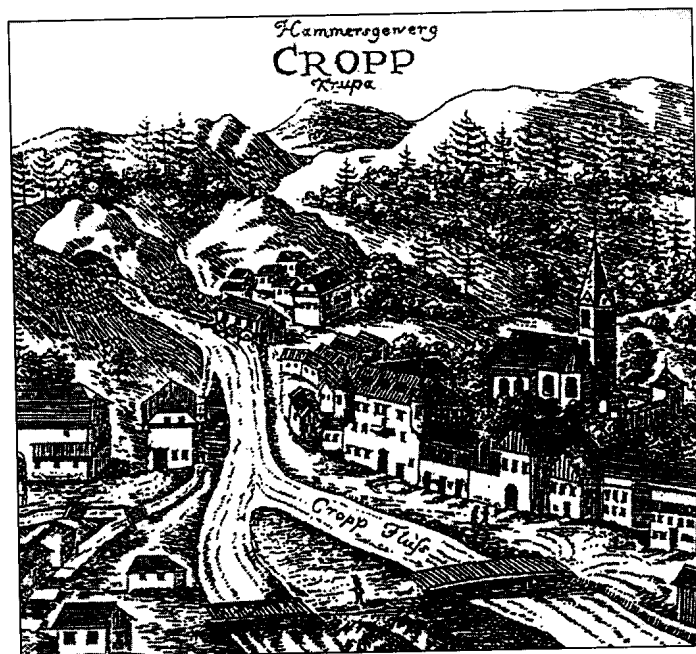
... Matija Mazzol je mogel biti rojen okoli l. 1570 in je umrl okoli l. 1650. O družini Štefana st. ne vemo ničesar, pač pa o Matijevi, ker se začnejo matice v Kropi l. 1627. ...«

Sledijo opisi Matije Mazolla, njegovih otrok in sorodnikov. »... Kri Mazollov je prešla, kakor smo že rekli, po Heleni, hčeri Matije st., poročeni Tyffrer, v rodbino Pollakov. ...«

Sledijo spet opisi potomcev in sorodnikov. Tako sta omenjeni tudi Marija Magdalena, poročena Hofstetter in njena hči Katarina, ki se je poročila s Tirolcem Jakobom pl. Schellenburgom, žitnim trgovcem. Zakonca Schellenburg sta umrla brez otrok, oba sta pokopana v grobnici uršulinske cerkve v Ljubljani. Tu ju omenjamo zato, ker je Schellenburg zapustil 26.000 goldinarjev kot ustanovo za 12 dijakov iz njegovega in ženi-nega sorodstva. To ustanovo ali »štiftungo« je ravno ob 200-letnici požrla svetovna vojna. Če bi je ne, bi morda tudi mi lahko bili deležni te pomoči, kot so jo bili nekateri naši predniki.

Ravno zaradi te »štiftungo« je bilo tako važno dokazovati sorodstveno razmerje do obeh darovalcev. Za ta namen so se izdelovali rodovniki, potrditi so jih morale zaupanja vredne uradne osebe, in so se prilagali prošnjam kandidatov. Morda oz. menda so dokumenti, ki so se nanašali na take ustanove, dosegljivi v arhivih. Še ena na spisku nalog, ki jih bo treba opraviti.

Šelenburgova štipendija je bila najbrž odločilni razlog za to, da je sorodstvo naših tržiških prednikov Pollakov, Mallyjev, Ahačičev in nekaterih drugih tako dobro dokumentirano. (Nekdanja Šelenburgova ulica v Ljubljani je imela ime po tem dobrotniku uršulinske cerkve in dijakov. O njem podrobneje piše Slovenski biografski leksikon.)

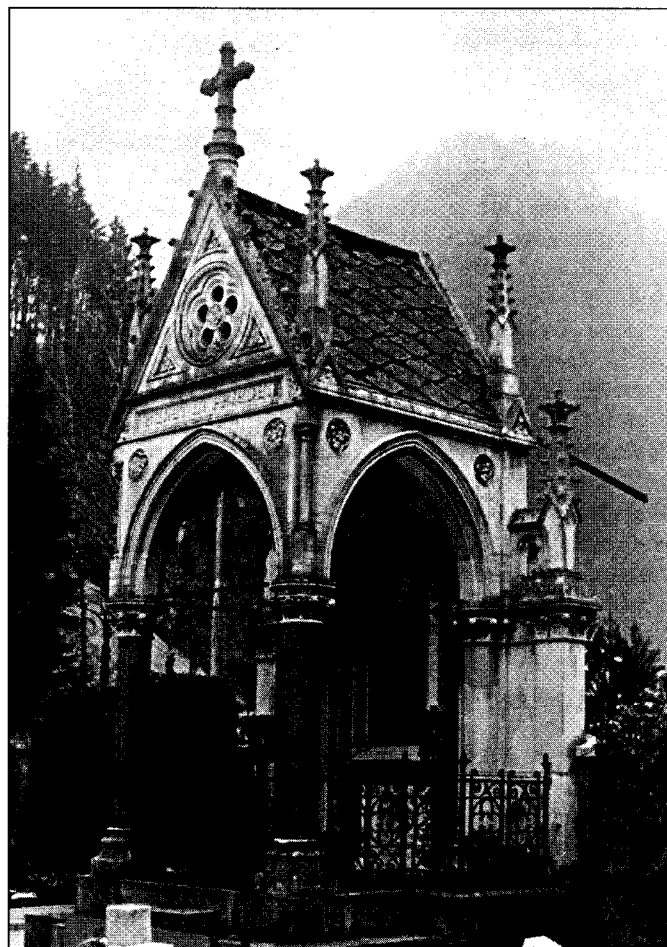
J. Gašperšič zaključuje:

»Mazolli so zapustili v Kropi viden spomenik s svojo hišo. Letnice nam pričajo, da so jo gradili okoli 1620 do l. 1642. To je bil za tiste čase in za kroparske razmere cel grad in je tudi hotel biti grad; o tem nam pričajo okrogli stolpi na vogalih. ...

... Mazolli so bili po vsem ponašanju in po svoji moči največji gospodje v Kropi 17. stoletja. Mogoče so želeli potegniti vso fužinarsko posest nase, kakor so to storili Bucelliniji na Savi. Kaj bi bilo, če bi se to zgodilo? V Železnikih so to dobro poldrugo stoletje za njimi dosegli Globočniki, v Kamni gorici Tomani, v Bohinju Zoisi, na Jesenicah Ruardi ...«

Zadnji odstavek smo vključili zato, ker omenja Globočnike iz Železnikov. Že v uvodu smo omenili rahlo možnost, da bi bila priimka Tiffer (Tyffrer, Tiferer, Tauferer) in Globočnik ista. Za to nimamo še prav nobenega dokaza. Če bi se izkazalo, da obstoja povezava, pa bi še težje ugotavljali, kateri je bil prvoten. Dejstvo pa je, da so se železnikarski Globočniki pred propadom (če ne že preje) povezali z našim tržiškim sorodstvom. O tem, ponekod ne prav laskavo, piše Koblar v svoji knjigi Moj obračun. Zadnja Globočnikova žena, Peharčeva iz Tržiča, ki ni imela otrok, je posvojila svojo triletno nečakinjo Marijo Ahačič. Tudi ta ni imela otrok ne v prvem in ne v drugem zakonu. Teta Mari (Marija Ahačič, posvojena Globočnik, poročena Novak, drugič poročena Egger) je sorodnicam v Trziču obljubljala, da bodo zato po njej one dedovale. Oporoke ni bilo (?) in tako je vse veliko premoženje ostalo Eggerju. V Trziču je bilo zaradi tega veliko razočaranje in zamera. Egger pa je vseeno pokazal nekaj razumevanja in je dvema tržiškima sorodnicama (teti Lote in teti Mariji) dve leti plačeval internat v Ljubljani, nekajkrat je tudi brez kakih prošenj primaknil večji znesek, kadar sta Ana in Oto Hawlina zaradi zdravljenja potovala na Dunaj. Egger je bil sicer že mladostni znanec Ota Hawline. Skupaj sta študirala v Grazu, Oto medicino, Egger pa trgovino. Eggrova sestra Ana je bila poročena Nagy, z njenim nečakom pa Pollakova Breda, torej še ena sorodstvena vez, poleg tega pa še nekaj prijateljskih. Egger je bil res popolnoma nemško usmerjen, tudi očitki in sumničenja, da si je nepravilno prilastil premoženje najbrž niso bili neosnovani, vendar bi že takrat bilo skrajno težko pravično razsojati, kaj šele danes, po petdesetih in več letih. Jasno je, da so poroko Mari in Eggra terjale (tudi?) potrebe podjetja, razlika v starosti je bila 30 let in večini, ne vsem, je bilo razumljivo, da je imel Egger družico, ki je ni skrival. Z njo je tudi po vojni zapustil Slovenijo, pred tem pa mu je najbrž zaradi bogastva uspevalo izogibati se odločitvam, ki jih je terjala vojna situacija. Med vojno se je vedno nekako izmazal, da ni šel na fronto, iz nekega pisma je razvidno, da je smel največ do Radovljice in nikamor drugam. Sorodniki pa so večinoma v njem videli sovražnika, goljufa in nemoralneža. Dokaj dobro in največkrat negativno je o tem pisal France Koblar v svojem delu Moj obračun.

Navajanje tega skrajno razredčenega sorodstva, ki smo ga vključili zaradi njihove omembe v starih listinah ali objavah kasnejših raziskovalcev, končujemo s Štefanovo omembo v Valvazorjevi Slavi vojvodine Kranjske in z lestvico, ki nas z njim

Globočniki so v Železnikih zapustili zelo lepo grobnico, dragocen spomenik, ki ga nevarno načenja zob časa. Škoda bi bilo, če bo prepozno za obnovo in vzdrževanje.

povezuje (navajamo »Štefanovo« Evo, ki je najmlajša – Štefan je hišno ime v Lipici 7, zato smo tudi mi Štefanovi).

Štefan Mazoll
Matija Mazoll
Helena Mazoll
Marija Tiffer
Gašper Pollak
Jurij Pollak
Franc Pavel Pollak
Janez Pollak
Karl Pollak
Vincenc Pollak
Ludvik Pollak
Ana Pollak
Herbert Hawlina
Peter Hawlina
Eva Hawlina

AHAČIČ

Jožefina Katarina Ahačič je bila babica našega deda. Umrla je mlada, v 33-em letu, zapustila je sedem otrok, zadnja, Žaneta, je bila takrat stara komaj dva meseca. Vdovcu in njegovi družini je prišla na pomoč njena mlajša sestra Matilda, vdovec Ludvik Pollak bi jo bil poročil, ko bi ne bila tako sitna.

Toliko vemo o naši prednici iz družine Ahačič. Sicer pa so tudi Ahačiči dokaj stara tržiška družina. Skrajni Ahačič, za katerega

auch Thieren, Vögeln und Fischen in des Landes Grain.		387
<p>Arbeiter damit nicht allerdinge getrenlich ungegangen, sondern sowohl an der Zahl als an Gehalt den selben ein wenig abgehoben; aber solches ist nunmehr abgestellt, und die richtige Voll-Lieferung wieder eingeführt worden.</p>	<p>Es wohnen daselbst lauter Hammer-Gewerke (oder Hammer-Meister) darunter jetziger Zeit die fürnehmsten seynd des Stephan Mazol sel. Erben, Sebastian Schegan, Jacob und Gregor Gasperin.</p>	

Prevod: Tu prebivajo sami fužinski mojstri, med katerimi so zdaj najimnitnejši pok. Štefana Macola dediči, Sebastijan Šegan, Jakob in Gregor Gašperin.

imamo podatke, je Anton, ki je bil rojen v Trziču sredi 17. stoletja. Družinsko izročilo pripoveduje, da naj bi bili Ahačiči priseljenci iz daljnega slovanskega juga. To izročilo bi po neki razlagi potrjeval že priimek, ki naj bi nastal iz aga, Agačič in pa kovaški zaščitni znak. Ta ima v vsakem od štirih trikotnih polj z obema diagonalama predeljenega kvadrata vtisnjen po en polmeseč. S tem rahlo spominja na srbski grb, ki je tudi razdeljen na štiri polja, vendar pravokotna, v njih pa štiri črke C ali v cirilici S, kar je podobno polmeseču. Temu zelo podoben znak sem videl tudi na freskah v maloazijski Kapadokiji. Podobnost je očitna, povezava pa komaj verjetna. Kdo je bil prvi Ahačič, začetnik številnih generacij, ki so iz rodu v rod prenašale kovaško obrt? Če bo držalo, da je bil prišlek iz 'daljnega slovanskega juga', potem to gotovo ni bil Anton. To ime nič kaj južnoslovansko ne zveni, še Antun ne seže prav daleč na jug. Za Antona je vpisano, da je bil rimskokatoliške vere, kar spet navaja na to, da je moral biti prišlek vsaj eno generacijo pred njim. Med potomci pa se tudi najde zelo značilna 'kranjska' imena; ni čuditi, da bi v imenih potomcev odzvanjala imena južnih dedov in pradedov.

Toliko bi si upal laično razpredati družinsko sporočilo o Ahačičevem poreklu. Strokovnjaki imajo drugačno razlago. Priimek Ahačič izvira iz imena Ahac ali Ahacij, ki ima pri Hebrejcih pomen 'Jahve je zagrabil'. Prvi ohranjeni zapis priimka Ahačič je ohranjen v primorskih urbarjih za goriški urad, kjer je leta 1523 zapisan Simon Achaczitz, kmet v Števerjanu, v Mitninskih knjigah pa v protiknjigi iz Bače leta 1536 Marthin Achatzitsch iz Kranja. Nastanek priimka bi bil možen tudi iz imena Agata ali Agatus (dobra, dobri). V istih Mitninskih knjigah najdemo: Georg Aggatitsch, ki naj bi bil sorodnik Antona Agaticha; ta je bil meščan in mestni svetnik na Reki.

Glavna in najbolj znana veja Ahačičev so bili kovači, predvsem izdelovalci kos. Ves čas, še v tem stoletju. Zavedati se moramo, da je bila kosa nekoč nadvse pomembno orodje. Brez kose ni bilo sena, brez sena pa ne pogonskega goriva tistih časov. Seno je bilo ravno tako pomembno, kot je danes nafta.

Med našimi predniki se družine Ahačič, Pollak, Mally ter nekatere druge večkrat prepletejo. Prepričani smo, da bi podrobnejše raziskave odkrile še tesnejšo povezanost teh treh družin. S porokami so včasih menjali oziroma priženili obrt. Včasih so si bili tudi konkurenti in v sporih. Ahačiči so bili med premožnejšimi tržiškimi družinami znani tudi po tem, da so bili najbolj slovensko usmerjeni. Sicer se moramo zavedati, da je bila v večini mest v tistem času nemščina nekaj povsem običajnega, celo med manj premožnimi prebivalci.

Ded je pravil, da sta se v mladostnih letih drug za drugega ogrevali njegovo srce in srce njegove sorodnice Ahačičeve. Če bi se bili vneli, bi prišlo do še enega prepleta že večkrat prepletanih družin.

Danes v Škofji Loki živimo skoraj kot sosedi dve generaciji mlajši potomci teh družin, kar dopušča nove možnosti za prepletanje. Sicer pa se ta oddaljena sorodstva včasih ugotovijo zgolj po naključju, včasih so pozabljena že v tretjem ali četrtem kolenu.

SUHADOLC

V računalniški evidenci našega očeta je v enajstih generacijah vpisanih več kot 900 potomcev Andreja Suhadolca iz Dobrove pri Ljubljani. Seveda niso vpisani vsi, temveč samo nekatere veje. Iz Dobrove je bil tudi naš praded Anton Suhadolc, ki spada v šesto generacijo. Torej je v Dobrovi živelo vsaj 6 generacij Suhadolcev. Od tam ali iz bližnje okolice so tudi njihove žene. Priimki so Bergant, Bizjan, Božič, Hudnik, Marin-

ko, Rupnik, Selan, Vampel, Zorc in Žerovnik. Če bi hoteli biti dosledni in vsaj na kratko opisati vsakega iz generacije prapradedov in babic, bi morali omeniti praprababico Ano Bergant, vendar o njej ne vemo prav nič.

Najstarejši, v rodoslovno povezavo umeščeni Suhadolc, je Andrej. Rojen je bil koncem 17. stoletja na Dobrovi pri Ljubljani.

Andrej Suhadolc je bil cerkovnik. To službo so opravljali vsi njegovi potomci, ki so ostajali na domu pri Mežnarju pod cerkvijo na Dobrovi. Suhadolci so priimek najverjetneje dobili po kraju Suhi dol. V sedemanjstem stoletju so v indeksu rojstev za župnijo Polhov Gradec vpisani tile Suhadolci: 18. 3. 1624 Marija, 25. 7. 1825 Jakob, 5. 12. 1659 Lucija, 11. 12. 1659 Neža, 5. 12. 1661 Marija, 29.1. 1664 Valentin in 9. 5. 1670 Janez. Kasneje jih ni več. Vse kaže, da so vsi današnji Suhadolci potomci tistih, ki so pred štiristo leti živeli v Dobrovi in okolici. Enkrat samkrat se za isto osebo med Suhadolci pojavi tudi zapis Suhadolnik. Po tem bi lahko sklepali, da gre spet za enega od mnogih primerov različnega zapisovanja istega priimka.

Potomci so delno ostali v teh krajih, še več pa se jih je razselilo po svetu. Tudi to sorodstvo bi bilo mogoče še precej bolj raziskati in dokumentirati, ko bodo za to pokazali zanimanje ostali sorodniki. Malo bolj je opisan naš praded Anton Suhadolc v spominih na njegovo ženo Marijo Peruzzi. Tule pa za ilustracijo še enega od možnih računalniških prikazov dodajamo število potomcev Andreja Suhadolca v desetih generacijah:

generacija	potomcev
1	1
2	2
3	12
4	30
5	66
6	110
7	129
8	172
9	220
10	168
11	17
skupaj	928

Mi štirje smo med tistimi 220-imi iz devete generacije.

PERUZZI

Marija Peruzzi.

S staro mamo, Marijo Peruzzi, smo živeli v Zeleni jami kot sosedi. Poznal sem jo od svojih otroških let (rojen sem leta 1941) do njene smrti leta 1964.

Rojena je bila 27. januarja 1873 v ljubljanskem predmestju Trnovo očetu Martinu in materi Frančiški, rojeni Marout (Marolt). Frančiška Marout naj bi bila po družinskem izročilu učiteljica po rodu z Vrhnike. Vse kaže, da to ne drži, saj zapisa o njenem rojstvu v vrhniških knjigah nisem našel, tudi zapisa o poroki ne. Iskal sem ga tudi v sosednjih župnijah in vseh takratnih ljubljanskih. Nič večjega uspeha ni bilo pri iskanju zapisa o poroki z Martinom Peruzzijem. Za povrh sem v Slovenskem šolskem muzeju zvedel, da v tistih časih učiteljic ni bilo. Bili so samo učitelji, ženske so včasih v šolah pomagale, vendar samo do poroke. Umrta je mlada, za jetiko. Martin se je drugič poročil s Franjo Jakše iz Roba pri Velikih Laščah. Iz prvega zakona so bile tri hčere, iz drugega pa deset otrok. Marija

Anton Suhadolc

je bila iz prvega zakona. Z mačeho se nista razumeli, zato je Marija zelo mlada, stara 13 ali 14 let, odšla (ušla?) od doma. Najprej je šla v Trst, kjer se je udejvala za služkinjo pri nekem pogrebniku. Že prvi vtis pa je bil tako slab, da je še isto noč brez slovesa odšla. Vrnila se je v Ljubljano in bila nekaj časa za deklo pri neki družini v Trnovem. Nato se je zaposlila v Tobačni tovarni. Ob sprejemu so se 'gospodje' čudili, da išče službo kot delavka, saj je iz dobre družine in ima doma vendar dovolj dela.

Na plesu je spoznala Antona Suhadolca iz Dobrove. Bil je dvanajst let starejši od nje (*31. 5. 1861 - +26. 8. 1923). Kmalu sta se poročila. On je delal pri železnici. Nekaj časa sta živela v podstrešnem stanovanju na Martinovi cesti (Šmartinska), nato v bližini postaje v železniški zgradbi, ki je bila namenjena železniškim delavcem, kot so bili banmajster (nadzornik proge) in podobni. Anton Suhadolc je bil pri železnici čuvaj (vahtar) v kontrolnem stolpu (vahtnici) ob Dunajski cesti, kjer so bile tudi zapornice (šrange). Izdelati si je dal lično tablico z napisom: Anton Suhadolc, spodaj pa: Čuvaj na Južni železnici. Pritrjena je bila v predsobi na notranjih vratih. (To tablico še hrani njen vnuk ing. Matic Suhadolc). Ker starega očeta nisem poznal, umrl je zaradi kapi (takrat so temu rekli tudi mrtvoud) 26. 8. 1923, bom tu napisal samo tisto, kar vem iz pripovedovanja drugih.

Rojen je bil 31. 5. 1861 v Dobrovi. Doma (pri Mežnar) in pri stricu Miklavžu so imeli gostilno. Izkušnje, ki si jih je v mladosti nabral v gostilni, je kasneje v Zeleni jami uporabil tudi v njunem vinotoču. Največ so prodajali vino, pa tudi žganje in 'ta zelenga'. Žganje je delno dobavljal očetov brat Franc, ki ga je sam kupal. 'Ta zelenga' pa so delali doma sami (njegova hči Minka). To je pijača iz pelina, špirta in vode. Tega so menda ljudje veliko

popili. Vino je naročal v Istri in v okolici Gorice. Naročati ali kupovati ga je šel enkrat letno. Vino je nato prišlo po železnici. Vsaj enkrat ga je ob tej priložnosti spremljal tudi njegov sin Anton. Prišla sta tudi v Trst in pokazal mu je kasarno, kjer je bil pri vojakih. Povedal mu je, da je nekoč, ko se je kot vojak pijan vrnil v kasarno, izgubil čin, ki mu ga je sam cesar Franc Jožef, ki je prišel v kasarno na inšpekcijo, podelil zaradi lepih plavih oči (der Mann mit die schönen blauen Augen).

Delovnik je tiste čase trajal dvanajst ur. Tako je delal od osmih zjutraj do osmih zvečer ali ponoči od osmih zvečer do osmih zjutraj. Kosilo mu je v čuvajnico nosil kdo od domačih, največkrat hčerka Minka.

V Zeleni jami (Ljubljansko predmestje) sta zgradila hišo. Bila sta zelo podjetna. Sposodila sta si denar (od Vodnikove Johane iz okolice šempeterske cerkve). Takrat se je v Zeleni jami komaj dobro pričelo graditi. Do takrat je bilo tam le nekaj hiš, sicer pa njive, travniki in seveda jama, ki je nastala ob gradnji železnice,

Marija Peruzzi (leva) s svojima sestrama

ko so tu kopali gramoz. To so bili pionirski časi Zelene jame. Kasneje so vso Zeleno jamo pozidali zvečine železničarji in delavci iz limfabrike (tovarna kleja) in kemične tovarne. Pri gradnji so jima s prevozi pomagali tudi kmetje iz Vodmata. To so bili Ahac, Hrastar in Florjan. Florjan je imel tudi gramoznico. Rad je prihajal v vinotoč in pomagal, če ne drugače, z dragoce-nimi naveti.

Ko sta zgradila hišo, sta še nekaj let odplačevala posojilo v dveh letnih obrokih. Sčasoma sta se začela ukvarjati s preprodajo pijače in trgovino (v Jaršah). V trgovini je prodajala sama, pa tudi hčere. Poslovne stvari je vodila Marija. Bila je zelo pogumna in odločna. Če je bilo treba, je s pestjo udarila po mizi in rekla: Tako bo in nič drugače! Mož ji je včasih skušal ugovar-

Številka poroda

2. Porodnice: a) stanovalšče, ulica, hišna številka *Ob zeleni jami 25*
 b) ime in priimek *Anton Suhadolc*
 c) rojstveno leto (starost) *32*
 d) stan (sakonska, vdova, samica) *zakonska*
 e) poklic (opravilo) *Dr. Dob. Husar*
 f) vera *R. K.*

3. Dan in ura, katero je pršla babica k porodnici *dan 8. septembra 1911*

4. Ura, dan, mesec in leto poroda *21. septembra 1911*

5. Kateri porod? *6*

6. Spoil in ime otroka ali otrok

7. V katerem mesecu nosečnosti je bil porod?

8. Kako je ležal otrok ob porodu?

9. Otok dir, samitev ali mrtva?

Stran iz babiškega dnevnika. Zapis o rojstvu Ane Hawlina

jati, ker sta bila vsak po svoje trmasta. Prišlo je do preprirov in včasih tudi do pretepev, po katerih so se ji marsikdaj poznale modrice. Ata je težko dopuščal, da v hiši ženska 'nosi hlače'. Nekoč je zaradi prepira ali česa drugega pustila vse skupaj in odšla od doma. Po štirinajstih dneh se je skesala in se vrnila. Ta čas je bila pri neki znanki (babici?) na Vodmatski cesti blizu Žužka. Njena dobra prijateljica je bila bližnja soseda Galetova Johanca. Včasih sta bili po celo popoldne skupaj v trgovini, klepetali in si nalivali pijačo. Pijanka ni bila, čeprav jih je bilo tiste čase v Zeleni jami veliko (Korenka, Neža, Vidička ...). Na stara leta je včasih popila kozarec vina, ki ga je pred tem osladkala z žličko sladkorja in vanj namakala kruh.

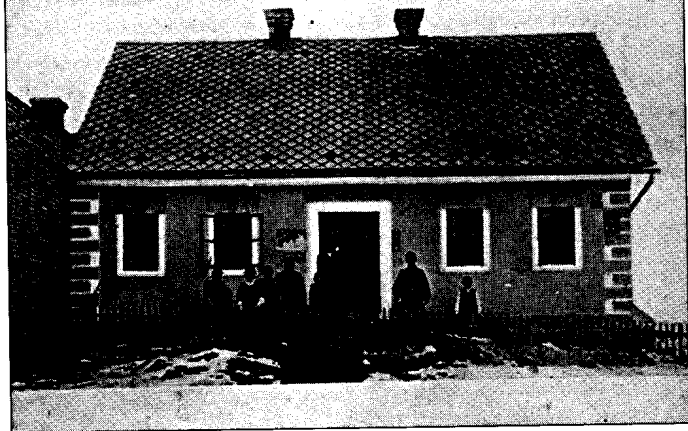
Obiskovala je licitacije (razprodaje premoženja tistih, ki so odhajali v Ameriko) in se ukvarjala s prekupčevanjem in posojanjem denarja. Imela je nekaj hiš in je oddajala stanovanja v

Marija Peruzzi in Anton Suhadolc

Gruss aus Grüne Grube bei Laibach

Razglednica iz Zelene jame pri Ljubljani

najem. V šolo ni dosti hodila. Naredila je le dva ali tri razrede osnovne šole. Bila pa je bistra in sposobna. Večkrat je rekla, da jo v računanju malokdo prehitil. Leta 1910 je naredila tečaj za babico. Babiški tečaj je trajal pet mesecev. To je bila takrat novost. Diploma je še ohranjena. Do takrat babice niso bile šolane. Pri njenih porodih so pomagale nešolane babice. Omenja se babica, ki so ji rekli 'ta rjava'. Pomagala je pri vsaj 700 porodih. Do petdesetih let so bili ohranjeni njeni babiški dnevniki, ki jih je vestno pisala, čeprav je imela pisavo bolj slabo. Večina je izgubljenih, ohranila sta se samo dva, eden iz prvih let njene babiške prakse in eden iz zadnjih. V tem zadnjem so med drugimi vpisana rojstva za Martina, Marijo, Janeza in Ano Hawlina. Zapisi niso preveč natančni. Zanimivo je, da je priimek svoje hčere zapisala Haulina in Havlina, namesto Hawlina, njen poklic pa je dvakrat vpisan kot soproga zdravnika in ne njen lastni poklic - zdravnica. Za pomoč pri porodih so jo radi vabili. Takrat je bil običaj, da je babica nesla otroka tudi h krstu. Za ta namen je imela nekaj garnitur lepega otroškega perila in pregrinjal. Kot babica ni imela miru ne podnevi, ne ponoči. Iz bolj oddaljenih vasi so ponjo hodili z vozovi.

Tudi sama je imela veliko otrok. Na starost točnega števila še sama ni vedela. Govorila je o dvanajstih, pa celo štirinajstih otrocih. Teta Minka pravi, da jih je bilo enajst. Vsi, razen treh, so umrli v zgodnji mladosti. Preživeli so Marija (teta Minka), Anton (stric Tone) in Ana (moja mama). Teta Minka, ki je 'ahtala' in 'merkala' svojo sestro Ano, je mnogokrat premišljala,

ali bo morala tudi Ana umreti za isto boleznijo kot ostali. Menda je bilo to vnetje možganske mreže (možgansko mrenovnetje). Zdravnika takrat niso klicali v revnejše družine. Prepuščeni so bili domačim zdravilom.

Poleg omenjenih treh je večjo starost dočakal samo Feliks, ki je umrl pri 15 letih. Njega se je tudi vse življenje spominjala kot posebno dobrega in ljubega otroka. Ta je bil tudi izvrsten risar. En ali dva risalna bloka sta se ohranila in ju hrani družina Suhadolc.

Po pripovedovanju drugih je bila zdrava in trdna kot jeklo. Samo pri porodu je ležala dva dni, sicer pa nikoli. Sama pa mi je rekla, da je bila nekajkrat na smrt bolna in jo je samo Marija (mati božja) rešila.

Posebno verna ni bila. Spominjam se, da je na stara leta šla nekajkrat k večerni maši v 'ta leseno' cerkev. Kot mlajša ženska pa k maši ni hodila. Teta Minka pravi, da je bila prej nasprotno nastrojena in se s 'farškimi' ljudmi ni rada družila.

Kljub težkemu življenju je doživela visoko starost in bila skoraj do devetdesetega leta dovolj trdna in prisebna, da je sama skrbela zase. Šele leto ali dve pred smrtjo je bila zaradi oslabelosti in skleroze v oskrbi hčerke Ane. Umrla je 8. 10. 1964. Tisti dan je bil pri sestri Ani na obisku tudi njen sin Anton. Ko jo je šel pogledat v njeno sobo, jo je našel mrtvo.

Po značaju je bila trmasta in robustna. Vnuke je imela rada, vendar je večkrat tudi pripomnila, da je teh pamžev ali vampov preveč.

Postave je bila lepe in pokončne, tudi v visoki starosti ni bila zgrbljena. Visoka je bila približno 170 cm, otroci je po višini niso dosegali. Zaradi postave, videza in pokončne drže je dajala vtis odločne in markantne ženske. Marsikdo jo je rad pogledal, vendar je rekla, da ima že moža preveč. Še kot vdova je imela veliko snubcev, pa je vse takoj odločno zavrnila. Rekla je, da so descji za samo nadlego. Posebno skrbna in čista ni bila. Zlasti na stara leta se je zelo nerada umivala in preoblačila. Zato je tudi imela v stanovanju toliko bolh, da jih ni bilo mogoče pregnati. Deloma so bili taki takratni higienski standardi, deloma pa tudi posledica navad in razmer. Ko so zgradili hišo, so dolgo uporabljali samo kapnico, s katero je bilo treba varčevati. Prati so hodili enkrat tedensko (pozimi pa še bolj poredko) na Ljubljano. Čeber z umazanim perilom in perilnikom so si ženske naložile na glavo na oblazinjen kolobar. Najbliže jim je bila Ljubljana ob Zaloški cesti pri trgovini Sušnik (kasneje trgovina z železnino - Kladivar). Ko sta kasneje kupila sosednjo Grajzarjevo hišo, je stari oče skopal vodnjak, ki je bil menda globok dvajset metrov. Tu so postavili litoželezno 'pumpo' in jo prekrili z leseno barako.

Poleti je rada sedela na klopi pred hišo v senci brajde in velike češnje. Pozimi pa na skrinji pri štedilniku. Naročena je bila na časopis Slovenski poročevalec, ki ga je prelistala. Ne spomnim se, da bi jo kdaj videl nositi očala, čeprav je bilo pri hiši nekaj 'cvikerjev' (očala, ki so se nataknila na nos). Včasih je zapela kako pesem. Pravila je, da so pri hiši včasih radi peli in plesali.

Družina Suhadolc na dvorišču hiše v Zelenci jami leta 1903. Od leve: Anton (r. 1897), Marija (r. Peruzzi 1873) s sinom Feliksom, Anton (r. 1861) s sinom Rajkom in dekla Milica Humsky.

Anton Suhadolc

Pela je z visokim glasom in z glasom rada vibrirala. Medlo se spomnim dveh pesmi, ki ju kasneje drugod nisem več slišal.

Pravijo, da sta oba tudi dobro plesala. Stari oče je menda veljal za izbornega harmonikarja in plesalca, ona pa 'ga je tudi dobro štihala'.

O svojih sorodnikih ni veliko govorila. Na obisk k domačim je šla samo nekajkrat po tem, ko je zapustila dom. Včasih je rekla, da bo najela kočijo in se bomo peljali na Morost pogledat

njen dom. Tega ni nikoli naredila. Morda si ni niti želela stikov z nekaterimi sorodniki, čeprav so jo včasih nekateri radi obiskovali. Tudi ne vem, če je kdaj kam potovala.

Na 'protokol' ni dosti dala. Nekoliko nerada se je tudi udeleževala družinskih proslav in skupnih praznovanj, ki jih je prirejal moj oče.

Dobro je kuhala preproste jedi. Spominjam se kuhanega celega slanega krompirja, ajmohta, žgancev, ričeta, močnika. Močnik je bil 'zaroštan'. Dokler je kuhala za vso družino, je iz pol kilograma flama skuhalo lonec juhe. Uliti nudedni so bili redko na jedilniku, ker so bila za to potrebna jajca, ta pa so bila tiste čase draga. Kuhala je na zidanem štedilniku, kjer se je vedno kaj našlo. V pečici je sama pekla kruh. Za otroke je včasih spekla majhne hlebčke, ki smo jih imeli zelo radi. Šivati pa ni znala. Ne vem, če sem še kdaj kje videl nogavice, ki bi bile tako strašno grdo zašite.

Na stara leta je dobivala pokojnino po svojem možu. To pokojnino je nosila v banko in se preživljala z najemnino od strank. Živela pa je skromno. Kurila je z lesnimi odpadki, ki jih je nabirala v vrečo v mizarski delavnici železniškega gradbenega podjetja čez cesto. Z oblanjem in žaganjem je tudi nastlala prašiču, ki ga je vsako leto zredila s pomijami. Svinjak je bil pod pritličjem zraven drvarnice. Poleg je bilo tudi stranišče in greznica, ki so jo vsako leto praznili na vrt. To imenitno delo je doletelo tudi mene. Z zajemalko, narejeno iz vojaške čelade, sem zajemal gnojnico in jo v 'karjoli' vozil na brazde, ki sem jih 'naštihal' na vrtu. Takrat nismo vedeli za maske in rokavice. Svinjak je bil nad greznico. Nekoč se je leseni pod v svinjaku vdrl in prašič je padel v gnojnico. Uspelo jim ga je rešiti. Prašička je navadno zaklala pred božičem. Mesar in 'pomagači' so za malico dobili pražena jetrca. Tudi meni, ki sem takrat bolj gledal, so ponudili. Takih jetrc se ne je več.

V zgornji kleti je imela kotel, v katerem so se kuhale krvavice. Dokler je bil stari oče živ, je prašiča zaklal sam in znal narediti tudi izvrstne krvavice.

Za otroke je bilo zanimivo brskati po njenih kletih, podstrehi in drugih prostorih. Poleg zgornje kleti je bila še nižja. Ta je nekoč pripadala sosednji hiši, pozneje, ko sta kupila to hišo, pa so prekopalni zid in obe kleti združili. V to klet so vino pretakali v ceveh, manjše sode pa so v klet spuščali skozi luknjo, ki je

bila pokrita s dviznim podom v veži pred dvoriščnim stanovanjem, ki je gledalo na Ljubljansko cesto (Kavčičeva, danes stanovanje Klemenc). V tej in v zgornji kleti je še dolgo imela sode za vino. Teh je bilo morda nekoč več kot dvajset. Počasi jih je odprodajala, ker je vinotoč opuščala. Vinotoč (na tabli, ki je bila pritrjena na premakljivih vratih, je bilo napisano Lokal VII kategorije) je bil v glavnem v predprostoru pred kuhinjo. Imela je dovoljenje za prodajo čez cesto. V lokalu gostje ne bi smeli piti. Vendar tako natančni niso bili. Gostje so naročali 'štuce' (četrt litra) vina. Včasih je imela zaradi prijav težave. V enem vogalu je bila miza z nekaj stoli, v drugem pločevinasto korito za pranje kozarcev, ob steni pa starinska kredenca. V zgornjem delu so bili kozarci in steklenice za vino, spodaj pa trije predali. V enem je imela dve ali tri lesene skledice za drobiž, v drugih dveh pa razno drugo šaro, papirje in med njimi tudi omenjene risalne zvezke pokojnega Feliksa. Pod predali je bil še spodnji del kredence z vrati, kaj je bilo tam, se ne spominjam več.

Iz predsobe so vrata vodila v kuhinjo, druga pa v spalnico. V kuhinji je bil štedilnik na drva, obložen s keramičnimi ploščicami, po zgornjem robu so bile te okrašene z ornamentami. Zraven je bila skrinja za drva. V takih skrinjah so si našli skrivališče ščurki. V kotu je bila pipa na litoželezni emajlirani stenski školjki, ena od dveh pip za vodo, druga je bila v točilnici. Vode pa ni rada spuščala v odtok, ker je bil ta speljan v klet in v zemljo brez greznice ali ponikovalnice. Večje količine vode bi se torej zlivale po kleti. Zraven so bila zastekljena vrata, ki so vodila na lesen zastekljen gank. Ob teh vratih je bila na tleh majhna škatla s priborom za čiščenje čevljev. Naslednja vrata so vodila v spalnico oziroma v sobo za boljše goste. Poleg naštetega je bila v kuhinji še miza z nekaj stoli. Večina stolov je bila iz krivljenega lesa (Thonet).

Gank je bil delno zastekljen z barvastim in ornament steklom. Intenzivna modra in rdeča barva stekla je ganku dajala posebno svetlobo. Z ganka so vodila barvasto zastekljena vrata na levo v magacin, naravnost so vodile ozke in strme lesene stopnice na dvorišče, na desni strani ganka pa so podobne stopnice vodile na podstrešje. Pod stropom ganka ja bila dolga lesena polica, kjer so bili odloženi različni predmeti, ki jih ni nihče več rabil.

V magacinu je bila dolga miza s predali, spodaj pa police. Tu je bila shranjena večina najrazličnejšega orodja: mizarskega, tesarskega, kovaškega in drugega. To še dodatno priča, da je bil stari oče večš različnih obrtniških del. Poleg te mize, ki je bila istočasno še omara in ponk (delovna miza), so bile v magacinu še številne lesene skrinje. Te skrinje so bile nekoč verjetno kovčki, kakršne so ljudje uporabljali za dolga potovanja (Amerika). Znotraj so bile oblepljene z dekorativnim papirjem ali s sličicami (abcibild). Skrinje niso bile prazne. V njih so bile knjige: Mohorjevi koledarji, babiške knjige, železničarski učbeniki in priročniki, kmetijske in druge. Večina je bila slovenskih, bile pa so tudi nemške. Od leposlovnih se spomnim Zgodbe o dveh mestih, Šmitovih Sto povesti, Milčinskega Pravljice (O dušici majceni, ki ni mogla v nebesa, Laž in Prilažič, Premalo zemlje in preveč ...), nato nekaj zvezkov Sherlocka Holmesa, ki je izhajal v nadaljevanjih. Tu so bili tudi glasbeni instrumenti: velika starinska harmonika, citre, tamburica in verjetno še kaj drugega. Ne vem, ali je v družini kdo znal igrati na te instrumente. V drugih skrinjah so bile cunje ali blago. Vse to je bilo toliko zastarano, da verjetno ni bilo več uporabno. Otroci smo večino tega uporabili za maskare. Nekatere obleke so bile prav za ta namen narejene, druge pa so bile uporabne zaradi svoje starosti in nenavadnosti. Seveda je bilo marsičesa škoda za tako rabo,

vendar se tega takrat ni nihče zavedal. Taki so bili kosi moške in ženske narodne noše, žametni telovniki s številnimi žepi in okraski, židane rute, krila, perilo. Za skrinjami so bile slike kralja Aleksandra, Viktorja Emanuela in Benita Mussolinija, ki so nekoč morale viseti v lokalu. Mislim, da Hitlerjeve slike ni bilo, pa tudi Titove ne. Tu je bila še skrinja za moko in še drugi kosi pohištva, posode in okrasni predmeti.

Iz ganka si po stopnicah prišel na dvorišče. Takoj na levo je bilo manjše stanovanje, v katerem so bili najemniki. Najemnikov je bilo precej v hišah Ob Zeleni jami 3 in 5 in v hiši v Jaršah nasproti šole. Tem najemnikom se je takrat reklo 'stranke'. Na eni strani dvorišča je bila šupa z razno šaro. Tam sta bila dolgo časa dva značilna branjevska vozička na dveh kolesih in na vzmeteh. Ta šupa je danes obzidana in služi za garažo. Na drugi strani so bili gospodarski in skladiščni prostori oziroma delavnica. Še pred tem je bilo tu stanovanje, ker pa se je v teh polkletnih prostorih s slabim zračenjem tudi kuhalo, so stanovanje zaradi vlage in drugih neprimernih razmer ukinili. (Kasneje pa je ob prezidavi tu spet nastalo stanovanje, ki ga je nekaj let uporabljala družina moje sestre Marije.)

V prvem je bil, poleg drugega, vzdan kotel, ki sem ga omenil že pri kolinah. V drugem pa spet skrinje in omare z različnimi predmeti: orodje in pribor za razno rabo, papirji, knjige, stara pisma in razglednice, babiški dnevniki. Vse to je bilo precej razmetano, še preden smo po tem začeli šariti otroci. Množico starih pisem in razglednic smo uničili takrat, ko smo začeli zbirat znamke, ostalo pa je propadalo postopoma. Verjetno je večina papirja končala na odpadku. Naslednja vrata so vodila v klet. Ta je bila v dveh nivojih. Iz zgornje kleti in prej omenjenih dveh skladišč je kasneje nastalo stanovanje, ki ga je uporabljala Marija Hawlina, poročena Pogačnik. Pred tem pa je bila tako zgornja kot spodnja klet po obeh straneh polna sodov. Mislim, da je moralo biti večjih in manjših sodov najmanj dvajset. Po spominu bi rekel, da je bila večina sodov dvesto do petsto litrskih, dva ali trije pa gotovo prek tisoč. Nekaj jih je potem, ko jih ni več uporabljala, prodala, nekateri pa so sčasoma tudi propadli. Klet je bila temna in vlažna, osvetljevala jo je slabotna žarnica, ki jo je bilo treba priviti, ker ni bilo stikala. V spodnjo klet se je prišlo po treh ali štirih slabih stopnicah. Spodnjo klet danes uporabljajo Klemenci. Leva stran spodnje kleti je bila shramba za krompir, morda tudi kurjavo. Tu je bilo tudi na kupe starih zaprašanih in s pajčevino prepredenih steklenic (praznih).

Poleg kleti je bilo stranišče na štrbunk. To je bilo edino stranišče, kopalnice seveda ni bilo, kot je takrat ni bilo skoraj nikjer. Poleg stranišča sta bila svinjak in drvarnica. Mala drvarnica je bila tudi pod lesenimi stopnicami, tu je stal tudi močan primež. V enem od omenjenih prostorov je bil dolgo tudi mizarski ponk. Drvarnice so bile vedno polne starega lesa in premoga. Te kurjave pa ni uporabljala, ker je za sprotno rabo hodila po odpadke čez cesto v mizarsko delavnico. Te odpadke sem ji včasih prinesel tudi jaz. Kdaj pa kdaj je, verjetno zastonj, od 'ajzenpona' dobila tudi stare železniške pragove (švelarje).

Tu lahko omenim tudi takratni pogovorni jezik, ki je vseboval zelo veliko besed nemškega in 'laškega' izvora (mašinferar, vahtar, šerhake, soudat, itd).

Po stopnicah, ki so iz ganka vodile navzgor, si prišel na podstreho. Tudi tu je bilo precej šare. V eni od skrinj, ali pa celo skrito pod podom je bilo precej svežnjev suhega tobakovega listja. Na podstrehi je bila tudi zidana podstrešna sobica, ki jo je nekoč uporabljala njen sin Anton, jaz pa se spominjam dveh študentov elektro fakultete.

Vsi prostori so imeli lesen pod, zidovi pa so bili poslikani z apnenim beležem in okrašeni z vzorci, ki so bili narejeni s šablonami v večih barvah. Tudi te šablone so bile še dolgo nekatere spravljene.

Hišo sem podrobneje opisal, ker nam je bila otrokom tako privlačna. Stara mama nam je seveda poskušala preprečiti stikati in delati škodo, vendar ji to ni uspelo. V tej hiši se je po vojni čas ustavil. Ustavljal se je počasi, vendar pa je skoraj vse ostajalo na svojih mestih, kot je bilo odloženo ob zadnji uporabi. Ko so dom zapustili njeni trije otroci, ko je počasi začela opuščati svojo dejavnost trgovke, gostilničarke in babice, je skoraj vse ostalo tako, kot je bilo. Nihče ni pospravljala prostorov, ki niso več služili prvotnemu namenu. Tako je bilo po vojni v tej hiši vse polno predmetov, ki bi z redkimi izjemami danes sodili v muzejske ali ljubiteljske zbirke. Marsikaj bi danes gotovo imelo zelo visoko ceno. Takrat pa se ni nihče zavedal teh vrednot, tudi odnos do starin in spominskih in družinskih vrednot pri njej in potomcih ni bil ustrezno razvit. Tako je po nepotrebnem propadlo skoraj vse, kar je zaradi spleta okoliščin preživelo tja do petdesetih let. Izgubili so se dokumenti, albumi družinskih fotografij in večina omenjenih predmetov. Koncem petdesetih in v začetku šestdesetih let se je začela adaptacija celotne hiše Ob Zeleni jami 5. To je dokončno pregnalo tako dolgo konzervirano vzdušje, ki ga je imela ta hiša. Vsekakor je bila ta hiša prvovrsten dokument obdobja cele prve polovice stoletja in značilno predstavljala tipično hišo delavskega (železničarskega) predmestja.

Poleg obeh hiš v Zeleni jami je imela še hišo v Jaršah (trgovina in najemniki). Vsakemu od treh otrok je dala po eno hišo, hčerka Ana pa je podedovala še njeno. Pred vojno je imela precej prihrankov, skoraj ves denar pa ji je ob zamenjavah v lire in dinarje propadel. Kasneje je še vedno štedila, vendar je z naraščajočo inflacijo tudi ta denar zgubljal vrednost.

Spomine na Marijo Suhadolc (roj. Peruzzi) sem napisal leta 1986, z namenom, da bi takrat še živeči sorodniki starejše generacije napisano pregledali, po potrebi popravili in seveda še marsikaj dodali. Pa ni bilo uspeha. Reagirali ni nihče, ne takrat in ne danes, ko smo že v 1995. letu.

Peter Hawlina

Jeseni 1997 sem ob srečanju, ki so ga pri dr. Antonu Suhadolcu organizirali bratje in sestre ob stoletnici rojstva svojega očeta ing. Antona Suhadolca, dobil nekaj izpiskov iz njegovega dnevnika. Anton Suhadolc, brat moje mame, je zapustil precej zapiskov. Nekaj ali morda večina je prepisanih in so izredno zanimivo branje. Za potrebe te družinske kronike iz teh obširnih zapiskov omenjam samo tisto, kar se nanaša na njegovo mladost in se navezuje na druga pričevanja o družini Suhadolc v Zeleni jami. Takole piše:

Rojen sem bil v Ljubljani na Sv. Martina cesti v severnem podstrešnem stanovanju hiše št. 13. Moj oče Anton je bil rojen 1861. leta očetu Matiji pri Mostarju na Dobrovi pri Ljubljani. Moja mati Marija, rojena Peruzzi, je bila rojena leta 1873 očetu Martinu v Ljubljani.

Najdalje sega moj spomin, ko sem bil star okoli 2 leti, ko me je imela mama v naročju pri zakurjenem štedilniku v kuhinji nove hiše Zelena jama št. 50. Mislim, da je mama hotela peči krompir. Nadaljni spomin seže v mojo starost 3-4 leta, ko sem imel pljučnico. Vem, da je bilo okoli mene dosti mandeljev in sladkega belo rdečega pšena, ki so ga otroci radi jemali proti glistam. Potem vem, da sta me braća Jaka in Feliks nosila štiporamo, ko sem že okreval. Do

topa v šolo in še nekaj časa naprej vem, da je bilo naše največje rišče resnična zelena jama, ki je bila izkopana za nasip južne železnice. V prve hiše v Zeleni jami so se nastanili razni manjvredni ljudje tako, da je za mojih mladih let bila Zelena jama kot jama in selbina na zelo slabem glasu in sem se večkrat sramoval, da sem tam doma. Pri nas doma je bil samo oče v službi, zato so šli otroci po raznih krajih, zlasti v Zeleno jamo, nabirat odpadno železo, kosti, rpe in to prodajali cunjarju. Tudi zelišča smo nabirali, zlasti rman. Vendar nam je bilo zelene jame zadosti, smo krenili po poljih, saj je

Marija Peruzzi - Suhadolc

bila naša najbližja okolica poljedelska. Zašli smo zelo radi v Taškarjev boršt, ki je ležal v podaljšku Kavčičeve ulice, nekako 50x200m. Tu je bilo dovolj prostora za razne igre, tudi za pištole. Tja so hodili razni ljudje v razne svrhe. Sem pa tja smo odšli tudi v oddaljen Boharjev boršt, ki je bil blizu vojaškega vežbališča. Taškarjev boršt je padel takrat, ko so urejali v Ljubljani prvo letališče. Moji pajdaši do nekako 14 let so bili Franek in Lojze Smole, France Velkavrh, Lojze Jesih in še nekateri, ki so prihajali iz soseščine, kot Tone Majcen in Maks Smrdu. Za moje podvige v zeleni jami in drugod je bilo včasih kreganje, večkrat tudi tepenje. Pajdaš je bil tudi Hans Herič in Janez Kodrin, ki je stanoval z materjo v naši hiši, ki je bila kupljena, njihovo stanovanje pa je naredil moj oče. Moj oče je bil od leta 1890 do 1907 uslužbenec Južne železnice, vendar je šel predčasno v pokoj. Moja mama je bila doma, ne v službi in je pomagala raznim ljudem s pranjem in likanjem perila, pomagala žeti. Ko sem bil še mlad vem, da je mama hodila občasno na licitacije, ki so se vršile v Kranjski hranilnici. Občasno je jemala s seboj koliko odrasle otroke, da so mogli pomagati mami spraviti nakupljeno, največkrat že nošeno blago in obleke. Največ se je zanimala za belo

perilo, pa tudi druge stvari, ure, zlatnino in knjige je kupila na licitanti, če so se ji zdele vredne. Zelo se je zanimala za šivalne stroje, kjerkoli so bili naprodaj, seveda stare. Če jim je kaj manjkalo, je poklicala našega botra, krojača Janeza Erklavca, ki je imel hišo v Mostah. On se je s šivalnim strojem ukvarjal toliko časa, da je stekel. Potem je šel v prodajo. Noben stroj ni ostal doma. Mama je dobila okoli leta 1906 pravico na špecerijo in prodajo vina na drobno čez cesto. Te stvari so bile zelo preprosto vodene in niso prinesle Bog ve kolikšnega uspeha, zato je šla mama se učiti babištva, kar ji je prineslo toliko, da je kupila Kurentovo hišo, kjer je potem stanovala moja sestra Minka. Sploh moji mami ni bilo do domačega dela in obrti; ona je rada kupčevala s čemerkoli, samo da je neslo. Prodane stvari so pokupili sosede in še kdo. Ona je imela mislim dva razreda ljudske šole v Tomišlju, je komaj dobro pisala, a bila je zelo bistra in jo je malokdo speljal na led. Mama je imela 11 otrok, vendar so tako pomirali, da ni bilo doma nikoli več kot 3-4 otrok. Otroci so bili Jaka, Feliks, Stanko, Tone, Marija, Gabrijela, Vinko, Tončka, Rajko, mali Feliks in končno Ančka. Feliks je bil izboren risar in je umrl leta 1909, 16 let star, na posledicah slabo operiranega slepiča. Hodil je nazadnje v realko in se ga zelo dobro spominjam. Sva se večkrat pretepala, seveda sem jaz potegnil slab konec. On je bil lep visok fant z resnim pogledom in se je rad igral. Oče ga na splošno ni maral, bil je velikokrat tepen, mislim časih tudi brez potrebe, ker je on do svoje zrelosti posteljo močil. Od njegovih šolskih risarij je še nekaj ostalo, ostale pa so tudi štiri skicirke. Ostala je tudi šolska fotografija iz 4. razreda ljudske šole. Mama je vedno žalovala za izgubljenim otrokom, najbolj pa za Jakatom, ki je bil tako priden, kakor je večkrat rekla.

Kar je tikalo umivanja, je bilo pri nas vse zelo skromno, zlasti do takrat, ko smo začeli hoditi v šolo. Mama je večkrat rekla, umazan si tako, da se ti bo umazanija začela lupiti. Ali imaš tako umazana ušesa, da bi tam lahko zasejali repo. Vzrok je bil zanikrnost otrok in pomanjkanje prilike za umivanje in pomanjkanje vode. To smo morali vedno od nekod prinašati. Ali iz dvorišča ali iz hiše št. 2. Tople vode pa je bilo le v kotličku štedilnika. Česali so nas le odrasli. Oče je hodil, kolikor vem, k »Elefantu«, kjer je bil »Dampfbad«. Za mamo prav nič ne vem, kako se je čedila, verjetno takrat, ko smo spali. Poleti nas je mama vzela s seboj, ko je šla izprat perilo na Ljubljano. Tam smo se očedili poleti. Kako je bilo s spodnjim perilom, ne vem, v zgodnji mladosti ga nismo imeli, potem pa nič prida, razen srajc. Ko sem šel k birmi, sem imel preklane gate in sem s takimi spal pri Škafarjevih.

Toliko Anton Suhadolc o svoji mladosti. Sledijo spomini na šolska leta, gimnazijo, študentska leta itd. Vse je zelo zanimivo branje, ki v to zbirko spominov ne sodi, vredno pa je prebrati.

Martin Peruzzi

Rod Peruzzijev je star, saj ga zasledimo na Barju že v prvi polovici osemnajstega stoletja. V Slovenijo so baje prišli prek Furlanije, verjetno iz Siene. Najprej so se naselili okrog Iga, Mateine, Brež (Brest) in Tomišlja. Po izročilu so se ukvarjali s stavbeništvom ter izdelovali

Mladi Martin Peruzzi

Franciška Marolt

mline in žage. Že zdavnaj so se poslovenili in se navezali na barjansko zemljo.

Martinov oče, cerkovnik in orglar Jožef Peruzzi, se je v začetku devetnajstega stoletja preselil z Iga na Brezovico v hišo št. 25. Rodilo se mu je več otrok. Martin je bil najmlajši, rojen 23. oktobra 1835. leta. V ljudsko šolo je Martin hodil na Brezovico, nakar ga je oče poslal v Ljubljano na gimnazijo, ki jo je po osmih letih uspešno končal. Najprej je hotel postati duhovnik, pa je po enem letu izstopil iz lemenata. Leta 1857 je odšel na Dunaj in se vpisal na tehnično visoko šolo. Ker pa mu od doma niso pošiljali dovolj denarja, se je moral preživljati z inštrukcijami. Takega življenja se je kmalu naveličal in se po dveh letih vrnil domov. Z Brezovice se je preselil v Lipe in si tam po letu 1870 sezidal hišo. Ime Lipe je kraj dobil na njegovo pobudo; tudi to dokazuje, da je bil velik narodnjak, ker je kraj imenoval po drevesu, ki je narodni simbol. To je bila prva enonadstropna zidana hiša na Ljubljanskem barju. Martin Peruzzi ni šel v državno službo, ampak je bil oskrbnik in upravitelj pri raznih ljubljanskih podjetjih. Kmalu se je začel zanimati za gospodarske potrebe Barja. V razne liste in revije je pisal o problemih izsuševanja močvirnate zemlje. Pri tem je bil velik optimist. Kot zaslužen strokovnjak v poljedelskih vprašanjih je postal član posvetovalne komisije pri pripravljanih delih za osuševanje Barja. Zanimanje za naprednejše polje-

delstvo ga je privedlo do tega, da je pričel tudi sam kmetovati na svojem posestvu. Svoje posestvo je z menjavami in nakupi zaokrožil na 22 hektarov. Danes je vse to razdrobljeno. Bil je vzoren kmetovalec, pravi »prosvetljeni kmet«, čeprav bolj teoretik, kot praktik. O svojih izkušnjah je poročal celo kmetijskemu ministrstvu na Dunaj. Za svoja prizadevanja je dobil državno odlikovanje. Leta 1874 je dobil dovoljenje, da v svoji domačiji odpre gostinski lokal. Nekaj časa je bil poslovodja v opekarni na Viču. Ko je leta 1875 na svojem posestvu kopal odtočni jarek, je naletel na ostanke mostiščarskih stavb na koleh. O odkritju je takoj sporočil muzejskim strokovnjakom, ki so začeli sistematično izkopavati. Tako ima tudi odločilne zasluge za najdbo čolna drevaka, ki ga hrani narodni muzej v Ljubljani. Izdeloval je načrte za hiše in gospodarske objekte v okolici, trasiral je cesto od Črne vasi do Podpeči. Sodeloval je pri načrtovanju poglobitve Grubarjevega prekopa, kar je bilo realizirano leta 1912, po njegovi smrti. Po njem so poimenovali cesto, ki povezuje Ižansko in Dolenjsko cesto.

Čeprav je bil navidez trd in neizprosni, je rad pomagal ljudem, kjer je le mogel. Tako je na primer nudil vso pomoč ob povodnjih, ki so bile takrat na Barju zelo pogoste. Kot vsestran-

Da je Martin Peruzzi zares sodeloval pri odkrivanju in dokumentiranju barjanskih kolišč, dokazuje njegov načrt, ki ga je naslovil Plan über die Phalbauten in Laibacher Moore. Original v velikosti približno A1 formata hrani Narodni muzej v Ljubljani. O njegovem delu je poročal Davorin Vuga v svojem prispevku z naslovom Marein Peruzzi in talni nacrt kolišča ob Ižanski cesti iz leta 1875, ki je bil objavljen v publikaciji Poročilo o raziskovanju paleolitika, neolitika in eneolitika v Sloveniji.

ISSN 1318-6701.-19(1991), str. 109-111.

Peruzzijsva hiša v Lipah na Barju ob poplavi.

sko razgledan in izobražen mož se je tudi z vsem srcem zavzemal za napredno slovensko stvar. Družil se je z Ivanom Tavčarjem, Ivanom Hribarjem in drugimi tedanjimi slovenskimi veljaki. Velika prijatelja sta bila zlasti s pisateljem in kritikom Franom Levstikom, ki ga je iz Peruzzija prekrstil kar v Perutca.

Ni znano, kdaj sta se Martin Peruzzi in Fran Levstik spoznala. Oba sta končala gimnazijo v Ljubljani in šla najprej študirat bogoslovje (Levstik v Olomouc, za Peruzzija se ne ve), nato pa tehniko na Dunaj. Levstika so iz bogoslovja izključili zaradi pohujšljive vsebine njegovih poezij (za Peruzzija se spet ne ve, verjetno se je sam tako odločil). Kljub temu, da sta imela povsem podobno življenjsko pot v mladosti, bi težko verjeli, da sta bila sošolca, saj je bil Martin tri leta starejši od Levstika.

Tudi Martinov starejši brat Franc (1824-1899) je bil znamenit mož. Po poklicu je bil učitelj, a se je ukvarjal predvsem z arheologijo. V Dolah nad Litijo in pozneje na Vačah je vodil izkopavanja najdišč iz ilirsko-halštatske dobe. Med najdbami z Vač je zlasti znamenita vaška situla.

Prvič se je Martin poročil leta 1869 z Vrhničanko Francko Marolt (Marout), učiteljico, ki pa je umrla za jetiko že leta 1875. Imela sta tri hčere. Kmalu po ženini smrti se je s prijateljem Franom Levstikom odpravil na obisk v Velike Lašče (vas Rob, št. 1), kjer ga je Levstik seznanil s svojo daljno sorodnico Franciško Jakše, hčerjo bogatega kmeta. Dvajsetletno dekle je bilo Martinu tako všeč, da se je še istega leta (1875) z njo poročil. Rodilo se jima je enajst otrok, sedem sinov in štiri hčere, toda trije otroci so pomrli že v zgodnji otroški dobi. Najstarejši sin Mirko, revident na južni železnici, je že mlad umrl. Drugi sin je bil Svetoslav, nato se je rodil Vladimir, ki je ostal na posestvu v Lipah in je umrl leta 1967 tako kot njegov brat inženir Stanislav. Najmlajši, Ciril, je bil v finančni službi. Tri sestre so bile: Josipina, poročena Škafar, Pavla, poročena Jarc in Ljudmila, poročena Snoj, ki je živela v Lipah. Po poroki sta se od njih odselila tast in tašča, ker sta se ob novi gospodinjki počutila nezaželena. Odselila sta se na Dolenjsko cesto in se ukvarjala z žaganjem drv. Pred poroko sta imela na Novem svetu 'mokarijo'. Za zidavo hiše sta prispevala veliko denarja in tudi pomagala pri zidavi in domačih delih.

Martin Peruzzi je bil kot vzgojitelj do svojih otrok izredno strog in nepopustljiv. Dobra ocena otrok v šoli je bila premalo. Kaznoval jih je tako, da so morali dva dni s samokolnico voziti gnojnico na njive ob kruhu in vodi. Ker se z ročnim delom ni posebno rad ukvarjal, je morala tudi žena Franja prav trdo delati. Ko se je 5. julija leta 1900 vračal iz Ljubljane domov, ga je na poti, kakih 500 metrov pred domom zadela srčna kap, čeprav je bil vedno zdrav in žilav človek. Mati Franja pa je kljub napornemu delu in številnim otrokom dočakala veliko starost in je umrla leta 1932 v Ljubljani. Šele v zadnjih letih življenja si je nekoliko odpočila. Pokopana je skupaj z možem v Tomišlju.

Vsaj štirim otrokom je bil boter Fran Levstik. On je tudi izbiral imena. Ker je bilo npr. Svetoslav zelo nenavadno starodavno slovansko ime, so ga krstili še za Mihaela. Svetko ali tudi Miha je postal znani slovenski kipar in je njegov življenjepis podrobneje opisan v nekaterih strokovnih delih.

Omenili smo že pogoste poplave. Takrat so se otroci tiskali na peči in čakali, da odteče voda iz preplavljenih hiše. V eni takih poveljenj so izgubili mlajšega bratca. Padel je s peči v vodo in utonil.

Zgornje besedilo je v glavnem prepis iz diplomskega dela Bojane Hudales o kiparju Svetoslavu Peruzziju, objavljeno je bilo v Zborniku za umetnostno zgodovino, letnik VIII, leta 1970 nekaj pa je dodano iz pripovedovanja Martina Snoja, Martinovega vnuka.

O Peruzziju obuja spomine tudi njegov prijatelj Drenik. Citiram dva odlomka iz dobre dve strani dolgega celotnega besedila:

... Barenžlak (Ballen schlagen) igrali smo na Franc Josipovem trgu. Z »Šulfuksi«¹ tepli na Gradu. Nekaki vodja bil sem jaz. Oficialno priznalo se je to po Kapusovem pogrebu. Takrat napovedana je bila vojska mej realci (štalfuksi) in gimnazijci (Šulfuksi) za »Britofom«. Dobro oboroženi zbirali smo se. Fantje so imeli volovske žile, kamna, kladive, nože, vrvi i. t. d. Za zidom čakali smo sovražnika. S ceste gledali so na naš tabor a bližje se niso upali. Ko smo pa mi s hura naskočili proti njim, razkropili so se in prosta nam je bila pot mimo cerkve. Hkrati pa stopi Martin Peruzzi pred nas z bodalom v roki »ta je vodja! V istem hipu stopil sem mu na prste noge, ga z veliko silo sunil v prsa, da je omahnil, in ker zaradi k tlom tiskane noge ni zamogel pravočasno prestopiti padel je. Preko na tleh ležečega »šulfuksa«² marširali smo štalfuksi v šolo nazaj. O rabuki zvedlo je vodstvo in razrednik Pirker je v šoli po končani preizkavi mene proglasil za vrhovnega generala ter mi tudi naznanil primerno kazen v npravnosti...

Martina je po smrti naslikal njegov sin, kipar in slikar Svetoslav Peruzzi. Original hrani Martinov pravnuk, dr. Gregor Vranič v Slovenj Gradcu.

Drugi važnejši in veselejši dogodek je sledeči Tirolski: leta 1869 je bil premeščen 17 pešpolk iz Bocna v Trient, l. 1871 pa iz Trienta v Trst. Naš in tirolski polk sta odšla na večdnevne vaje v nad 2000 metrov visoko gorovje. Izmučena vojska je končala in se vrnila počasi navzdolj. Po ravnem jeli so »domači strelci« omagovati, zaostajati. Naši »Janezi«, videč, da pešajo oni, ki so na glasu kot najspretnjši in najvstranejši hribolasci, so si namazali svoje trudne pete s petjem. Obrst Neuberg prijaha nasproti in osorno vpraša: kaj pomeni to vriskanje in petje? Kdo je to dovolil, saj je prepovedano. Drenik pove okoliščine s pristavkom. Jaz sem, g. podpolkovniku že parkrat omenil, da vpliva narodna pesem na moštvo oživljajoče - da ni prav, če se vzdrži prepoved sredstva, ki dobro vpliva. - Prosim pogledite: stopajo kakor k paradi.

Polkovnik reče. Uvidim - imate prav - naj pojo - odgovarjal bom - če treba jaz.

Isto leto je bil Neuberg dodeljen vojnemu ministrstvu kmalu potem pa je najvišja vojna oblast izrekla, da se sme pri polkih narodne pesmi gojiti.

Drenik je takoj pisal in prosil pevskega gradiva in ravno tako brzo se je isto odposlalo.

Narednik Martin Peruzzi, izurjen pevec, je zbral dobre moči, jih pridno vadil, in mladi zbor je prav kmalu navdušeno proizvajal lepe domačinke v zabavo častnikom, občinstvu in sebi.

V onih dneh je spisal Fridolin Kavčič članek o izvoru in pomenu vojnega klica »Hura« ter uplivu narodnega petja na vojaka. Urednik lista je poslal autorju članka honorar s pristavkom: Priložite znesku mnogo vrednejše zadoščenje, da je Vaše pero zdatno pripomoglo, da je smela v armadi narodna pesem na dan. ...

Ker naj bi Peruzziji prek Furlanije prišli iz Siene, sem pobrskal še v Italijanski enciklopediji. Ta navaja staro florentinsko družino, ki je dokumentirana od začetka 13. stoletja (Amideo Peruzzi). Od njega se ločita dve veji: Filippova, ki izumre v 17. st. in Arnolfova. Preuzziji so imeli več stolpov in palač v predelu Santa Croce (družinska kapela z Giottovimi freskami). Bili so najbogatejša florentinska družina, dokler se ni razvila rivalska družina Medici. Zaradi zgrešenih poslovnih potez in zaradi neizterjanih posojil angleškemu dvoru (600. 000 forintov) je leta 1343 prišlo do popolnega poloma, ki je imel za posledico propad še drugih florentinskih družin.

Najbolj znani so ostali Baldasare Peruzzi (Siena 1481 - Rim 1536), vrhunski arhitekt in slikar, njegov sin Giovanni Salustio (roj. v Sieni, umrl 1573 na Dunaju) in državnik Ubaldino Peruzzi (Firenze 1822 - 1900).

Nobenega dokaza ni, da bi barjanske Peruzzije mogli povezovati s sienskimi, povezava pa vseeno ni izključena. Siensko poreklo ter gradbene, slikarske in tudi podjetniške sposobnosti to možnost prej potrjujejo kot zanikajo. Pri mnogih Peruzzijih se omenja tudi trma in doslednost, omenjeni Ubaldino je enkrat protestno odstopil zaradi nestrinajnja s politiko, drugič kot župan zaradi očitkov, da se loteva predragih projektov. Morda se bo kdo lotil raziskav tudi v tej smeri in hipotetično povezavo potrdil ali ovrgel.

Februar 1995, Peter Hawlina

Goršič, Škulj, Hribar, Bavdek

Škulji, Hribarji in Bavdki so samo delno raziskani. O njih imamo še dokaj nedokončana »rodovniška ogrodja«, t.j. evidenco prednikov, ki seže v 18. stoletje, in evidenco nekaterih vej potomcev.

Ko bomo med temi potomci našli takega, ki bi želel pri tem delu sodelovati, bomo dopolnili tudi to stran sorodstva. Do takrat pa imamo spomine na našega deda Ludvika, v katerih so omenjeni še nekateri drugi sorodniki.

Ludvik Goršič

Njegov oče Anton je bil rojen in je živel v Podtaboru (Šentjurje) pri Grosupljem. Pri hiši se reče pri Gričar. Hišno ime je prinesel Franc Škulj, ki je bil iz vasi Grič pri Velikih Laščah. Ta je pročil vdovo Mino Rus. Njen prvi mož je bil Anton Sever, sin Antona in Frančiške Indihar. Mina Rus je bila doma iz Brezovice pri Ljubljani in je bila hči tržaškega najdenčka Janeza Rusa,

Anton Goršič in Frančiška Hribar

in Jere Grum (Grom) iz Loga pri Brezovici. V oklicu za Janeza Rusa in Jero Grom je zapisano: Johanes Rus, en Teržan, u Wrezju, Dobrim dol, per Petrizh gori zrejen, sedež u Logazh za Wegmastra, ledig, uzame Jera, Gregorja Groma zakonsko hzhier, ledig, iz Loga, per njeni materi na stanvanju. V zapisu poroke je zapisan kot tržaški rejenc Matije Rusa.

Vrnimo se k Antonu. O njegovi mladosti ne vem nič, tudi o njegovih sorodnikih ne. Ne vem, koliko časa je rod Goršičev prebival v teh krajih (Ponova vas), vedeli so povedati, da naj bi bili potomci Uskokov iz Vojne krajine, po poreklu pa Srbi. Morda bi to lahko dokazovali z imenom sosednjega kraja, ki so ga menda Bonat poimenovali po Banatu.

Kot madenič je bil med tistimi, ki so odkrivali Taborsko jamo in kot mlad fant je imel tudi razmerje z mlado farovško kuharico, ki je bila doma iz Kroke. Kot fant s kmetije, ki je bila verjetno vsaj povprečna, se po takratnih šegah ni mogel poročiti z nevesto brez premoženja. Zaradi tega ali pa tudi zato, ker mu je bila morda bolj všeč Francka Hribar se je odločil, da se oba, on sam in Francka odpravita iskat srečo v Ameriko, kot so to takrat počeli številni drugi, ki so jih v to silili ekonomski, avanturistični ali pa tudi drugi razlogi, v tem primeru tudi beg pred izpolnitvijo dane obljube. Iz razmerja s farovško kuharico se je rodila Erika, ki se je kasneje poročila z nekim Dunajčanom Lechnerjem in je svoje polbrate nekajkrat obiskala.

V Ameriko so se odselili tudi nekateri njegovi sorodniki, med njimi dva brata, starejši Jože in in mlajši Franc (Joe in Frank).

Anton in Frančiška sta se poročila v Ameriki leta 1912 ali 1913. Ne vem, zakaj so šli precej daleč v ameriško notranjost. Ustavili so se v kraju East Helena v Montani. To je bil v tistih časih še pravi divji zahod, čeprav je tudi tja že močno prodiral napredek.

Tam se je 3. marca 1914 rodil Ludvik (Ludy ali kasneje po vrnitvi v domovino Rudi) in 26. nov. 1915 še Edvard (Eddie ali Edi). Po vrnitvi v domovino se je v Ljubljani rodil še tretji sin, Albert (med prijatelji tudi Bine in včasih Albin). Ne vem ali je naključje ali pa tudi ne, da sta Anton in Francka svoje otroke krstila z imeni, ki med kmečkimi ljudmi v tistih časih niso bila v navadi. (Ludvik, Edward in Albert so imena dokaj znanih kraljev.)

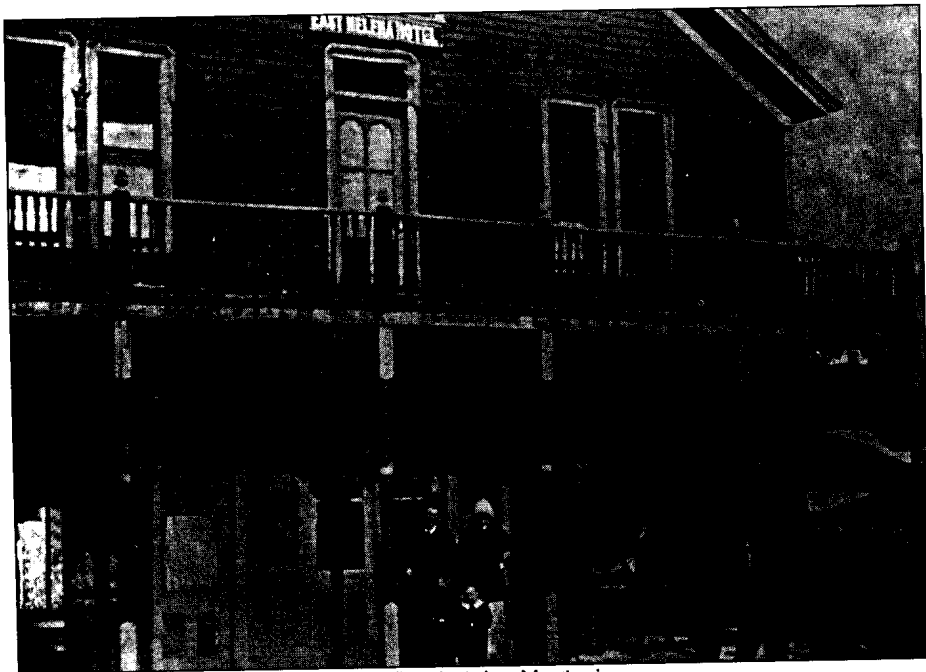

"Frances, Ludy, Anton, Eddie Gorsich"

Tudi Francka se v Ameriki preimenuje v Frances in še po vrnitvi v Slovenijo rada uporablja to ime.

O njihovih manj kot petnajstih letih v Ameriki vem iz pripovedovanja naslednje: Začeli so z izpiranjem zlata, kot podjetni pionirji so si zgradili hišo, ki je bila kasneje tudi hotel, trgovina in mesarija. Ludvik, ki je kasneje zvedel, da je bil iz istega mesta doma tudi eden najslavnejših ameriških filmskih igralcev Gary Cooper, je trdil, da ga je v mladosti poznal in da je celo delal v njihovem hotelu. Ohranjena je fotografija tega hotela.

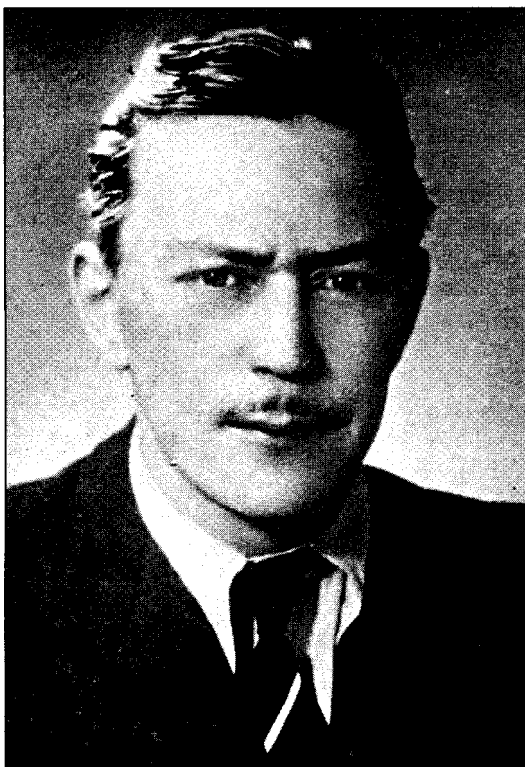
Točno tak je, kakršne smo videli v številnih westernih, šest profiliranih lesenih stebričev podpira balkon vzdolž cele fasade v prvem nadstropju. Verjetno je ves lesen. Nad balkonskimi vrati je napis EAST HELENA HOTEL, pred vhodom pa pozirajo Anton s cilindrom na glavi, Frances z nekakšno kapo bele barve, pred njima pa Ludy in Eddie, tudi oba praznje oblečena. Ob strani čakata dva vprežena konja, voz je že izven slike, v ozadju je videti sneg na strehah sosednjih barak. Morda je bila slika posneta zgodaj spomladi, najbrž v nedeljo po maši. (Anton in Francka sta bila sicer iz krščanske družine, vendar

Goršičev hotel v Montani.

sta se lepega dne odločila, da prestopita v starokrščansko vero. Za starokrščana se je izdajal tudi Ludvik. Mislim, da k maši ni hodil nikoli, za to ni kazal zanimanja.)

Ludy je v East Hele ni hodil v šolo. Nikoli ni pozabil svojih učiteljic in je v spomin nanje tudi krstil svojo hči za Ireno in svojo nečakinjo za Lili (Lilly). Amerika mu je pustila silen vtis. Vse življenje je po duši ostal Američan. V šolo je hodil skupaj z Indijanci, ki so tja prihajali na neosiedlanih konjih. V šoli so ga naučili ljubiti Ameriko. Celu svojemu prvemu vnuku je hotel iz malikovanja Amerike dati ime Abraham (Lincoln), ko smo temu nasprotovali, je predlagal Benjamin (Franklin) in šele potem, ko tudi za to ni bilo pravega navdušenja, se je zadovoljil z Juretom. S tem je bilo zadovoljeno Georgu Washingtonu, kar precej pa je k odločitvi prispeval ravno takrat najbolj slavni zemljan Jurij Gagarin. V Montani je imel priložnost obiskati tudi Little Bighorn, kraj, kjer so Indijanci pobili celo četo konjenice, ki jo je vodil general George Armstrong Custer. O tej bitki je vedel to, kar so jih takrat učili v šoli, in ne tega, kar o slavnem generalu danes uči uradna zgodovina: svojo četo je povedel v smrt izključno zaradi svoje patološke slavohepnosti. (Po tem primeru bi bilo mogoče sklepati, da je potrebnih skoraj sto let, da zna zgodovina ločiti norce od herojev.) Zato se je še v svojih starejših letih rad ponašal z generalom Custrom, za katerega pa

Ludvik Goršič in Vali Kušar

na njegovo žalost in presenečenje v po njegovem zaostali Jugoslaviji nihče ni nič vedel.

Poleg že omenjenih dejavnosti so se Gorsichi v Montani ukvarjali tudi z žganjekuho. To je bilo v času prohibicije in zaradi te svoje dejavnosti so prišli navzkriž z mafijo. Enkrat ali večkrat so jim uničili delavnico za žganjekuho, vendar jim to ni vzelo poguma. Ko pa so mafijci ubili samskega strica Jožeta, starega okrog 35 let, sta Anton in Frances spoznala, da ni vredno vztrajati. Odločila sta se, da se vrmeta v domovino. Doma pa so potem širili uradno verzijo, po kateri se je »uncle Joe« ponesrečil z avtomobilom, ko mu nasproti vozeče vozilo ni zasenčilo luči, in je v ovinku zavozil s ceste, domov pa da so se vrnili zato, ker Frances nikoli ni dobro prenašala suhega montanskega podnebja.

Po vrnitvi se družina naseli v Mostah pri Ljubljani. Prihrankov je dovolj, da Anton zgradi lepo hišo in vulkanizersko delavnico, ki jo imenuje Gumiklinika. V delavnici dela sam in njegovi otroci. Posel gre dobro, Anton in Frances sta vzor uspešnosti. Anton ima poleg svoje obrti veselje in uspeh tudi s sadovnjakom.

Trije sinovi teh navad svojih staršev nimajo veliko. Že v Ameriki so imeli pri hiši avtomobile. Enako tudi tukaj. Avto je v Ljubljani v tridesetih letih prava redkost, pri Goršič pa jih kar menjavajo in naenkrat sta po dva ali več pri hiši. Med njimi so primerki, s katerimi bi se postavili tudi veliki bogataši. Radi imajo ameriške limuzine, zvrstijo pa se pri njih tudi BMW-ji, Škode, Opli, posebnost je dirkalni Amilcar. Ko sem družino spoznal jaz, so imeli še velikega Forda in malega Morrisa.

Kljub temu, da je bil Ford že pošteno zmahan, je Ludvik dokazoval njegovo izjemno moč s tem, da med vožnjo ni prestavljal. Vedno je vozil z direktno, tretjo prestavo in če ga je kdo vprašal, koliko kubikov ima, je odgovoril, da toliko kot TAM (kamion) pa še fičo povrh. V odgovorih pa je bil nekako skop, pustil se je prositi. Nikoli se namreč ni mogel povsem navaditi na ljudi in razmere v svoji novi domovini. Amerika je tako močno nadkrijevala vse tisto, kar je videl tukaj, da je na vse

Kupoprodajna pogodba

Podpisani Kovač Jože avtoprevoznik iz Tržiča na Gorenjskem sem procal danes tov. Goršiču Rudolfu vulkanizerjo iz Ljubljane "aloška c.1e8" moj osebni avtomobil znske "Chevrolet" šte. motorja 4.338.900 broj cilindrov 6 šte. prometne knjižice 27790 v nepreklicno last.

Stroški prepisov grede na račun kupca. Varnina je določena v posebnem računu, ki tvori sestavni del te pogodbe.

Avtomobil je v brezhibnem stanju in za njegovo dobro vožno stanje odgovarja prodaalec.

Za točnost lastniške pravice odgovarja prodaja lec.

kupec: *J. Kovač*
v Tržiču, 15. XI. 45.

prodajalec: *R. Goršič*

Ena od ohranjenih pogodb o nakupu avtomobila

vedno gledal s precejšnjim prezirom. Ko je njegova žena Vali kupila fičota, se skoraj ni hotel peljati z njim. Tudi z Lambreto, ki jo je Vali kupila hčerki Ireni, se ni hotel peljati. Motor je bil zanj Harley Davidson. Takih je menda imel nekaj in mama Frances se je zaradi temperamentnih voženj za otroke tako bala, da se je celo pred njim ulegla na pot, da bi ga s tem ustavila in zadržala doma.

Ludvik se pomladi 1941. poroči z Valburgo (Vali) Kušar. Vali takrat dela kot tajnica pri ljubljanskem odvetniku, dobro zasluži, čeprav pri gradnji hiše izdatno pomaga, ji ostane dovolj, da je lepo urejena in oblečena. Ludvik (tu ga kličejo Rudi) je znan v ožji in širši okolici. Njena družina zakonu nasprotuje. Zgodi se, kot večinoma, po volji zaročencev. Poleti se jima rodi hčerka Irena (kasneje, ko se poroči, ugotoviva, da sva v krstni knjigi vpisana drug za drugim, pri obeh je babica moja stara mama, Marija Peruzzi). Stanujeta v stanovanju pri tašči, ki ga je ta dogradila pred nekaj leti. Zet je vsa leta deležen kritičnih pogledov in pripomb in Rudi se tu nikoli ne počuti doma. Vali pa je stalni blažilec nasprotij med taščo in zetom

Med vojno se izogne enim in drugim, tretjim in četrtim (rdečim in belim, Italijanom in Nemcem). Koketira pa z vsemi. Predstavlja se kot ameriški državljani, kaže svojo izkaznico, kraj rojstva East Helena, Montana, USA! Nekajkrat mu že slabo kaže, pa se izmaže največ po zaslugi svoje spretnosti in dokaj prepričljive samozavesti. Po vojni nam kaže tudi partizansko spomenico, mislim pa, da jo je dobil, ko je dal za pijačo kakemu vinskemu bratu. Kljub temu večkrat pove, da je bil v Prešernovi brigadi in je švercal tobak za partizane.

Ludvik ima vseskozi veliko družčine, o tem priča precej fotografij, največ takih, kjer sedi v ali stoji ob kakšnem od svojih številnih avtomobilov. Na eni od teh je slikan v Trstu s takrat slavnim boksarjem Primom Carnero.

Gumiklinika se je pri moščanskih pozidavah morala umakniti na novo lokacijo. Goršiči (Albert z mamo in družino) so se preselili na Kodeljevo. Ludvik je od te zamenjave bolj malo izžrl, na stara leta je sicer rad hodil tudi še v novo delavnico, malo pokomandiral, proti poldnevu pa šel na kak glažek v okoliške gostilne. Navadno se je zapeljal s svojim zadnjim avtomobilom, Morrisom, ki mu je vedno nekoliko defekten ostal v delavnici. Miličniki so mu nekaj časa poskušali dopovedati, da se brez izpita, ki ga je izgubil zaradi vinjenosti, ne sme voziti. Ker ni zaleglo, so mu kratke vožnje okrog doma spregledali.

Čeprav je on podedoval obrt, je vedno popuščal bratoma v njunih premoženjskih zahtevah. Včasih je sicer prihajalo do glasnih preprirov, skoraj preteпов, na koncu pa je popustil. Od njegove dediščine je edina Irena dedovala presneto malo, animivost pa je skoraj 60 let star avtomobil, Morris Eight, ki ga je Ludvik še dolgo uporabljal in z njim zbujal nemajhno pozornost.

Nekateri Goršiči so imeli veliko misla za glasbo. Tak je bil Ludvikov brat Edi. Zelo dobro je igral na harmoniko in kar sproti zelo izvirno

komponiral. Glasbeni talent je najbolj izdelal Edijev sin Edi, zdaj mojstrsko sledijo njegovi otroci. Ludvik pa ni imel nobene nega posluha. Včasih je prav nerodno skušal posnemati kakšno ameriško popevko, pa je hitro odnehal.

Decembra 1992, Peter Hawlina

Kušar, Nigrin, Marenčič, Grum

O teh družinah vemo še razmeroma malo. Marenčiči in Grumi izhajajo iz vzhodne ljubljanske okolice – Moste, Selo, Slape, Studenec, Zadvor, Polje. Marenčiči in Grumi so imeli gostilno, prvi na Selu, drugi v Slapah. S sorodniki smo bili dogovorjeni, da bodo poskusili poiskati arhivsko gradivo, kolikor ga je ostalo. Ti dogovori do sedaj še niso obrodili vidnejših rezultatov. Samo sem ter tja je o kaki osebi znan kak drobec.

Družini Kušar in Nigrin prideta v Ljubljano s premeščanjem. Oba družinska očeta sta v službi pri Južni železnici. Ida Nigrin, babica naše babice Valburge Kušar, je bila najstarejša hči v družini Avgusta in Avguste, rojene Dümm. Imela je tri sestre in dva brata. Vsa štiri dekleta so bile čitalniške pevke in igralke. Izstopala je najmlajša Augusta (umetniško ime Vela), ki je že zelo mlada začela igrati v ljubljanskem gledališču, nato pa jo je prijatelj Davorin Jenko odpeljal v Beograd. Njen doprski kip naj bi bil še vedno v beograjskem gledališču. Oče Avgust je bil rojen v kraju Votice v glavarstvu Žižkov na Češkem. Bil je sprevodnik pri Južni železnici, žena je bila Dunajčanka. Poročila sta se verjetno na Dunaju, v Ljubljano sta se priselila leta 1858. Stanovala sta v Kapucinskem predmestju št. 66. Danes je to Gosposvetska cesta 3, med Figovcem in Semenarno.

Gotovo se bo tudi v tem krogu sorodnikov našel kdo, ki bo pripravljen porabiti nekaj več časa za to, da bi tudi o teh prednikih vedeli kaj več kot njihova imena, priimke in nekaj datumov.

Odločili smo se, da to sorodstvo predstavimo z enim od mnogih standardnih prikazov, ki so možni s pomočjo računalniškega programa. Za vsako od štirih družin predstavljamo prvi dve ali tri generacije:

Maksimiljan Kušar

Lucija Marenčič

Med množico fotografij, ki so se ohranile v družinskem arhivu, je večina takih, ki niso dokumentirane in danes ni več med živimi nikogar, ki bi to še lahko naredil. Tako je tudi s to fotografijo. Ohranila se je v družinskem albumu družine Kušar-Marenčič. Očitno gre za posnetek iz druge polovice 19. stoletja. Najverjetneje sta na sliki Jožef Grum, r. 1803 v Zadvoru in njegova žena Katarina Hribar, r. 1805 v Slapah.

Družina Kušar

1. Johann Kuscher * ~ 1830, _____, poklic: krojač, železniški čuvaj, = ~ 1855, v _____, Katarina Swoboda, * ~ 1830, _____, + ~ 1900, _____, pokop: _____, _____. Johann + ~ 1900, _____, pokop: _____, _____. Delal v železniški čuvajnici št. 167 pri Sl. Bistrici. V službi je bil tudi v Zagrebu na kolodvoru. Znati je moral hrvaško, madžarsko in nemško. Ime Kušar je nastalo iz Kuk, Kukar. (Povedal Maks Kušar). Kušar je bil v Sl. Bistrici samo prehodno. Ni znano, od kod je prišel. Morda celo iz Avstrije ali Češke. Na to napeljuje priimek njegove žene. Poleg tega so v tistem času na železnici zaposlovali predvsem nemško govoreče uslužbenke. Nemške priimke imajo tudi drugi takratni tamkajšnji čuvaji.
 - Otroci:
 - i Mathilde * _____.1856, Črešnjevce 167, + 13.05.1859, Črešnjevce 167, pokop: 15.05.1859, Črešnjevce. umrla zaradi opeklina. (Vir - knjiga umrlih v Črešnjevcu)
 - ii Franc * 05.12.1858, Črešnjevce 167, Slovenska Bistrica, + _____, _____.
2. iii Viktor * 27.07.1862.

Druga generacija

2. Viktor Kuscher * 27.07.1862, Črešnjevce 167, Slovenska Bistrica, poklic: železničar, = 05.04.1889, v Zagreb, Sv.Marko, Ida Augusta Rozalija Nigrin, * 19.10.1858, Ljubljana, (njeni starši: August Nigrin in Augusta Dümm) + _____.1908, Ljubljana. Viktor + _____.1924, Ljubljana. V novih škornjih mu je spodrsnilo, ko se je s prijateljem peljal na lokomotivi Padel je pod vlak, ki mu je odrezal eno nogo pod kolenom, drugo pod kolkom. Po drugi verziji se mu je škorenj zagozdil v tir na prehodu čez progo. Kot vojak je sodeloval pri okupaciji BiH. Osnovno šolo je končal v Blanci pri Brestanici.
 - Otroci:
 - i Gizela * ~ 1891, _____, + ~ 1927, _____.
 - ii Maksimiljan * 28.03.1893.
 - iii Elizabeta * ~ 1895.
 - iv Helena * ~ 1897, _____, + ~ 1921, _____.
 - v Viktor * ~ 1900.

Tretja generacija

3. Maksimiljan Kušar * 28.03.1893, Ljubljana, poklic: stražnik, = ~ 1912, v _____, Lucija Marenčič, * 11.12.1893, Selo, Ljubljana, (njeni starši: Mihael Marenčič in Frančiška Grum) poklic: gospodinja, + 02.01.1979, Ljubljana, pokop: Ljubljana. Maksimiljan + 18.10.1959, Ljubljana, pokop: Ljubljana.
 - Otroci:
 - i Valburga * 25.10.1913.
 - ii Maks * 24.03.1920.
 - iii Bibijana Kušar * 07.10.1931, Selo, Ljubljana, poklic: računovodja, = _____.19____, v _____, Drago Čož, * 08.02.1931, Sv.Križ pri Litiji, poklic: mizar, + 18.10.2001, Ljubljana.

Družina Nigrin

1. August Nigrin * _____.1823, Wottitz na Češkem, poklic: konduktor, = ~ 1857, v _____, Augusta Dümm, * _____.1830, Wien, + ~ 1900, Ljubljana, pokop: _____, Ljubljana, Sv. Križ. August + ~ 1900, Ljubljana, pokop: _____, Ljubljana, Sv. Križ. V Ljubljano se je priselil najbrž prek Dunaja, kjer se je poročil (domneva). Pri Južni železnici je bil spovednik (Oberkondukteur). Stanovali so v Kapucinskem predmestju 66. Votice so verjetno tiste, ki so spadale v sodni okraj Ričan v glavarstvu Žižkov. (Večina podatkov je iz popisa prebivalstva, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana.)
 - Otroci:
 - i Ida Augusta Rozalija * 19.10.1858.
 - ii Marija * _____.1859, Ljubljana, + _____, _____, umrla je zaradi padca, ko ji je spodrsnilo na pomarančnem olupku
 - iii Avgusta * 14.11.1862, Ljubljana, poklic: igralka, + 31.12.1908, Beograd. Gledališka igralka, tragedinja, najprej v Ljubljani, nato sta šla z Davorinom Jenkom v Beograd. Davorin Jenko je tam skomponiral himno Bože pravde. Avgusta Nigrin ima v beograjskem gledališču doprsni kip. Umetniško ime Vela. V Zgodovinskem arhivu Ljubljana hranijo njeno poselsko knjižico, torej je bila najprej služkinja.
 - iv Vincenc * _____.1863, Ljubljana,
 - v Karl * _____.1865, Ljubljana,
 - vi Matilda * _____.1867, Ljubljana

Druga generacija

2. Ida Augusta Rozalija Nigrin * 19.10.1858, Ljubljana, = 05.04.1889, v Zagreb, Sv.Marko, Viktor Kuscher, * 27.07.1862, Črešnjevce 167, Slovenska Bistrica, (njegov starši: Johann Kuscher in Katarina Swoboda) poklic: železničar, + _____.1924, Ljubljana. Ida + _____.1908, Ljubljana.
 - Otroci:
 - i Gizela * ~ 1891, _____, + ~ 1927, _____.
 - ii Maksimiljan * 28.03.1893.
 - iii Elizabeta * ~ 1895.
 - iv Helena * ~ 1897, _____, + ~ 1921, _____.
 - v Viktor * ~ 1900.

Družina Grum

1. Lovrenc Grum * 07.08.1761, Dobrunje, (sin Matije) = ~1800, v _____, Marija Trtnik, * 30.01.1763, Moste, (hči Lovrenca) + _____, _____. Lovrenc + _____, _____.
Otroci:
2. i Jožef * _____.1803.

Druga generacija

2. Jožef Grum * _____.1803, Zadvor 30, poklic: kmet, = 06.02.1826, v Polje, Katarina Hribar, * 22.11.1805, Slape 17, (njeni starši: Jurij Hribar in Neža Dimnik) + <1880, _____. Jožef + ~1890, _____. osminski kmet, po poročni knjigi četrtinski, Katarina: v krstni knjigi je naslov Slape 7.
Otroci:
- i Helena * _____.1830, Slape 17
- ii Franc * _____.1841.
- iii Marija * _____.1842, Slape 17
- iv Ivana * _____.1843, Slape 17
- v Janez * 06.05.1846, Slape 17
- vi Frančiška * 02.03.1849.

Tretja generacija

3. Franc Grum * _____.1841, Slape 17, = 26.06.1871, v Lj. Polje, Marija Cimerman, * _____.1843, Studenc 13, (njeni starši: Martin Cimerman in Uršula Jeras) + _____, _____. Franc + _____, _____.
Otroci:
- i Marija * 18.03.1873, Studenc 13
4. Frančiška Grum * 02.03.1849, Slape 17, = 02.05.1880, v Lj. Polje, Mihael Marenčič, * 28.09.1846, Selo 6, Ljubljana, (njegovi starši: Janez Marenčič in Marija Peterca) vulgo: Mihc, poklic: posestnik, + _____.1908, Selo. Frančiška + _____.1936, Selo. Imeli so gostilno, ki pa je počasi propadala, kljub pomoči hčerke Lucije. Ta pomoč se kasneje ni priznala. Frančiška ni bila dovolj poslovno natančna; ni imela cugelnov (vajeti) in so jo goljufali. Imeli so velik vrt in vrtno uto na zidanih temeljih (Lust Heisl). Tam se je tudi plesalo ob manjših zasedbah. Na vrtu je bilo sadno drevje (zelo dobra jablana, štrboncelj, rumene slive,...). Sadje so navadno pokradli. (Povedal Maks Kušar)

Družina Marenčič

1. Janez Marenčič * _____.1808, Selo 6, (njegovi starši: Janez Marenčič in Helena Plevnik) poklic: posestnik (Hausbesitzer), = 06.02.1843, v Ljubljana, Sv. Peter, Marija Peterca, * _____.1822, Spodnja Šiška 60, (njeni starši: Jožef Peterca in Elizabeta Križner) + <1880, _____. Janez + ~1900, _____. Janez Marenčič je verjetno prišel na Selo od nekod drugod, v krstni knjigi so na Selu vpisani samo otroci. Vsem sta botra Nikolaj Peterza, mežnar in Marija Štrukel, gostilničarka. Pri zadnjem otroku je Janez Marenčič vpisan kot gostilničar (Wirth). Sicer pa je v okolici precej Marinčičev (Poljane), Marenčetov in Marnov.
Otroci:
- i Jernej * 05.08.1844, Selo 6, + _____, Graz
- ii Mihael * 28.09.1846
- iii Matija * 19.02.1848, Selo

Druga generacija

2. Mihael Marenčič * 28.09.1846, Selo 6, Ljubljana, vulgo: Mihc, poklic: posestnik, = 02.05.1880, v Lj. Polje, Frančiška Grum, * 02.03.1849, Slape 17, (njeni starši: Jožef Grum in Katarina Hribar) + _____.1936, Selo. Mihael + _____.1908, Selo. Kot župan je Tomačevce in Moščane uspel sporazumeti, da so šolo gradili vmes, v Jaršah. Rekli so ji zajčja šola, ker je bilo tiste čase tam toliko zajcev. Bil je plačilni natakar v hotelu Malič (današnji kino Komunana). Njegov oče je bil lastnik Marenčičevega posestva (kmetije, kasneje gostilne). Vse življenje je šepal, ker ga niso zdravili po tem, ko ga je v gostilniški gneči, kjer se je plesalo, nekdo pohodil. Ko je hotel kupiti vse zemljišče od proge do kloštra, mu žena ni pustila, da bi se zadolžil. (Povedal Maks Kušar).
Otroci:
- i Katarina * 28.04.1881.
- ii Marija * _____.1883.
- iii Ivan * ~1884.
- iv Pavla * _____.1885.
- v Ivanka * _____.1886, Selo
- vi Fani * 20.05.1888, Selo
- vii Avgust * 25.08.1890.
- viii Alojz * ~1891, Selo
- ix Lucija * 11.12.1893.

Eden od ohranjenih dokumentov, ki tudi izraža duh časa po drugi vojni in se nanaša na Vali (Kušar) Goršič, je med prilogami.

in mnogo misli na vas karinja. Predraga mama in teta!

Tri dni bom sem veselila v izletih v Dolini in Ljubljano, 15. julija 1942.

Prav lepa vam hvala za tako ljubka voščila našima malima. Danes vam namesto Vašega ljubelega Herberta moram odgovoriti jaz, ker ga ni več tu. Poskusila bom, da vam bom pitljivo napisala, da boste lažje prebrale. Torej ravno na Peterčkov god, ko je zjutraj končaval dežurno službo v bolnici na porti, so bili blokirani v tistem okraju. Prejšnji dan je bila blokada v našem okraju in sem mu svetovala naj prevzame službo v bolnici, da bo pač bolj varno tako. Popoldne sem mu prinesla še nekaj suhega mesa in dobrega češnovnega zvitka, denar je že preje in rekel, da bo pač bolj varno tako. Popoldne sem mu prinesla še nekaj suhega mesa in dobrega češnovnega zvitka, denar je že preje in rekel, da bo pač bolj varno tako. Popoldne sem mu prinesla še nekaj suhega mesa in dobrega češnovnega zvitka, denar je že preje in rekel, da bo pač bolj varno tako.

VIRI IN DOKUMENTI

Arhivskega gradiva je razmeroma veliko. Fotografij je na tisoče. Nekateri posamezniki so pisali dnevnike. Tu smo izbrali samo nekaj vzorcev.

Od teh smo izbrali pismo, ki ga je Ana Hawlina poslala svoji tašči Ani Hawlina, vdovi po dr. Ottu Hawlini, in njenima sestrama v Trzič. Ana Hawlina, roj. Suhadolc je bila rojena leta 1916, njen mož Herbert Hawlina pa 1914. Op. P. H.

(Originalno pismo hrani Peter Hawlina.)

Predraga mama in tete!

Ljubljana, 15. julija 1942.

Prav lepa vam hvala za tako ljubka voščila našima malima. (Mala sta Marjeta, ki je takrat praznovala drugi rojstni dan in Peter, ki še ni bil star eno leto in je bilo voščilo namenjeno njegovemu godu. Op. P. H.) Danes vam namesto Vašega ljubelega Herberta moram odgovoriti jaz, ker njega ni več tu. Poskusila bom, da vam bom čitljivo napisala, da boste lažje prebrale.

Torej ravno na Peterčkov god, ko je zjutraj končaval dežurno službo v bolnici na porti, so bili blokirani v tistem okraju. Prejšnji dan je bila blokada v našem okraju in sem mu svetovala naj prevzame službo v bolnici, da bo pač bolj varno tako. Popoldne sem mu prinesla še nekaj suhega mesa in dobrega češnovnega zvitka, denar je že preje vzel s seboj in bil v novih čevljih in obleki, ki jo je imel na promociji, ker smo si mislili, da je vse mogoče.

V nedeljo je rekel tudi, da bo prišel drugi dan domov.

V ponedeljek je povedala Jelka (Večerin, njena sestrična. Op. P. H.), da ga je videla odhajati z vojaki in še nekaj drugih zdravnikov. Kmalu nato sem telefonirala v bolnico in vprašala po Herbertu. Najprej je govorila zdravnica, potem sestra in končno vendar neki zdravnik, ki je povedal, da je moral na levo, to se pravi - v internacijo, kar mi je potem tudi Herbert sam sporočil po oficirju, ki stanuje pri teti Rozi (Herbertova teta, sestra njegovega očeta. Op. P. H.) in ki je bil tako dober, da je odnesel majhen paket v vojašnico, v katerem sem mu dala perilo, sardine i. t. d. najnujnejše. (Herbert je kasneje povedal, da so jih pripeljali v domobranksko kasarno, kjer so drugega za drugim izbirali in uvrščali na levo ali na desno, v internacijo ali domov. Razvrščal jih je komunist. Op. P. H.) Mislili smo, da gre v Bologno, kakor so takrat rekli, pa je v Gonarsu. To je sigurno, ker je sedaj prišel nazaj njegov kolega dr. Benedik, ki je prišel nazaj na prošnjo rektorata in je povedal, da sta bila skupaj v šotoru, da je bolj malo hrane zlasti, saj poznate Herberta. Gotovo ga bo vzelo in še driska razsaja, ki jo imajo skoro vsi. Naokrog se sprehajajo v hlačkah, ker je zelo vroče, leže na slamaricah in radi čistoče se zelo pohvalijo. Jaz sem spravila skupaj paket, ki ga bom

oddala zanj na Rdeči križ. Odšel pa je z vlakom drugi dan, to je v torek zjutraj in to v vozovih tovornega vlaka. Bilo je nekaj transportov tiste dni in med tistimi tisoči so bili tudi moj brat Tone (ing. Anton Suhadolc. Vlak z interniranci, v katerem je bil Tone, so pri Verdu napadli partizani. Preživeli rešenci, tako so jih kasneje imenovali, so lahko izbirali: ali so se pridružili borcem, ali so šli v delovno enoto ali pa domov. Tiste, ki so vztrajali pri zadnjem, so kmalu likvidirali. Tone je bil kake tri mesece v delovni enoti in o tem napisal dokaj natančne spomine, v katerih so omenjeni številni posamezniki, med njimi tudi pesnik Miran Jarc. Po treh mesecih »je padel v roke« Italijanom, od tam pa se je uspel kmalu vrniti domov. Menda je uspela intervencija njegove soproge Nataše, roj. Sartori in naključje, da je bil neki visok Italijanski oficir tudi Sartori. Tone se je vrnil domov in bil zaradi vrnitve po vojni deležen precej sumničanja in zasliševanja. Hujših posledic pa ni bilo. Op. P. H.), ki mu je žena porodila čez nekaj dni fanta, šestega otroka (Otrok je bil Janez Suhadolc, roj. 3. 6. 1942. Op. P. H.) in nečak Rudko (Rudolf Večerin, sin Marije Suhadolc, sestre podpisane Ančke Hawlina. Op. P. H.), ki je bil ravno pred izpiti iz kemije na univerzi. Torej smo vsi prizadeti.

Da mi je delo težavno, boste razumeli, ker opravljam poleg bolnice še službo na železnici (Ambulanta. Op. P. H.), kot namestnica Herbertova, danes pa sem zaprosila za dopust v bolnici. Na trgovski nisem vložila prošnje in sem bila vesela, da so me v tej zmešnjavi in potrnosti pustili pri miru. Včeraj pa sta prišla Marija in Tone (Marija je Herbertova sestra, svakinja podpisane, dr. Anton Röger, pravnik, pa Marijin mož, mlad in že uveljavljen izobraženec, kasnejši obsojenec povojnega režima. Op. P. H.), ki je posredoval pri znancih za to in je povedal, da bi brez prošnje lahko dobila. Torej zopet nove skrbi, kje bom dobila v centru ordinacijo in dela bo več kot preveč, da bi vsaj kolo imela.

Danes sem bila pri ravnatelju bolnice, ki me je skrajno neprijazno sprejel, ko sem ga prosila, da naj intervenira še za Herberta, je rekel, da ne, češ da ne more napisati, da je bolnici potreben, ker pač ni nastavljen. Tako nekolonialnih ljudi zlepa ne pomnim, skrajno je bil nesramen in sem danes kar bolna od teh dogodkov in razočaranja, da so ljudje tako trdi. Jaz pa delam in še kako za »božji lon« pa nikdar niti ne omenim nikomur. Bo že še tudi drugače.

Potem sem šla vsa objokana k dr. Meršolu, ki ima Herberta zelo rad, je pa šef infekcijskega oddelka in je rekel, da bo on uredil, jaz pa bom šla še na zdravniško zbornico. Železnica pa je že tudi urgirala.

Tri dni je Petrček malo bolan, ima drisko, danes je že boljši, Metka pa je včeraj bruhala, je pa tudi precej blede, živahna in prebrisana pa nič manj. Pač dobi sladkorčke, sadje itd., pa ji je slabo.

Večkrat jim kupim kaj na trgu. Zadnjič sem prinesla borovnice po 4 L kg, češnje 5 L kg, lepe breskve 8 L kg, torej še precej poceni.

Naša mama nič ne toži več tako, pač pa je močno shujšala in se kar nekam postarala. Naša Pepca (služkinja. Op. P. H.), ki je zelo spretna in pridna, tudi za mamo večkrat skuha kako juho ali speče zrezke, kajti dosedaj smo še marsikaj dobili in če bi mama še tega ne imela, ne vem kako bi izgledala, saj ona si kuha skoro vedno samo krompirjev riž. Močno jo je žalostilo, ker so vzeli brata.

Zelenjave imamo pa tudi dovolj. Pridelali smo pred hišo solato, ki smo jo skoro vsak dan 2x jedli in je bila zelo dobra, za otroke redkvice, špinado. Sedaj imamo nekaj brstičnega zelja, zeleno, kumare, berivko, modro zelje i. t. d. Tudi fižola je nekaj, samo uši so ga močno najedle. Kolerabice so tudi zelo dobre. Če ne bodo pokradli krompirja, upam da ga bo dovolj. Vse lepo kaže. Prav lepo bi bilo če bi bili vsi skupaj, tudi ve pri nas.

Torej naj bo dovolj, da bo cenzura spustila to skromno, žalostno pismo skoz svoje roke

in Vas iskreno pozdravljam
in poljubljam
Vaša osamljena
Ančka, kakor tudi mama.

Herbertov naslov:

P. G. S. C. M. 89
P. M. 3200
Campo tende II. /30
No 4328
Dr. Herbert Hawlina fu Oton
Gonars

Lep pozdrav Lotte!
Povejte ji, da nisem nič
bolj srečna temveč bolj
nesrečna kakor ona
Ančka

Ob levem robu je Herbertova sestra Marija Röger pripisala: Ljubi moji. Prisrčna hvala za pismo od 9. 7. Ono drugo sem oddala Bredi (Najbrž Marijina sestrična Breda Pollak, por. Nagy. Op. P. H.) Tudi dopisnico sem dobila. Tone je še doma. Sedaj ne smemo ne iz mesta, ne branjevke na trg. Krompirja pa imamo že 60 kg pod streho. Prisrčno Vas pozdravlja in mnogo misli na Vas Marija. Pri g. Vovku (Tržiškemu župniku, kasnejšemu škofu. Op. P. H.) sem zvedela o izletih v Dolini in Lomu.

Prizadevanja Ančke Hawlina so končno rodila uspeh s pomočjo kanonika Šimenca. Njega sta za posredovanje naprosili Ančka in Herbertova sestra Marija. Izpuščen je bil v drugi polovici oktobra, živ in zdrav, suh pa kot trlica. Do konca vojne mu je uspelo opravljati zdravniški poklic. Ni mi znano,

kako mu je uspelo ostati v civilu med eno in drugo stranjo, mislim pa, da mu tudi po vojni ni bilo treba polagati računov novi oblasti.

Gornje pismo je Ana Suhadolc pisala tašči v Trzič. Ta je takrat tam živela s svojima sestrama, Fini in Neto. Obe sta bili samski, ker sta doto vpisali kot vojno posojilo v prvi vojni, nazaj pa nista dobili nič. Brez dote pa se takrat praktično ni bilo mogoče poročiti. Fini in Neta sta pisali dnevnik. Ohranil se je za leti 1941 in 1942. Ta dnevnik na zanimiv način osvetljuje takratne dogodke in bi bil vreden objave. Za našo nalogo je preobsežen, uporabili bomo samo dve strani, ki se nanašata tudi na okolico Škofje Loke. Že iz teh kratkih odlomkov je razviden njun odpor do okupatorja in upanje, ki so ga dajali »gošarji«. To gledanje sta po vojni temeljito spremenili.

14. 1. V Dražgošah so naselbino uničili +++
možke polovili v sokolnico zaprli in žive požgali
žene in otroke v St. Vid odpeljali, mnogo jih ustrelili
oni sami so dobro jedli in pili, v mašnih oblekah za nor-
čevanje okrog hodili. -
15. 1. V Križah na postaji je bila nesreča, da je vlak povozil
voz in konja ki je peljal ozdravljenega iz Golnika do mr-
tvega
22. 1. Herbert in Marija sta pisala o nesreči na božični večer
in da je z 2. 1. ordinirati začel.
21. 1. so v Begunjah 15 oseb ustrelili + +
na Koroškem so v lepakih kazali, »češ da so Dražgoše
gošarji zažgali in oni žene in otroke rešili ter jih v zavod
peljali. - Tako so se vedno lagali. -
28. 1. so v okolici konje poberali, in tudi šivalne stroje.
29. 1. smo morali zopet dati na občini vse podatke
tako tudi od starišev leta in rojstni kraj.
27. 5. so bili gošarji v Sredni vasi
26. 5. so pri Bidovčevih za hrano prosili vzeli so po lastni volji
»mast in meso« ker moke imajo dosti, na to so bili
29. 5. do 5. ure pri Brudarju v Bistrici od tam so šli k Ankeletu
sv. Ana zahtevali so jed in pijačo. Tam je bil kovač
doma iz Poljanske doline, ta se jih je tako ustrašil da je
postal blazen in so ga ustrelili. Menda je mož hotel iti
na Tirolsko, prenočil pri Ankeletu potem potoval dalje,
ker je pozabil aktovko se je iz Ljubela vrnil nazaj in tu-
kaj našel smrt.
od Ankeleta so šli gošarji v Dolino, oglasili se pri Pin-
ču.
- od 5. do 9. 6. so jih lovili tudi na Javornik se je peljala cela
vojska 20 avtobusev in mnogo kolesarjev 2 - 3 oklepna
vozova ustrelili so dva delavca v Dolini + +
enega ustrelili in odpeljali.
11. 6. je bilo iz zapora ustreljenih 10 + + + in 50 v Dahau odpe-
ljanih
11. 6. je prišel delavec iz Runo k Pepci naj da cunje za stroje
snažiti in iz gube je prišel Babič po cunje za okna pomi-
vat.
1. 6. se je Mrak preselil v Paradiž v stanovanje Bučana.
1. 6. se je Klemenc seliv v Černuče, na to se je zbal gošarjev in
zopet nazaj vrnil. Ker se nemci bojejo gošarjev so se
menili, da bi dali starim vojakom orožje in bi oni šli na
gošarje; to se jim ni zdelo sigurno in so se odločili za
požiganje vseh krajev od gošarjev obiskanih.

27. 5. so bili gošarji v Sredni vasi
26. 5. so pri Bidovčevih za hrano prosili
mast in meso "ker moke imajo dosti"
29. 5. do 5. ure pri Brudarju v Bistrici
so Ana zahtevali so jed in pijačo
doma iz Poljanske doline, ta se jih
postal blazen in so ga ustrelili
na Tirolsko prenočil pri Ankeletu
potem potoval dalje, ker je pozabil
aktovko se je iz Ljubela vrnil nazaj
od Ankeleta so šli gošarji v Dolino
oglasili se pri Pinču.
od 5. do 9. 6. so jih lovili tudi na Javornik

RODOVNIŠKI PRIKAZI

V zbirki podatkov o sorodnikih, ki jih vodimo s programom Brother's Keeper se je nabralo že prek 10.000 sorodstveno povezanih oseb. Vse bi bilo skoraj nemogoče prikazati, zato smo se odločili, da v prilogi objavimo samo osnovne podatke o prednikih. Vsi sorodniki in tudi vsi drugi zainteresirani, jih lahko dobijo na disketi in jih lahko na svojem računalniku poljubno ogledujejo. Predstavljeni so tudi na spletu na naslovu <http://www2.arnes.si/~krsrd1/vzorcn1.htm>. Pregled desetih generacij potomcev enega od naših skrajnih prednikov, Štefana Mazolla, je bil objavljen v prilogi tretje številke Dreves leta 1996. Takrat je bilo v 19-ih generacijah evidentiranih 1759 oseb. Danes jih je že 2858.

Pričujoči pregled prednikov je eden od standardnih prikazov, ki jih je mogoče za vnesene podatke napraviti z rodoslovnim programom. Navajamo samo imena in priimke, datume in kraje rojstva, poklic in starost. Vsaka oseba ima tudi številko. Številke so določene po sistemu oštevilčenja prednikov. Izhodiščna oseba ima številko 1, njen oče 2 in mati 3. Na enak način so oštevilčene osebe v starejših generacijah. Številka očeta neke osebe je vedno dvakrat večja od številke te osebe. Številka matere je za eno večja od očetove. Vsi moški predniki imajo zato parne številke, matere pa neparne.

Za številne osebe je rubrika za poklic prazna. Večina teh so bili kmetje in obrtniki, kar pa do sedaj še ni natančno raziskano. Njihove žene, pa so dosledno bile gospodinje in kmetice, saj za ženske v matične knjige poklica niso zapisovali.

Št.	Priimek in ime	Datum rojstva	Kraj rojstva	Poklic	Starost
1	Hawlina, Jure	25.11.1962	Ljubljana		
1	Hawlina, Miha	8.7.1966	Ljubljana		
1	Hawlina, Ana	15.8.1970	Ljubljana		
1	Hawlina, Jaka	7.4.1973	Ljubljana		
1	Hawlina, Liza	11.6.1975	Ljubljana		
1	Hawlina, Nace	16.12.1979	Ljubljana		
1	Hawlina, Cene	16.12.1979	Ljubljana		
1	Hawlina, Iva	14.7.1981	Ljubljana		
1	Hawlina, Eva	14.7.1981	Ljubljana		
2	Hawlina, Peter	9.8.1941	Ljubljana	dipl. oec.	
3	Goršič, Irena	13.7.1941	Ljubljana	germanistka	
4	Hawlina, Herbert	30.5.1914	Tržič	zdravnik, ortoped	74
5	Suhadolc, Ana	18.9.1916	Udmat, Zelena jama 50	zdravnica, pediatrija	70
6	Goršič, Ludvik	3.3.1914	East Helena, Montana, USA	vulkanizer	62
7	Kušar, Valburga	25.10.1913	Ljubljana	administratorica	58
8	Hawlina, Otto	12.11.1876	Hôrka (Hrádok) nad Váhom, Nitra	zdravnik	54
9	Pollak, Ana	15.07.1886	Tržič	gospodinja	87
10	Suhadolc, Anton	31.05.1861	Dobrova 35	uslužbenec na železnici	62
11	Peruzzi, Marija Frančiška	28.01.1873	Krakov, Trnovo, Lj.	babica	91
12	Goršič, Anton	04.10.1886	Šentjur	vulkanizer	69
13	Hribar, Frančiška	30.04.1890	Ponova vas 12	gospodinja	83
14	Kušar, Maksimiljan	28.03.1893	Ljubljana	stražnik	66
15	Marenčič, Lucija	11.12.1893	Selo, Ljubljana	gospodinja	85
16	Hawlina, Anton Camill	15.03.1848	Chloudov, Železný Brod	gozdar	57
17	Jurisch, Anna	29.06.1849	Polubný, Tanvald, Jizerské hory		46
18	Pollak, Ludvik	29.09.1844	Tržič	lastnik tovarne usnja	62
19	Ahačič, Josefina Katharina	27.04.1855	Tržič		32
20	Suhadolc, Matija	25.02.1810	Dobrova 22 (37)	cerkovnik in delavec	88
21	Bergant, Ana	17.06.1824	Dobrova 33	mlinarjeva hči	72
22	Peruzzi, Martin	23.10.1835	Brezovica 23	posestnik	64
23	Marout, Frančiška	22.02.1846	Ljubljana 20	učiteljica	29
24	Goršič, Anton	14.12.1855	Ponova vas 7	kmet	85
25	Škulj, Marija	04.09.1860	Šentjur 4		70
26	Hribar, Janez	14.02.1865	Ponova vas 21	kmet	
27	Bavdek, Marija	03.07.1855	Spodnja Slivnica 16, Grosuplje		
28	Kuscher, Viktor	27.07.1862	Črešnjevec 167, Slovenska Bistrica	železničar	61
29	Nigrin, Ida Augusta Rozalija	19.10.1858	Ljubljana		49
30	Marenčič, Mihael	28.09.1846	Selo 6, Ljubljana	posestnik	61

31	Grum, Frančiška	02.03.1849	Slape 17		86
32	Hawlina, Franz	28.02.1815	Chloudov, Železný Brod	gradbeni ing.	70
33	Arnold, Anna Karolina	30.03.1823	Český Dub		24
34	Jurisch, Karl	14.03.1806	Libchavy, Ústí nad Orlicí	gozdar	59
35	Gärtner, Johanna Franziska	19.08.1820	Rýžoviště, Harrachov		82
36	Pollak, Vincenc	04.04.1801	Tržič	usnjar	76
37	Globočnik, Marija	20.11.1813	Tržič		36
38	Ahačič, Ignacij	26.07.1822	Tržič	lastnik kosarne	36
39	Peharc, Marija	30.03.1816	Tržič		77
40	Suhadolc, Luka	10.10.1781	Dobrova 22 (37)		71
41	Vampel, Marija	06.12.1788	Brezje 23,		50
42	Bergant, Janez	02.05.1787	Dobrova 33	mlinar	49
43	Hudnik, Uršula	09.10.1793	Šujca 17		43
44	Peruzzi, Jožef	___, 1785	___	cerkovnik in organist	69
45	Prijatelj, Neža	16.12.1789	Karlovice, Velike Lašče		53
46	Marolt, Matej?	~ 1814	___		73
47	___, Marija?	~ 1813	___		72
48	Goršič, Martin	___, 1828	Ponova vas 7	kmet	55
49	Hribar, Marjeta	___, 1833	Ponova vas 21		37
50	Škulj, Franc	02.05.1840	Grič 7, Lašče	kmet	32
51	Rus, Mina	19.03.1832	Log 30, Brezovica		75
52	Hribar, Jožef	01.03.1822	Ponova vas 21	kmet	
53	Erbežnik, Marija	03.04.1829	Ponova vas 10		
54	Bavdek, Matevž	~ 1820	___		
55	Hočevar, Helena	~ 1820	___		
56	Kuscher, Johann	~ 1830	___	krojač, železniški čuvaj	70
57	Swoboda, Katarina	~ 1830	___		70
58	Nigrin, August	31.05.1823	Votice 177, Češka	sprevodnik	76
59	Dümm, Augusta	___, 1830	Wien		70
60	Marenčič, Janez	___, 1808	Selo 6	posestnik (Hausbesitzer)	92
61	Peterca, Marija	___, 1822	Spodnja Šiška 60		58
62	Grum, Jožef	___, 1803	Zadvor 30	kmet	87
63	Hribar, Katarina	22.11.1805	Slape 17		74
64	Hawlina, Franz	19.09.1790	Koberovy, Železný Brod	kmet	74
65	Wawrich, Anna	___, 1793	Chloudov 2		
66	Arnold, Anton	06.03.1794	Český Dub	milar (Seifensieder)	54
67	Slucková, Anna Maria Francisca	03.06.1791	Český Dub		58
68	Jurisch, Johann Georg	08.11.1770	Werchow u Calau/Kalawa v Dolni Lužici	gozdar	40
69	Tomášová, Jana Karolina	___, 1779	Luckau / Lukow, Dolna Lužica		27
70	Gärtner, Anton	___, 1743	Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou	mlinar	77
71	Zeh, Anna Maria	21.05.1778	Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou		103
72	Pollak, Karl	05.11.1772	Tržič 24	usnjar	82
73	Wuck, Margaret	07.07.1780	Tržič 147		60
74	Globočnik, Urban	24.05.1776	Tržič	krznar	48
75	Janežič, Barbara	04.12.1784	Tržič		40
76	Ahačič, Jurij	13.04.1790	Tržič	lastnik kosarne	81
77	Mally, Marija	11.04.1791	Tržič		76
78	Peharc, Jožef	01.03.1790	Tržič	barvar	66
79	Kališnik, Marija	19.06.1793	Tržič		75
80	Suhadolc, Luka	16.10.1755	Dobrova 22 (37)	cerkovnik	64
81	Selan, Helena	10.04.1755	Dobrova		68
82	Vampel, Jurij	11.03.1753	Dobrova		47
83	Žerovnik, Helena	04.05.1757	Hruševo		43
84	Bergant, Lovrenc	02.08.1741	Pekel		
85	Suhadolc, Marija	05.05.1747	Dobrova		

86	Hudnik, Primož	27.05.1763	Šujica		45
87	Žerovnik, Marija	27.11.1769	Gabrje		39
88	Peruzzi, Anton	____.1752	_____	graditelj mlinov in žag	63
89	Fortuna, Katarina	____.1758	_____		75
90	Prijatelj, Andrej	~ 1760	_____		
91	____, Helena	~ 1760	_____		
96	Goršič, Janez	~ 1800	_____	kmet	
97	Javernik, Jera	~ 1800	_____		
98	Hribar, Jožef	~ 1795	_____	kmet	
99	Drobnič, Marija	~ 1795	_____		
100	Škulj, Janez	17.10.1797	_____	mlinar	
101	Dobravec, Helena	21.6.1799	_____		
102	Rus, Janez	____.1781	_____		
103	Grum, Jera	____.1789	Log 11		
104	Hribar, Jožef	~ 1795	_____	kmet	
105	Drobnič, Marija	~ 1795	_____		
106	Erbežnik, Primož	~ 1800	_____		
107	Stopar, Uršula	~ 1800	_____		
116	Nigrin, Jakob	14.04.1789	Votice 136		
117	Mazaur, Anna	~ 1795	Neustupowa		
120	Marenčič, Janez	24.12.1774	Leopoldsrufe	tesar	
121	Plevnik, Helena	~ 1780	_____		
122	Peterca, Jožef	~ 1795	Spodnja Šiška 60	čevljar in posestnik	
123	Križner, Elizabeta	~ 1800	_____		
124	Grum, Lovrenc	07.08.1761	Dobrunje		
125	Trtnik, Marija	30.01.1763	Moste		
126	Hribar, Jurij	14.04.1765	Selo		
127	Dimnik, Neža	17.01.1772	Spodnji Kašel		
<hr/>					
128	Hawlina, Jakub	~ 1750	_____		
129	Fabiánová, Kateřina	10.09.1752	Koberovy, Železný Brod		
130	Wawrich, Jozef	~ 1765	_____	kmet	
131	Dědková, Anna	~ 1765	Borek 2, Turnov, Česká Lípa		
132	Arnold, Joannes Josephus Adalbertus	23.04.1759	Liberec	lilal	70
133	Engel, Elisabetha Dorothea	26.02.1759	Český Dub		70
134	Slucka, Franz	06.04.1755	Český Dub	trgovec	
135	Riegel, Maria Ludmilla	02.03.1764	Český Dub, Dolní předměstí 8		
136	Jurisch, Johann Georg	~ 1740	Werchow u Calau/Kalawa v Dolni Lužici		50
138	Tomas, Johann	~ 1750	_____		70
142	Zeh, Antonius Benedict	23.03.1746	Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou	mlinar	93
143	Nosková, Kateřina	17.01.1753	Bozkov, Semily		86
144	Pollak, Johann Nepomuk	05.05.1747	Tržič	usnjarski mojster	56
145	Polc, Eva	22.12.1752	Tržič		58
146	Wuck, Franciscus	22.03.1736	Tržič	nogavičar	43
147	Resman, Terezija	~ 1760	_____		81
148	Globočnik, Auguštín	~ 1750	_____	trgovec	38
149	____, Rozina	~ 1743	_____		68
150	Janežič, Matija	~ 1750	_____		34
151	Zupan, Marija	~ 1754	_____		30
152	Ahačič, Gregor	28.02.1749	Tržič	kovaški mojster	69
153	Pollak, Lucija	13.12.1757	Tržič		74
154	Mally, Pavel	24.01.1766	Tržič		86
155	Deu, Katarina	12.11.1764	Tržič		62
156	Peharc, Janez	27.01.1758	Tržič		61
157	Smolej, Marija Ana	~ 1760	_____		70
158	Kališnik, Janez	28.08.1761	Tržič	nogavičar	31
159	Mavc, Terezija	01.10.1751	Tržič		59

DREVESA

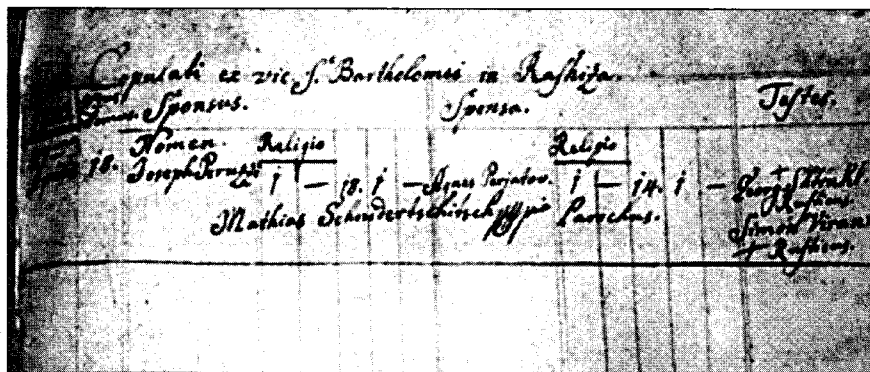
308	Mally, Janez	15.05.1733	Tržič	
309	Meiz, Marija	11.05.1731	Tržič	
310	Deu, Ignac	~1725	Tržič	
311	Polc, Marija	~1730	Tržič	
312	Peharc, Anton	14.01.1718	Tržič	
313	Klander, Elizabeta	01.11.1728	Tržič	
314	Smolej, Jurij	~1730	_____	
316	Kališnik, Tomaž	~1710	Tržič	
317	Erlah, Marija Mina	24.08.1716	_____	
318	Mavc, Janez	~1700	_____	čevljarski mojster
319	Papov, Eva	20.12.1726	Tržič	
320	Suhadolc, Andrej	~1690	Dobrova	
322	Hudnik, Andrej	~1700	Šujica	
323	_____, Neža	~1700	_____	
324	Selan, Tomaž	~1700	_____	
325	_____, Helena	~1700	_____	
326	Božič, Janez	~1700	_____	
327	_____, Uršula	~1700	_____	
328	Vampel, Matija	~1700	_____	
329	_____, Helena	~1700	_____	
332	Žerovnik, Luka	~1690	_____	
334	Marinko, Andrej	~1690	_____	
335	_____, Helena?	~1690	_____	
336	Bergant, Matija	~1670	_____	
338	Rupnik, Marko	~1675	_____	
344	Hudnik, Andrej	~1700	Šujica	
345	_____, Neža	~1700	_____	
346	Bizjan, Jernej	~1700	_____	
347	_____, Uršula	~1710	_____	
348	Žerovnik, Matija	~1715	_____	
350	Zore, Martin	~1705	_____	
351	_____, Neža	~1710	_____	
464	Nigrin, Johann	~1725	_____	
466	Helm, Anton	~1725	Votice 27	
467	Czermak, Rosina	~1725	Votice 139	
508	Dimnik, Lovrenc	~1715	_____	
509	Šiška, Jera	~1715	_____	
<hr/>				
534	Ribarz, Martin	~1710	_____	
568	Zehe, Jeremia	~1685	Laukowitz	
570	Girzitz, Mathia	~1690	_____	
571	_____, Mandalena	~1695	_____	
576	Pollak, Jurij	23.04.1685	Tržič	usnjar
577	Schiller, Ursula	16.10.1682	Stražišče	
578	Primožič, Franc	~1680	_____	
579	_____, Marina	~1685	_____	
580	Polc, Matevž	11.09.1683	Tržič	
581	Rekar, Jedert	~1681	Tržič	
582	Theuerschuh, Jurij	~1670	Tržič	
583	_____, Eva	~1673	_____	
584	Wuck, Gašper	~1680	_____	
585	_____, Neža	~1685	_____	
608	Ahačič, Tomaž	08.12.1683	Tržič	
609	_____, Helena	_____.1674	_____	
610	Polc, Matevž	11.09.1683	Tržič	
611	Rekar, Jedert	~1681	Tržič	
612	Pollak, Phillipp Jakob	30.04.1704	Tržič	kosarski mojster
613	Theuerschuh, Doroteja	03.02.1702	Tržič	

14	Mally, Matija	~ 1666	Tržič		76
15	König, Marija	~ 1700	_____		36
16	Mally, Valentin	07.02.1700	Tržič		70
17	Polc, Marija	28.08.1703	Tržič		57
18	Meiz, Jožef	~ 1710	_____		40
20	Deu, Lovrenc	10.08.1680	Tržič		71
21	Untersinger, Katarina	~ 1700	_____		54
22	Polc, Gašper	~ 1700	_____		52
24	Peharc, Lovrenc	~ 1676	_____	barvar	45
25	Vadinov, Lucija	~ 1680	_____		46
26	Klander, Anton	~ 1690	_____		80
27	_____, Neža	~ 1690	_____		55
28	Kališnik, Tomaž	~ 1675	Tržič		55
34	Erlah, Štefan	25.12.1684	_____		55
38	Papov, Simon	~ 1700	_____		
39	_____, Elizabeta	~ 1705	_____		
42	Pollak, Gašper	29.12.1653	Tržič	usnjar	53
43	_____, Marjeta	~ 1655	_____		43
44	Scholler, Jakob	~ 1655	_____		
45	_____, Marina	~ 1660	_____		
50	Polc, Nikolaj	_____.1643	Tržič	fužinar	90
51	Pollak, Helena	25.11.1661	Tržič		71
54	Theuerschuh, Primož	_____.1640	Tržič	usnjarski mojster	70
56	Ahačič, Anton	_____.1656	Tržič		60
57	_____, Jedert	_____.1656	_____		60
64	Pollak, Gašper	29.12.1653	Tržič	usnjar	53
65	_____, Uršula	_____.1680	_____		24
66	Theuerschuh, Jurij	~ 1670	Tržič		80
67	_____, Eva	~ 1673	_____		64
72	Malej, Janez	04.06.1650	Tržič		84
73	_____, Ana	~ 1659	_____		70
74	Polc, Nikolaj	_____.1643	Tržič	fužinar	90
75	Pollak, Helena	25.11.1661	Tržič		71
76	Deu, Valentin	_____.1626	_____		85
77	Peharc, _____	~ 1650	_____		
78	Erlah, Gašper	05.01.1646	_____		37
80	Pollak, Janez	_____.1630	Tržič		41
81	Tiffer, Marija	17.12.1634	Kropa		36
82	Pollak, Janez	_____.1630	Tržič		41
83	Tiffer, Marija	17.12.1634	Kropa		36
84	Malej, Luka	~ 1620	_____		78
85	_____, Magdalena	~ 1620	_____		78
86	Erlah, Anton	~ 1620	_____		32
87	Pollak, Jurij	19.03.1603	Tržič		44
88	_____, Marija	~ 1610	_____		38
89	Tyffrer, Janez	~ 1605	Beljak	fužinar	49
90	Mazoll, Helena	~ 1610	Kropa		44
91	Pollak, Lucas	~ 1575	Tržič		36
92	_____, Lucija	~ 1580	_____		23
93	Tifferer, Georg	_____.1585	_____		67
94	Mazoll, Matija	_____.1570	Kropa	fužinar	80
95	_____, Uršula	~ 1580	_____		76
96	Mazoll, Štefan	~ 1540	_____	fužinar	48

Za konec – in za naprej

Rodoslovne raziskave in zbiranje ostalih podatkov o prednikih in sorodnikih se nikoli ne konča. Kako neki, saj vsako odkritje zastavlja nova vprašanja.

Raziskovanje naših prednikov se najprej zatakne pri Frančišku Marolt (Marout). Ta naj bi bila 22. 2. 1846 rojena na Vrhnikih. V vrhniških knjigah ni zapisa o njenem rojstvu niti ne poroki. Nekaj upanja je vlil zapis v popisu družin župnije Ig.

Zapis o poroki 18-letnega Jožefa Peruzzija s 14-letno Nežo Prijatelj ne pove kaj dosti več kot to, da je bila poroka v cerkvi Sv. Jerneja na Rašci pri Velikih Laščah. Priči sta bila kmeta Jurij Štrukl in Simon Virant, poročni obred je opravil župnik Matija Žnidaršič.

Tam je zapisano, da je bil kraj rojstva Laibach 20. Zanimivo je, da je v popisu prebivalstva na naslovu Ljubljana 20 res najti neko Marijo Maroth, ki naj bi bila rojena istega leta 1846 na Ježici, pa se kasneje izkaže, da v krstni knjigi župnije Ježica ta oseba ni vpisana.

Dokaj brezupno je videti nadaljevanje raziskav prednikov po liniji Peruzzi. V knjigi porok župnije Škocjan pri Turjaku smo našli zapis o poroki Jožefa Peruzzi in Neže Prijatelj (Agnes

Druga skrajnost pa sta Anton Gärtner, ki se 76 let star poroči s štiridesetletno Ano Zeh.

Pravijo, da ni pastirja, ki bi med svojimi predniki ne imel kralja, kot tudi ni kralja, ki bi med predniki ne imel pastirja. Med našimi predniki so zagotovo bili tudi pastirji.

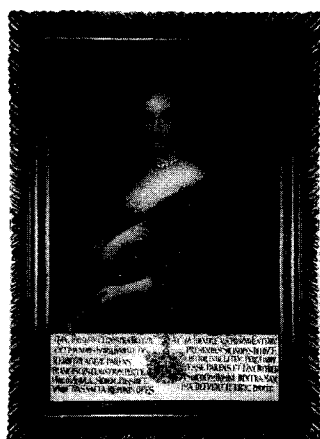
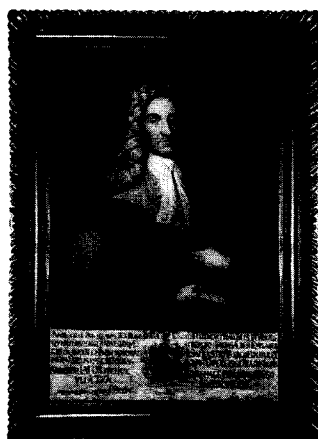
Nismo pa naleteli na predstavnike plemstva. Zelo na daleč pa je bila z nekaterimi pomembnejšimi osebnostmi tistega časa povezana Pollakova veja naših prednikov. Štefana Mazolla omenja Valvazor v svoji Slavi. O njem pišejo Müllner, Gašperšič in drugi. V Kropi so Mazolli pomembni kakih sto let. V drugi polovici 17. stoletja se sled za njimi izgubi. So po moški liniji izumrli? Je z njimi pometla protireformacija?

V prvih petih generacijah potomcev Štefana Mazolla najdemo priimke, ki so v tistem času obvladovali važne položaje v cerkvenem in posvetnem življenju – upravi, sodstvu, trgovini, industriji. Najbogatejši med njimi je bil verjetno trgovec Jakob Schellenburg. Svoje veliko premoženje sta z ženo namenila za številne cerkvene in posvetne ustanove.

Naš prednik Janez Polak se s temi poveže s poroko z Marijo Tiffer in s tem vspostavi zvezo z zapustnikom štipendije, Jakobom Schellenburgom.

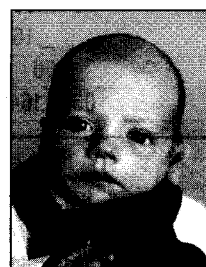
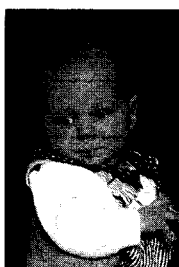
Pri nekaterih osebah se zdi nadaljevanje raziskav nemogoče. Ne pa pri vseh, in najbrž se bo še našel čas za odkrivanje zgodovine, ki jo hranijo arhivi.

Spremembe prinaša tudi življenje. Na strani 47 je predstavitev osmih bratov in sestra z njihovimi potomci iz leta 1996. Predstavitev je zastarela. Od takrat se je Petri Pogačnik in Matjažu Pikalu rodila hči Bela (26. 2. 1997), Tini Šubic in Staši Dodoci se je 10. 9. 1997 rodil drugi sin Luka, Davidu Hawlina in Tini Penca se je 16. 8. 2000 rodil sin Max, Poloni

Jakob Schellenbur in Katarina Hofstätter
(sliki visita v kamniškem samostanu)

Perjatov). Nežo še lahko sledimo v Karlovinci pri Velikih Laščah. Ob tem se potrди izročilo, da so Peruzziji gradili mline in žage. Družina Prijatelj v Karlovinci ima v 19. stoletju mlin ob potoku Karlovščica. Jožef in Neža sta tudi najmlajši par, kar smo jih pri naših raziskavah odkrili, saj nevesta ob poroki ni bila stara niti 14 let in če so tudi starost ženina zaokrožili navzgor, potem je bila njuna skupna starost manj kot 32 let. Podoben rekord nosita deset let prej že opisana Karel Pollak in Margareta Vuk.

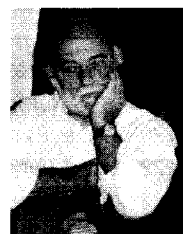

Klara, Janez in Flora

Pogačnik in Alešu Samcu se je 15. 11. 2001 rodil sin Martin. Tudi sam sem končno začel dobivati vnuke. Moj sin Miha je z Ano Šalamun 30. 7. 2001 dobil hčerko Klaro Ljudmilo, Jaka je s Tino Debeljak 30. 10. 2001 dobil sina Janeza in hči Liza je z Dejanom Prešičkom 4. 4. 2002 dobila hči Floro. Naj bo takih dogodkov še več.

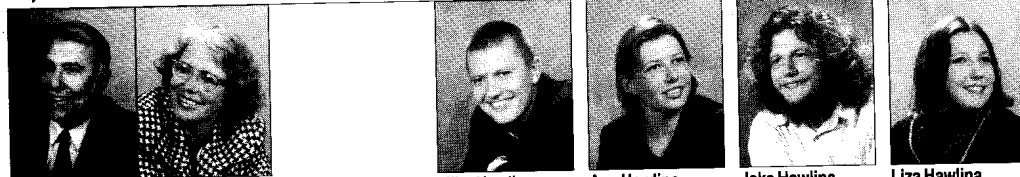
Če sem v začetku zapisal, da je kronika posvečena mrtvim prednikom in sorodnikom, naj za konec zapišem, da jo izročam svojim potomcem v upanju, da jim bo dovolj zanimiva, da jo bo kdo od njih voljan tudi nadaljevati.

Peter Hawlina, 2002

Marjeta Hawlina Peter Šubič Tina Šubič Spela Šubič Staša Dodočič Lena Dodočič

Peter Hawlina Irena Goršič Jure Hawlina Miha Hawlina Ana Hawlina Jaka Hawlina Liza Hawlina

Nace Hawlina Cene Hawlina Iva Hawlina Eva Hawlina

Martin Hawlina Vida Bašelj David Hawlina Dane Hawlina Andrej Hawlina

Marija Hawlina Jože Pogačnik Petra Pogačnik Polona Pogačnik Matej Pogačnik Ana Pogačnik Matjaž Pikalo Dan Pikalo

Janez Hawlina Milena Janežič Valentina Hawlina

Ana Hawlina Franek Klemenc Barbara Klemenc Luka Klemenc

Jakob Hawlina Danuška Vučenović Simon Hawlina Grega Hawlina

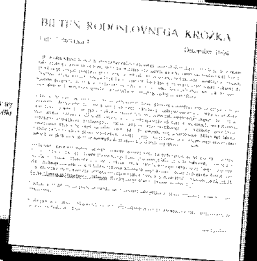
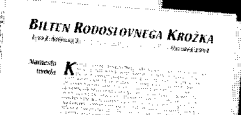
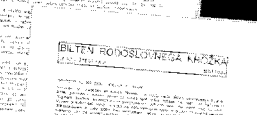
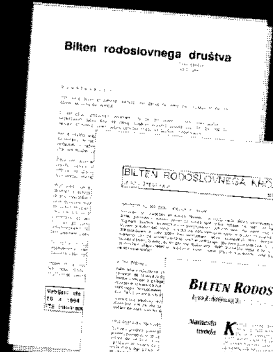

Marko Hawlina Maja Ambrožič Hana Hawlina Maša Lucija Hawlina

foto Studio Point, poletje 1996

Na željo tete Marije (Röger) smo se leta 1996 fotografirali vsi bratje in sestre družine Hawlina s svojimi potomci.

NA ZALOZI IMAMO SE IZVODE PRETEKLIH ŠTEVIK ČASOPISA.
 ZINTERESIRANI JIH DOBITE NA DRUŠTVENIH SREČANJH
 ALI NA UREDNIŠTVU.

Rodovnik Terezije Auerspeig

Lipa v Lipici pri Skofji Loki

Drevored na vrhu skofjolskega gradu

Bukov nad Bukovico pri Skofji Loki

Kostanj v Željčevu nad Skofjo

Hrast v Hrastnici pri Skofji Loki

Drevored ob križevem potu na Mrbit

Javor v Javorjah

Brete v Breznici

Brišljan v Brišlino

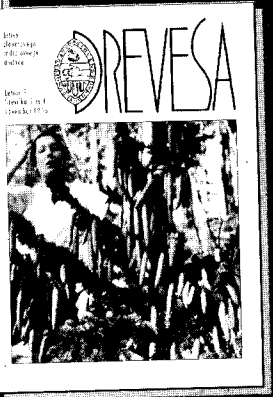
Jeika ob jalki na Jalovem brdu

Praprotni v Praprotnem

Gaber v Gabrku pri Skofji Loki

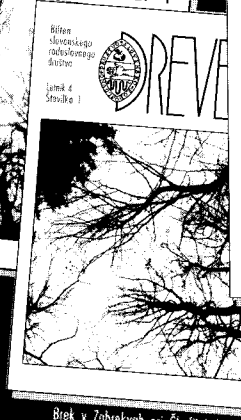
Smreka v Smrečju nad Skofjo Loko

Hosta nad Hosto pri Skofji Loki

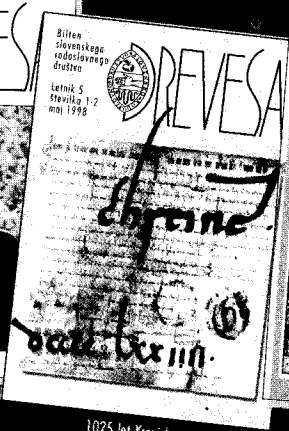
Trnje v Trnju pri Skofji Loki

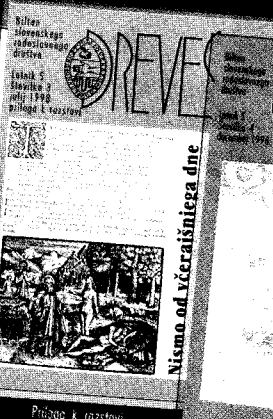
Brek v Zobjevah pri Skofji Loki

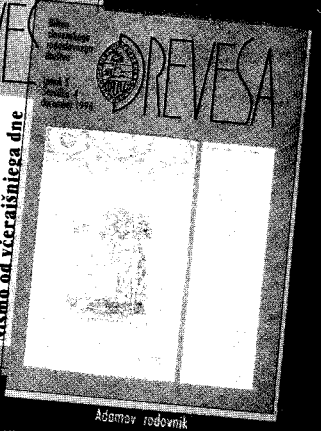
Stor v Stariju pod Sv. Lenantom nad Skofjo Loko

1025 let Kranjske

Priloga k razstavi

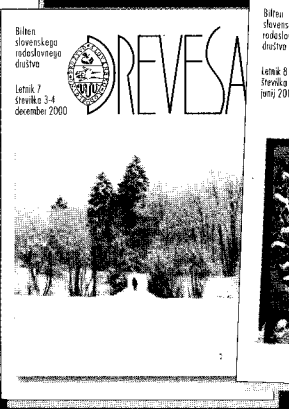

Adamov rodovnik

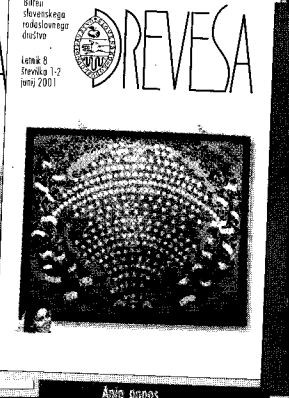

Polek

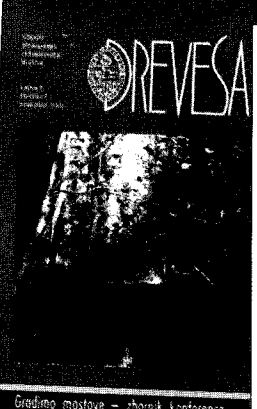
Gold Rush 1997

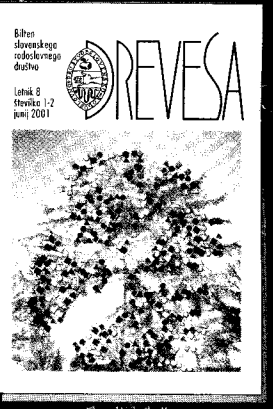
Hrno Marijeta G.

Amia panos

Gradimo mostove - zbornik konferenca

Klavs Ljudmila H.